MUNTANYA

JUNY 1973

BANCA CATALANA

Voluntat de renovació i de servei

BARCELONA, OFICINA CENTRAL: PASSEIG DE GRÀCIA, 84
AGÈNCIA GRANVIA: AVDA. J. ANTONIO, 615
AGÈNCIA SANTS: SANT MEDIR, 2

ARENYS DE MAR • CAPELLADES • BALAGUER • BANYOLES • BELLPUIG
FIGUERES • GRANOLLERS • GIRONA • LLEIDA • EL MASNOU • MOLLERUSSA • OLOT
PALAMÓS • PENÍSCOLA • PREMIÀ DE MAR • REUS
SANT ADRIÀ DEL BESÓS • SANT CELONI • SANT SADURNÍ D'ANOIA
TARRAGONA • TÀRREGA • TORTOSA • VALLS • VILAFRANCA DEL PENEDÈS

Autorizado por el Banco de España 8583/2

esports
Witty
ARAGÓ, 261 (Junt P. de Gràcia)
BARCELONA

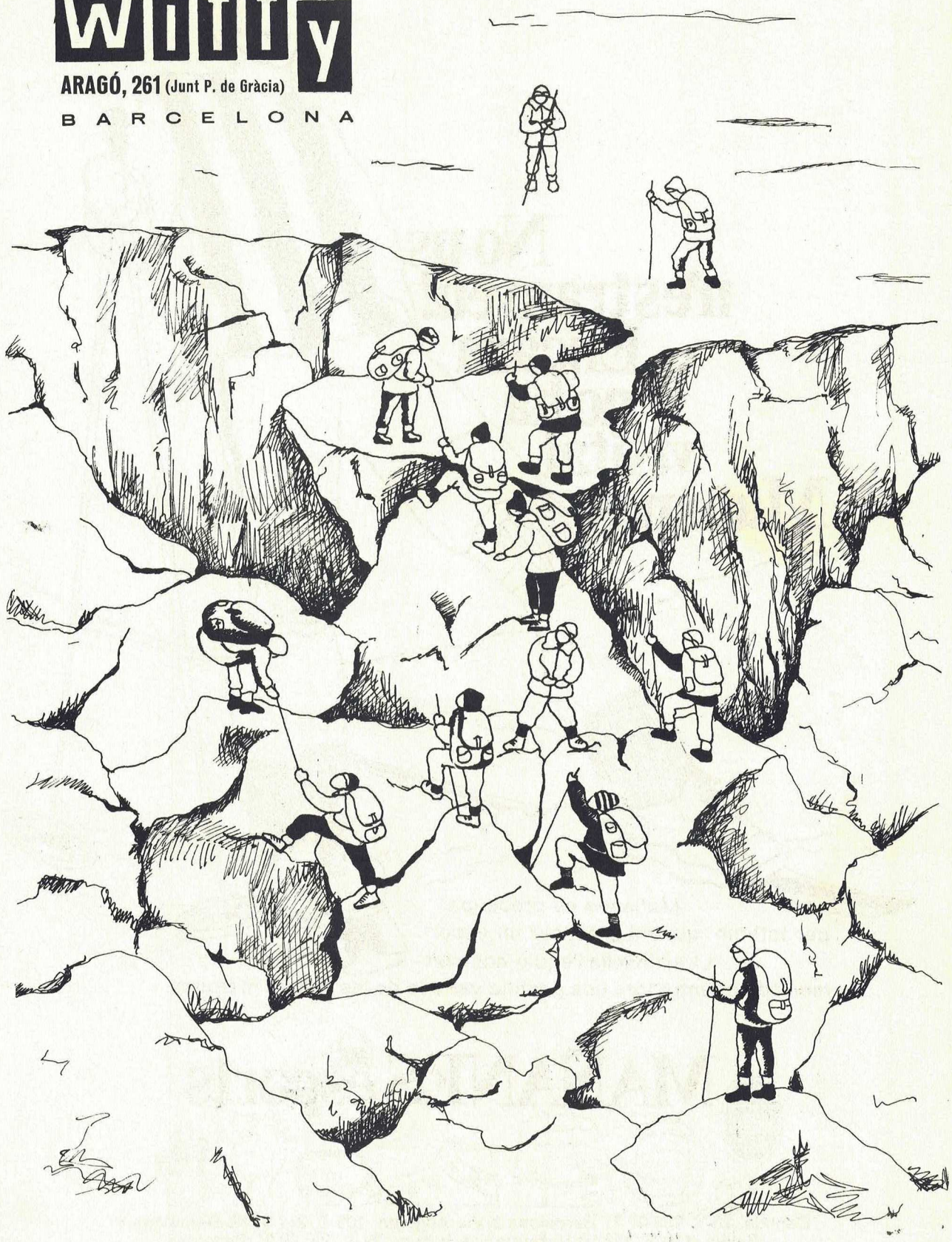

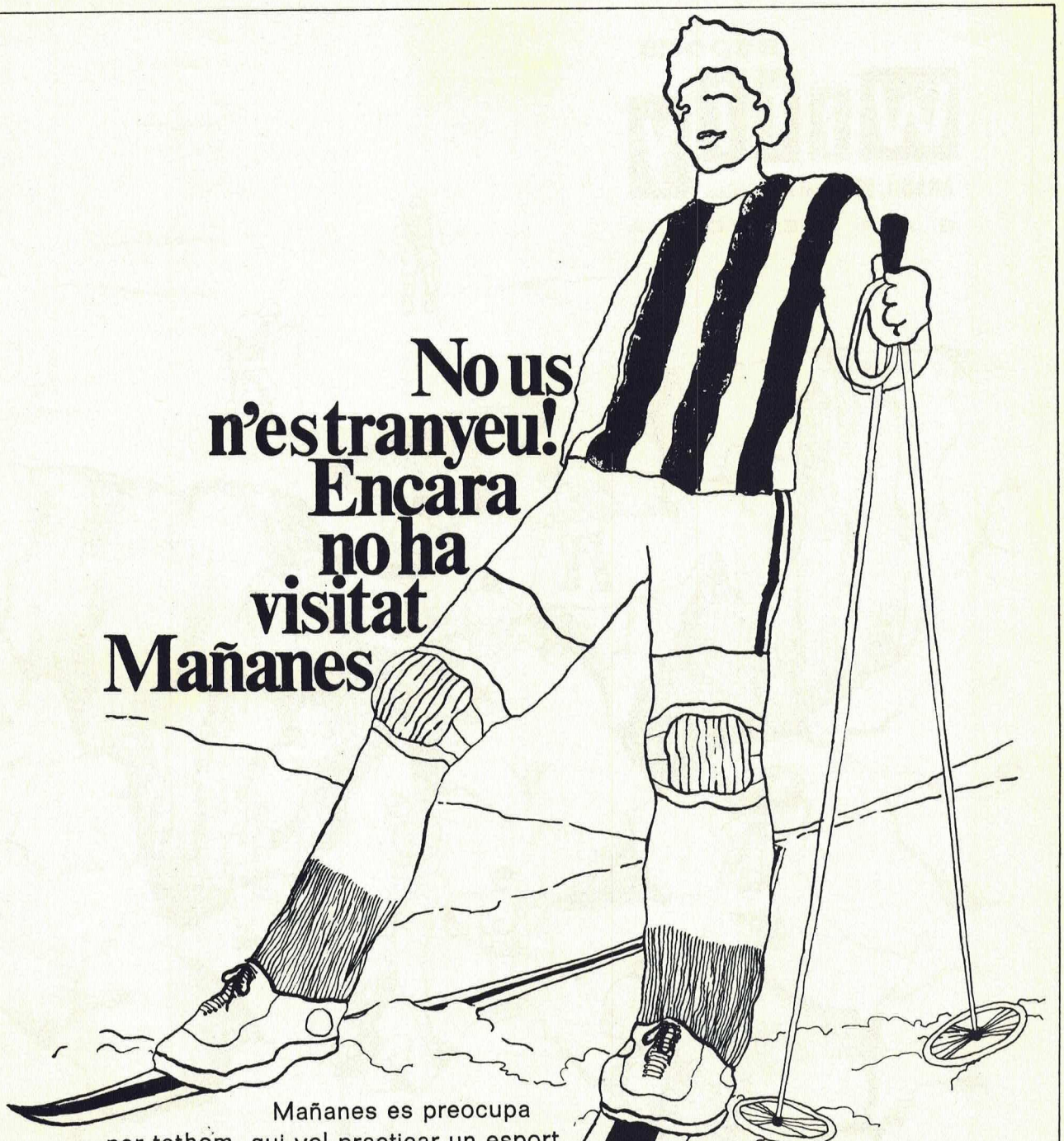

No us n'estranyeu! Encara no ha visitat Mañanes

Mañanes es preocupa
per tothom qui vol practicar un esport.
Li aconsella l'equip complet
més adient entre tota una gamma variada de les millors marques.

MAÑANES MK esports

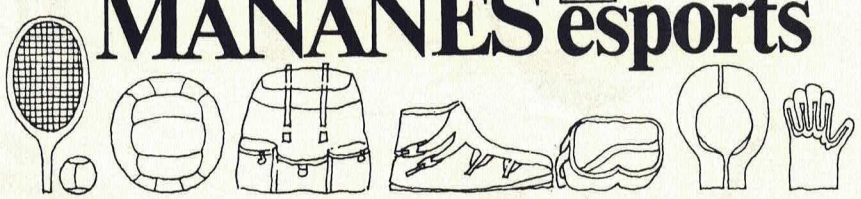

Canuda, 26 T. 232 07 71 Barcelona-2/Via Augusta, 103 T. 217 91 88 Barcelona-6
Bailèn, 170 T. 258 10 15 Barcelona-9/Prim, 99 T. 380 48 21 Badalona

Bagués

JOIERS

EL REGULADOR

BAGUÉS

Rambla de les Flors, 105 - Carme, 1
Tels. 231 04 00 (Tres línies) - 222 29 13
Aparcament gratuit a «La Gardunya»

JOIERÍA BAGUÉS

PERLES - BRILLANTS - MARAGDES

Passeig de Gràcia, 41
Tels. 216 01 73 - 216 01 74
Aparcament gratuit a S. A. B. A.

Casa Bagués

Carrer de Sant Pau, 6
Aparcament gratuit a **«La Gardunya»**

Les creacions més modernes en joieria, argenteria i rellotgeria
Ultimes novetats en rellotges-joia i esportius

ESPECIALITAT EN LLISTES DE NOCES

Coberteries d'argent, alpaca i acer inoxidable

Concessionaris exclussius de la marca **PIAGET**
RELLOTGES DE GRAN LUXE

AGENTS DE

PATEK PHILIPPE
EL MILLOR RELLOTGE DEL MÓN

BULOVA®
EL MILLOR RELLOTGE ELECTRÒNIC

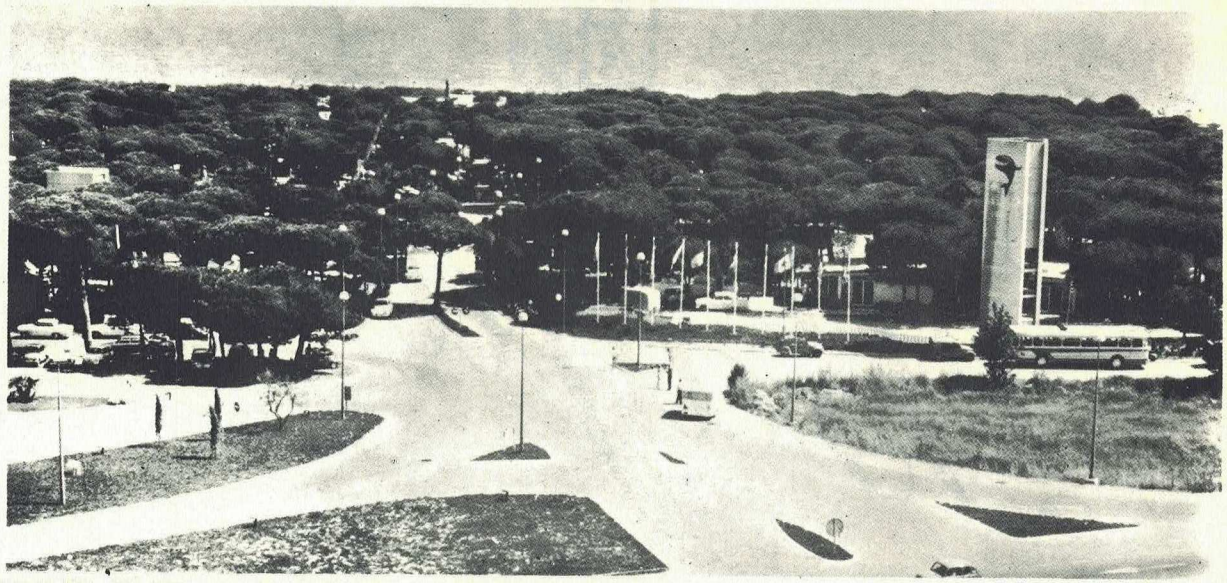

"la ballena alegre"

Camping

La Ballena Alegre

A 9 minuts de Barcelona per l'autopista de Castelldefels, el camping "LA BALLENA ALEGRE", us convida a acampar als seus boscos frondosos i a banyar-vos a les transparents aigües mediterrànies.

Així mateix i per a comoditat dels nostres clients hem instal.lat a l'interior del recinte del camping els serveis complets de bar, restaurant, serveis sanitaris, supermercat, dutxes, lavabos, assistència mèdica, parc infantil, zona esportiva, bugada i planxa i el sector comercial on podreu adquirir tots aquells articles que vulgueu.

Cafè amb llet exprés (en sobre) ... i a córrer!

cafè amb llet EXPRÉS

Saula®

solament en qualitat extra

El cafè amb llet exprés SAULA, presentat en sobres individuals hermèticament tancats, és la solució ideal per a preparar, d'una manera fàcil i ràpida, un deliciós cafè amb llet... en excursions, acampades, esports, etc. Conserva totes les substàncies nutritives de la llet (proteïnes, grasses, lactosa) i amb un gust de cafè de la més exquisida aroma.

la qualitat dels nostres clients determina la qualitat dels nostres productes

esports esplai

articles d'esport per a clients de qualitat

c. del pi nº 16, barcelona-2

tels. 231.64.34 221.28.57

MUNTANYA

CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA

Any XCVII Núm. 667 Vol. 84

Juny 1973

Diposit Legal: B. 645 - 1958

Sumari

	Editorial	322
Ramon Pujol i Alsina	Els Grisons	323
	XXXIX Saló de Fotografies de Muntanya	332
Josep Abril i Pinell	El XV Rallye d'Esquí	334
Enric Font i Lloret	Una llarga travessia amb esquís	341
Oleguer Escolà	El Graller de Gurp.	344
Josep Alesbaán Paül i Torrent	Ascensió al pollegó inferior del Pedraforca, per la via Anglada-Guillamon	346
	Crònica del Centre	349
	Festa de Sant Jordi	349
	Una acampada als Ports de Beseit.	349
	Exposició i projeccions sobre l'Oisan (Alps)	350
	L'andinista August Vallmitjana a Barcelona	350
	La tasca de divulgació dels homes del Centre	350
	Resultats de les curses d'esquí	351
	Crònica	358
	Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes	358
	Nou estatge de la Unió Excursionista de Catalunya	358
	Expedició Espeleològica a l'Alta Conca de l'Amazones.	359
	Bibliografia	360
Josep Llaudó i Majoral	L'escampall, per Joaquim Santasusagna	360

Redacció i Administració: Paradís, 10, Barcelona (2) Tel. 232 45 01, 01, 02, 03

Director: Josep Llaudó i Majoral

Consell Assessor: Agustí Jolis i Felisart, Francesc Gurri i Serra, Jaume Fabrés i Amorós, Miquel Albert, Josep M. Sala

Assessor tècnic: Albert Jané

Maqueta: Josep Nuet

Secretària: Trinitat Capmany

Comptador: Manuel Casanova

Publicitat: Lluís Puntís, Bailén, 151, 6.e 2.a Barcelona (9) Tel. 218 69 60

Col.laboradors: Jaume Granell, Ramon Pujol i Alsina, Albert Oliveras, Hermenegild Carreté, Josep M. Sala Albareda, Agustí Jolis i Felisart, Josep Abril, David M. Aloy, Gabriel Jaraba, Enric Font, Roger Tarragó, Josep Girona, Modest Montlleó.

Subscripció: 135 pessetes anuals (sis exemplars); estranger, 165 pessetes; preu d'aquest exemplar, 35 pessetes (Comanda de números endarrerits a la redacció de la revista)

Impressió: Suimpa, Indústria, 110 Barcelona (13)

Portada: Sostre de la Trona (Premi "L'escalada" del XXXIX Saló de Fotografies de Muntanya). (foto: Josep Monistrol i Pons)

Editorial
Hotels de Muntanya

El Ministeri d'Informació i Turisme, el passat dia 30 de gener va convocar la segona operació estimuladora del desenrotllament de la indústria hotelera de muntanya, mitjançant un concurs públic per a optar al crèdit hoteler, de quantia i condicions molt favorables.

Els projectes concursables comprenen els millors llocs de muntanya per a la pràctica de l'esquí, situats a les muntanyes del Sistema Central i serralades Cantàbrica, Penibètica i Pirinenca, i pel que fa a Catalunya hi veiem projectes importants a Llessui, Super-Espot, la Tuca, la Vaqueira-Beret, la Molina i la Masella.

Certament, l'esforç del Ministeri per ajudar a la indústria hotelera de muntanya és important i decisiu en allò que concerneix les noves construccions i installacions per a la pràctica de l'esquí, però nosaltres suggerim que en el tercer concurs quedi previst l'ajut per a construccions hoteleres de muntanya, encara que no es tracti d'una estació d'esquí, car tenim llocs privilegiats a les nostres muntanyes que, a l'estiu i a l'hivern, atreuen turistes i forasters amb els seus incentius i la seva bellesa.

Aquesta ajuda no ho és tot, ja que a muntanya, més que al pla, calen unes altres condicions que la complementin, com ara, en primer lloc i pel que fa referència a l'estament públic, unes vies de comunicació i d'accés bones i, sobretot, mantingudes en bon estat, àdhuc en les condicions atmosfèriques més adverses.

El Pirineu està mancat de bones comunicacions, els túnels de Toses i del Cadí, són llunyans en el temps, la comunicació de la Seu d'Urgell a Sort, el Port de la Bonaigua, el precari túnel de Viella, les rutes per les valls de la Noguera Pallaresa i la Ribagorçana, tot plegat es troba en un estat que no correspon als projectes hotelers.

Pel que fa a la iniciativa privada, cal una direcció i personal entès i ben format, no de manera autodidacta, sinó d'escola tècnica i de relacions humanes, que no sols sàpiga portar tècnicament bé el negoci, sinó que tingui una qualitat humana d'estima i coneixement de la muntanya, que faci d'aquest hotel, a més d'un lloc confortable, una prolongació de les nostres entitats i ambients de muntanya i esquí, deixant de banda la impersonalitat gairebé general dels hotels del pla, la ciutat i la platja.

Nosaltres voldríem que amb els mitjans actuals d'ajuda oficial, amb la gran afició de la joventut i dels grans envers la muntanya i l'esquí, sorgissin uns altres Sayó, Abadia, Benerias, Nart, Saurat, Adserà, Ramonet, etc., que tot cor i estima per la seva muntanya, acollissin els muntanyencs i esquiadors amb el zel i l'abnegació d'aquests hostalers històrics, dels quals algun dia haurem d'escriure la història, perquè la seva collaboració al coneixement de la muntanya ha estat decisiva.

Evidentment, la popularització de la muntanya i de l'esquí i els grans mitjans tècnics i financers han capgirat l'esperit que animava els hostalers peoners, però ens resistim a creure que no sigui possibles de coordinar aquests mitjans, avui dia necessaris i imprescindibles, amb l'escalf d'una direcció i serveis humans afectius, íntims i cordials, que comparteixin els neguits esportius i d'aventura dels seus hostes.

Partint d'aquesta idea, doncs, els qui primer són cridats a intervenir-hi són els mateixos habitants de cada indret o de cada comarca, perquè ningú no estima i coneix com ells aquella vall i aquella muntanya que ha d'atreure els forasters. Però com que no sempre és factible a una sola persona, ni comptant amb tota la família, d'embrancar-se en la realització o en el funcionament d'una obra de la importància que sol revestir avui el negoci hoteler, convé, aleshores, aquesta gestió de recerca i cooperació d'interessos diversos que conflueixin en aquestes realitzacions que han de permetre la permanència de la gent al seu país natal, on hauran trobat unes noves condicions de vida favorables i dignes, tant des del punt de vista econòmic com de relació humana i de consideració social.

Aquí, doncs, la iniciativa privada té una gran missió a complir, ja que comptant amb l'ajuda oficial, pot donar a aquests nous hotels un estil i unes característiques, nostres i autèntics, que no es basen solament en una «decoració muntanyenca», sinó en unes qualitats humanes, en la presència d'uns homes capaços de compartir els nostres entusiasmes, de fer-se seus els nostres èxits i de doldre's dels nostres fracassos, tal com feien, tan sentidament, aquells homes de què hem fet esment, el nom dels quals tenim a la memòria i de qui guardem un perenne record.

Els Grisons

per **Ramon Pujol i Alsina**

Coira. La ciutat antiga al voltant del campanar de Sant Martí. ▼

La llengua

Els Grisons (Grischuns, Graubünden, Grigioni) és el cantó més extens de la Confederació Helvètica (7.114 km^2) i tal vegada el més caracteritzat, ja que estotja orgullosament una llengua autòctona antiquíssima: el romanx.

Aquesta circumstància ha fet que jo tingués un interès especial a voler conèixer una mica més el bressol d'una llengua molt semblant a la nostra (Peider Lansel [1863-1943], historiador i literat romanx, en el seu assaig **Les Rhéto-Romanches,** qualifica el català de germà-bessó), i amb aquest propòsit la major part de les meves vacances de l'estiu darrer, foren esmerçades per terres dels Grisons. Al seu cap i casal, la ciutat de Cuera (Coire, Chur), vàreig fer tots els possibles per a conèixer el doctor Andrea Schorta, doctor en filosofia i lletres, gran filòleg, i cap-redactor del **Dikziunari Rumantsch-Grischun.** Hi vàreig reeixir, i em permeto de fer-vos la transcripció del que fou anotat en la meva llibreteta de viatge:

«El doctor Schorta és un home d'aspecte sa, jovial, ple de simpatia. Ha estat molt cordial amb nosaltres (la meva muller i jo), amb una senzillesa i una amabilitat encoratjadores, perquè jo li pugués fer les meves preguntes, quant a una suposada migració catalana a mitjan segle XV (descendents de la Companyia Catalana de Grècia), possibles introductors d'alguns catalanismes en la llengua romanx. El doctor Schorta ens diu, que no existeix una sola prova d'aquesta hipotètica migració. Ens explica llavors, que el romanx és una llengua neo-llatina com la nostra, però que ha anat rebent moltes influències de l'alemany i de l'italià. Això també ha influït en la grafia (diu també Peider Lansely en el seu esmentat assaig, que la grafia té trama alemanya, i ordit italià), que algunes vegades resulta una mica complicada per als no-romanx. Diferenciant-se del català, els primers documents escrits del qual daten del segle XII (Homilies d'Organyà), les primeres manifestacions literàries escrites en romanx no apareixen fins ben entrat el segle XVI (1527), i el primer llibre imprès, un **Catecisme,** surt a la llum el 1552. El romanx, doncs, des de l'origen fins al segle XVI, fou transmès de generació en generació per tradició oral.

El doctor Schorta coneix tots els nostres problemes, dificultats, i entrebancs que tenim per a la difusió de la llengua i la cultura catalanes, ben al revés del que passa als Grisons, on el govern federal els encoratja i els subvenciona per tal que l'edició del **Dikziunari Rumantsch-Grischun** vagi sempre endavant. El govern paga l'edició dels llibres escolars, en llengua romanx, és a dir, que no sols ajuda a mantenir la llengua, sinó que en sosté la promoció. Desgraciadament, a causa de les fortes migracions forasteres, la llengua natural dels Grisons es troba en un moment de reculada, i avui són solament uns 50.000 els romanx-parlants. El doctor Schorta ha estat molt amable de perdre amb nosaltres prop d'una hora,

L'Engadina (Grisons). Pontresina cases típiques. ▼

foto: Pujol i Alsina

per a parlar d'un tema que a mí m'interessava fortament. Hem quedat que, en la nostra correspondència, ell escriuria en romanx, i jo en català. S'ha acomiadat gentilment, i ens hem dit un ben cordial a reveure!»

Gràcies a la bona relació establerta amb el doctor Schorta i als llibres i documentació que molt amablement m'ha anat enviant, he pogut conèixer una mica més, les vicissituds del romanx, fins a ésser declarat quarta llengua nacional suïssa, després que el poble suís ho decidí per una majoria aclaparadora, en el plebiscit que fou dut a terme el 20 de febrer del 1938

És interessant conèixer-ne els preliminars. El petit Consell del cantó dels Grisons, el 21 de setembre del 1935, adreça un missatge al president de la Confederació, i als consellers federals on després d'una llarga i documentadíssima exposició de fets, demanen la rectificació de l'article 116 de la Constitució Federal. Comentant aquest article 116, el missatge diu:

«Proclamant llengües nacionals les tres més importants de Suïssa, l'article 116 de la Constitució Federal consagrà la igualtat de cultura dels tres pobles que les parlen. Unió de tres nacionalitats iguals en dret; heus aquí el que constitueix el caràcter específic i el sentit profund de la nostra democràcia suïssa, i el que li confereix la seva missió particular.» I es demana la rectificació següent: «Les quatre llengües parlades a Suïssa, l'alemany, el francès, l'italià i el romanx són declarades llengües nacionals.» I a continuació fa el comentari següent: «Hom pot demanar-se quina importància pràctica pot reportar satisfer el desig expressat pels romanxs. Reconeixem que es tracta preferentment de motivacions idealistes, d'una igualtat de principi amb les altres llengües del país i de la reconeixença del romanx com a llengua neo-llatina independent. Però al costat de tot això, hi ha una consideració decisiva pels romanxs: saber

Prättigau. Camps prop de St. Antoinen. ▼

foto: Pujol i Alsina

que el reconeixement com a llengua nacional els farà més fàcil la lluita que ells duen a cap, per a la conservació de llur llengua amenaçada...»

El Consell Federal va respondre al missatge, dient que en principi donava el vist-i-plau a la demanda dels Grisons, i que proposaria a les Cambres Federals una revisió de l'article 116 de la Constitució. El dia 1 de juny del 1937 una proposta detalladíssima (més de 18 planes), signada pel president de la Confederació, Motta, i pel canceller Bovet fou presentada a la Cambra Federal. Per considerar-ho força interessant, he traduït les «Observacions finals» de l'esmentada proposta: «La revisió constitucional proposada no és suficient per ella sola de resoldre el problema de la conservació del romanx. El manteniment, el desenvolupament i la defensa d'aquest venerable patrimoni lingüístic, resta essent, ara com abans, la noble tasca del poble romanx i del cantó dels Grisons, però és evident que qualificar la llengua romanx, llengua nacional suïssa dins de la Constitució Federal, esdevindrà un suport formidable en l'esforç del poble romanx per a la conservació de llur llengua. Si el poble suís, i els cantons confederats donen el seu assentiment a la reconeixença solemnial del romanx (de la qual cosa no dubtem gens), aquesta impressionant manifestació demostrarà al poble romanx, que no són pas ells tots sols a voler protegir la seva llengua i la seva cultura millenàries. D'altra part, la lluita obstinada dels romanxs per llur llengua mare, farà evident a tot el poble suís, que per damunt dels béns materials, hi ha els valors de l'esperit, els quals nosaltres tenim el deure de defensar. Paral·lelament i per damunt del nostre benestar econòmic, vetllem per la nostra riquesa espiritual.»

Quina sort, aquestes minories que troben no sols dins de les esferes governamentals, sinó també en la totalitat de llurs conciutadans d'altres llengües i cultures, un acolliment tan

Prättigau. Riberal de Partnun. ▼

foto: Pujol i Alsina

fratern, una mentalitat tan clara, i un esperit de comprensió tan a l'altura!

Permeteu-me encara la transcripció d'uns fragments de **Les Rhéto-Romanches,** de Peider Lansel: «El destí del romanx ha anat sempre estretament lligat a les vicissituds històriques dels Grisons. Entremig del món germànic i del llatí, talment com entre l'enclusa i el martell, el romanx, pel sol fet d'existir, i que ha resistit més de mil anys, prova la seva vitalitat miraculosa. Cal recordar sempre, que com més petit és un país, més gelosament ha de vetllar per la seva independència lingüística, moral o política. És per això que hom pot comprendre l'aferrament tenaç dels reto-romanxs a la seva llengua, tan vella com llur llibertat, i que és per a ells, ni més ni menys que la seva raó d'ésser. Que ningú, doncs, no s'escandalitzi, si els reto-romanxs reclamen el dret d'ésser els amos de casa seva, tot mantenint, avui i sempre, la seva unànime declaració: NI TALIANS NI TUDAISCHS, RUMANTSCHS VULAIN RESTAR!»

En el mapa dels Grisons que reproduïm s'aprecia l'àrea actual de les tres llengües que hi són parlades: el romanx, l'alemany i l'italià.

Breu Notícia Històrica

Després de passar per la conquesta romana (any 15 a. C.), la dominació dels ostrogots i francs en el segle VI, el traspàs del poder reial al bisbe de Cuera, fet per Carlemany, va convertir la Rètia en un país eclesiàstic independent (s. IX). En els segles XII i XIII té lloc l'origen de les grans dinasties feudals, i la construcció de la catedral de Cuera. Una altra fita històrica és la creació de les tres lligues: el 1367, la de la Casa de Déu, el 1424, la Grisa, i el 1436 la de les Deu Jurisdiccions. El 1499, s'esdevé la gran batalla de Calven, contra les tropes de Maximilià, gran victòria dels reto-romanxs, que els proporciona obtenir la total independència de l'Imperi. A començaments del segle XVI es fa la unió de les Tres Lligues, i es crea la república dels Grisons. En bona part dels segles XVI i XVII, els Grisons es veuen

embolicats en lluites de tipus europeu, i en lluites entre els seus senyors feudals. Sofreixen les conseqüències de la guerra dels Trenta Anys, i tenen encontres sagnants contra la coalició austro-espanyola. Finalment, al 1649, hi ha pau als Grisons. Sofreixen les guerres napoleòniques, i finalment el 1803, entren dins de la Confederació Suïssa, com a 15è cantó.

El país

No pretenc fer una descripció total de la bellesa geogràfica del que són els Grisons, i em limitaré a ressenyar breument les coses que jo he vist, i que he considerat més interessants d'ésser comentades. Cal dir que el paisatge és variadíssim, i tal vegada amb unes característiques més suaus, que en els massissos centrals alpins, especialment en la alta i baixa Engadina, on les valls són sempre amples i acollidores. Dos grans rius tenen el naixement als Grisons: el Rin, i l'Inn. El primer que és tot just un torrent enjogassat prop d'Oberalp, ja fa un cert respecte en passar per Disentis (Muster), i quan arriba a Cuera és ja un senyor riu. L'Inn, que neix a l'estany de Longhin, damunt Maloja, es capbussa al llac de Sils, després al de Silvaplana i, ben suaument, tot travessant la baixa Engadina s'entafora a Àustria. Els llacs que ocupen gairebé la totalitat de la plana de l'alta Engadina són d'una gran bellesa, i les seves voreres amb bosc i glevatge són plàcides i acollidores. En l'espai que separa els llacs de Sils i Silvaplana, hi ha els poblets de Sils-Maria, i Sils-Baselgia. Just en aquest indret, hi desemboca la vall de Fex, ampla i riallera i coronada per la gelera de Fex que es despenja del piz Fora. Els poblets de Crasta i Curtins, són el complement humà d'aquesta vall deliciosa. De Sils-Maria i tot seguint l'agradable riba del llac s'arriba a Isola, i poc després a Maloja, a l'extrem sudoest de l'Alta Engadina, en situació desembarassada, horitzons oberts, i balconada única per a contemplar els fondals de la vall Bregaglia. Hi ha tres bonics estanys per a visitar prop de Maloja. El de Longhin, sota el Piz Longhin, el de Cavloccio recollit i emmirallant sempre el Piz dei Rossi, i finalment el de Bittaberga, tot rodejat per l'avetosa, i que fa pensar molt en estanys del nostre Pallars. A tres hores llargues de Maloja, hi ha la gelera i la cabana del C.A.S. del Forno, punt de partida per a fer l'ascensió als cims del Forno, Castello i Bacone. La vall del Forno, té a occident separada per la carena del Bacone, la vall d'Albigna, on hi ha també una bona cabana del C.A.S. unida per un bon camí a Vicosoprano, en plena vall Bregaglia. A pocs quilòmetres hi ha un poblet que és realment únic: Soglio, situat a mig aire de la serra, el més bell mirador per a contemplar la vall Bondasca, tot admirant el grup tan atractiu d'agulles de la Sciora, i les arestes que es llencen cel amunt dels dos gegants granítics: el Piz Cengalo i el Piz Badile. El C.A.S. té també un bon refugi a la vall Bondasca, la cabana Sciora. El camí surt de Promontogno sota mateix de Soglio.

Pels afeccionats a l'escalada en roca (i en to una mica menor en comparació als gegants de la vall Bregaglia), just a l'extrem oposat dels Grisons, al nord-est i fronterera amb Àustria, hi ha una petita comarca molt interessant: el Prättigau, que hom anomena els Dolomites suïssos, i és cert que la configuració del terreny hi fa pensar molt. El poblet de Sant Antönien, bellament situat entremig de prats i boscos, és la base ideal per a totes les excursions a fer a l'alta vall del Partnun, coronada pel una colla de cims de tipus dolomític.

Per a fer alpinisme cal situar-se a Pontresina, ja que és als seus voltants on desemboquen les valls de Morteratsch i Rosegg, amb bons camins per a pujar respectivament a les cabanes Boval i Tschierva. A la Diavolezza, hi ha avui un telefèric que us hi puja amb pocs minuts, si és que desitgeu estalviar-vos les quatre hores de pujada des de Pontresina.

Des de la cabana Diavolezza contemplar la meravella de cims que teniu tan a la vora, és un espectacle impagable. És talment la rodona de la gran sardana d'una colla de cims que van donant-se les mans: el Piz Trovat, el Canbrena, el Piz Palu, el Bellavista,

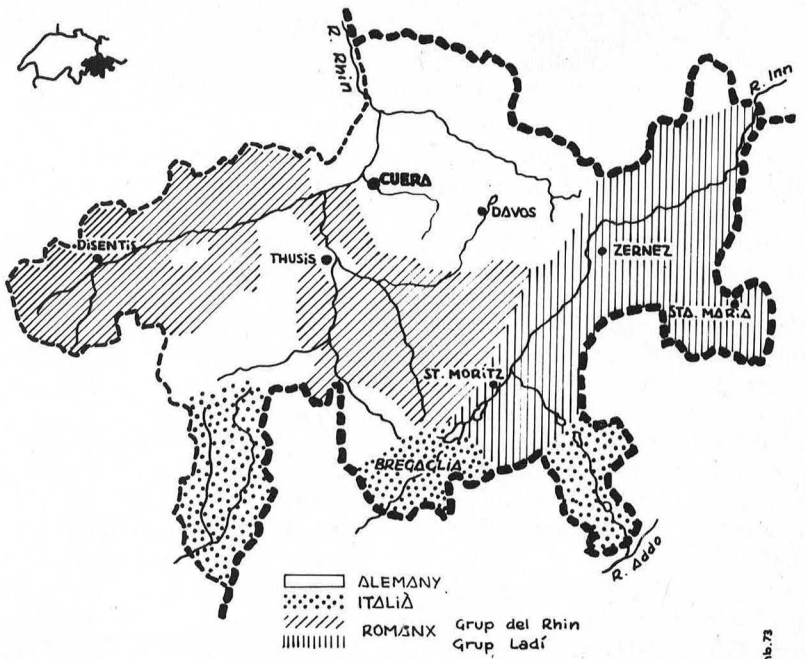

LLENGÜES PARLADES AL CANTÓ DELS GRISONS (SUÏSSA)

Piz Palu (3.909 m), vist de la Diavolezza estant. ▼

Vall Bregaglia. L'excel.lent situació del poblet de Soglio, enfront de la vall Bondasca, coronada pels cims de la Sciora, Cengalo i Badile. ▶

foto: Pujol i Alsina

el Zuppo, el Bernina, i el Morteratsch. Les cornises, les geleres, les esquerdes, tot es destria perfectament. L'espectacle del món alpí des d'aquest lloc és definitiu. Al Piz Bernina l'aresta blanquíssima de Biancograt, es retalla magnífica en el fons d'un cel intensament blau. Les ombres en els accidents de les geleres són matisades i canviants, perquè els núvols han començat a sortir; les lluïssors desapareixen, i tot esdevé uniformement gris, i el cel, el gel i les crestes es confonen en una manifestació de tristesa.

A part dels grans cims alpins, des de Pontresina hi ha un bon nombre d'excursions a fer, tot carenejant per les serres secundàries del Piz Languard i del Piz Muragl.

Per als devots de l'esquí, els Grisons compten amb estacions de tanta tradició i anomenada com St. Moritz, Davos, Arosa, Klosters i Pontresina. El telefèric del Piz Corvatsch des de Silvaplana, i el de Morteratsch a la Diavolezza, faciliten moltíssim la possibilitat de fer bons itineraris d'esquí de muntanya.

Finalment, cal que digui que a la baixa Engadina, entre Zernez i Santa Maria, i a cavall del Pas del Fuorn, s'hi estén el Parc Nacional de Suïssa, la gran reserva de la fauna i de la flora del país.

Breu notícia sobre l'Art

Els pobles i viles dels Grisons, i molt especialment els de l'Engadina, pel seu tipus d'habitacles, tenen un to particularíssim ben diferenciat dels altres cantons suïssos. Concretament tant a l'alta com a la baixa Engadina, les cases són de belles proporcions, amb esgrafiats ornamentant totalment les façanes, o bé emmarcant tan sols finestres i portes. Generalment totes les finestres són protegides (jo diria guarnides) amb reixes de ferro forjat de molt bella línia. A Pontresina i a Samedan, hi ha cases molt boniques.

Per als amants de l'art en general, els Grisons els poden satisfer plenament, i els recomanaria d'adquirir, de la sèrie de llibres **La Suisse inconnue,** el dels Grisons, d'André Beerli,

Zillis: Detall de les pintures romàniques del sostre de l'església. ◀

Cuera. Detall de la porta de la catedral. ◀

L'església romànica de Zillis (Schoms). ▼

edició del Touring Club Suisse. És una guía magnífica. De les poques coses que jo he visitat, puc dir-vos que la Catedral de Cuera, romànica i gòtica a la vegada (1150-1272), d'estil força auster, és plena d'interès, i d'una manera especial la seva cripta. Em va plaure molt el retaule de l'altar major, esculturat en pedra policromada i daurada, obra de Jacob Russ de Ravensburg a finals del s. XV. Tota la vila vella i el recinte abacial de Cuera mereix una visita pausada, sense presses.

Des de Cuera, cal fer una escapada a Zillis, a la comarcada del Schoms. Hi ha un bon servei de trens des de Cuera a Thusis, i d'ací l'autopostal tot enfilant-se per la famosa Via-Mala (un engorjat impressionant, feréstec, amb un devessall d'arbres i d'arbusts que fan encara la cosa més llòbrega. El riu s'esmuny a gran fondària, fent una remor pregona), us porta a la verda i ufanosa vall del Schoms. Zillis és al llindar d'aquesta comarca tan acollidora. Cal fer la visita a l'església romànica de Sant Martí, per tal d'admirar-ne el seu sostre ornamentat, obra del segle XII. Són 153 petits plafons de 90 x 90 cm de fusta d'«arolle» (l'«arolle» és una conífera alpina, molt semblant al nostre rabassut pi negre d'Ull de Ter), a cada un dels quals l'artista va pintar-hi escenes bíbliques. És, doncs, una Bíblia en imatges, obra extraordinària de pintura romànica, tal vegada única al món. Totes les pintures estan en molt bon estat de conservació. Com que aquest sostre es troba a uns vuit metres per damunt dels nostres caps, per a contemplar-lo còmodament, cal ajudar-se amb un mirall. Tant el dibuix com el colorit de totes les imatges són ben reeixits.

Tots els poblets escampats per aquesta comarcada del Schoms i la Muntogna, com Pigna, Andeer (cal admirar els esgrafiats que ornamenten totalment can Padrun), Clugin (petita capella romànica amb restes de pintures al fresc força interessants), Donath, Casti, Lohn i Mathon, amb les seves esglesietes, les cases amb esgrafiats, i les flors enjoiant totes les finestres, us fan sentir el goig de viure, i us fan aixecar els ulls al cel, per regraciar el Bon Déu, per aquest món nostre tan meravellós.

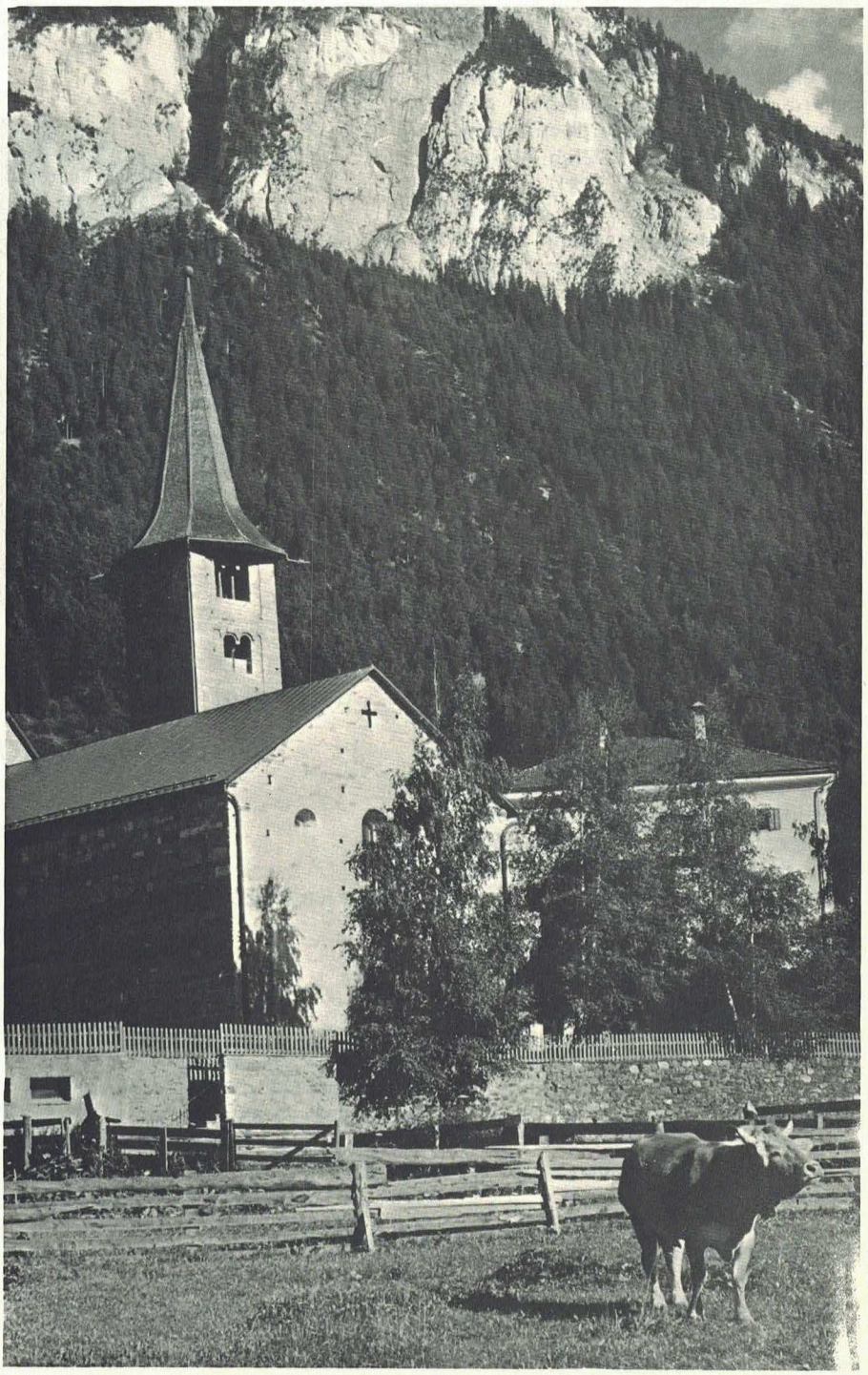

...o: Pujol i Alsina

XXXIX Saló de Fotografies de Muntanya

La placa d'or del XXXIX Saló de Fotografies de Muntanya, fou atorgada a l'obra "Alpino", original de Marìa López Gállego. ▶

El passat dia 24 d'abril, l'endemà de Sant Jordi, fou inaugurat el XXXIX Saló de Fotografies de Muntanya, el qual va assolir en la present edició una participació ben notable, tant en blanc i negre (161 fotografies i 8 panoràmiques) com en diapositives (39 col·leccions de 5). Aquesta participació, encara que procedent en la seva majoria dels centres i entitats barcelonins, no exclogué la de membres del Club Alpí Francès, Club Alpí de Mònaco i Ski Club, de Torí.

El jurat qualificador, del qual formaren part els senyors Emili Piera i Vaquero i Josep M. de Reyno i Antic, de l'Agrupació Fotogràfica de Catalunya, Josep Llopart i Pascual Gracia, del Foment Excursionista de Catalunya, així com diversos representants del Centre i de les seccions que feien donació d'algun premi, va emetre el veredicte següent:

Blanc i negre

Placa d'or: «Alpino», de Marià López Gallego; Placa d'argent: «L'aresta», de Vicenç Daviu i Curtiellas; Placa de bronze: «Gent activa», de Domènec Bruño; L'esquí a muntanya: «Solcs», de Jaume Fabré Amorós; L'arbre a muntanya: «Invierno», de Marià López Gallego; La fauna a muntanya: desert; L'estructura geològica: «Erosions», de Josep Pagans i Montsalvatge; Panoràmica: «Més enllà», de G. Marí Josa; Càmping a muntanya: «Càmping», de Joan Lluís Mas i Romero; L'escalada: «Sostre», de Josep Monistrol i Pons; L'hàbitat a muntanya: «Castellar de N'Hug», de Joan Prats i Arbagues; Espeleologia: «Exploradors de les tenebres», de Jaume Borrell.

Paper color

Placa d'or: «Montblanc», d'Agustí Llagostera.

Diapositives en color

Placa d'or: «Montagne», de Jean Perotti; Placa d'argent: «Alps», de Josep M. Sala i Albareda; Placa de bronze: «Alps», de Lambert Torras i Martí; Menció especial **(Flash Làzaro):** «Fantasia espeleològica», de Domènec Bruño; Primer accèssit **(Trofeu Coca-Cola):** «De tot arreu», de Josep Llaudó i Majoral; Segon accèssit **(Trofeu Clímax):** «Natura», de Pere Forn i Quintana.

Conjuntament amb el Saló tingué lloc la concessió del V Premi «Font i Quer», que es concedeix bianualment a la millor col·lecció de 10 diapositives de flors de muntanya. Enguany hi concorregueren 14 col·leccions i el jurat del Saló, que fou assessorat pels senyors Ramon Pujol i Alsina i Martí Armengué i Feliu donà el veredicte següent:

Primer premi: «Hàbitat», de Josep Aspachs i Colomé; Primer accèssit: «Flors», de Josep M. Sala i Albareda; Segon accèssit: «Natura», de Armand Prats i Pujol.

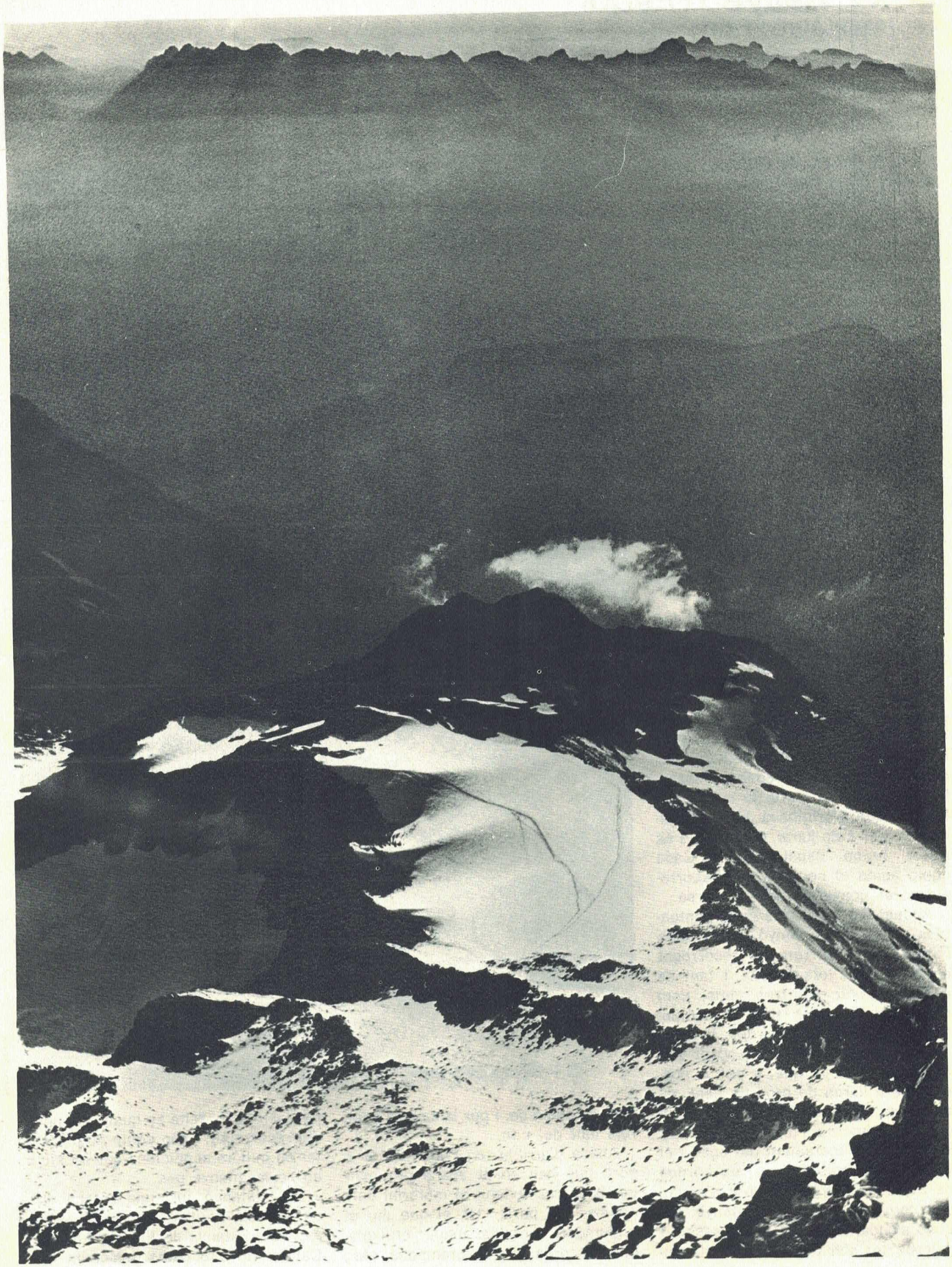

El XV Rallye d'Esquí

per **Josep Abril i Pinell**

A dalt del pic de l'Estanyó (2.912 metres) fa un fred que pela. Són les 8 del matí del dia 18 de març, i els controls que han dormit a prop del cim estan preparant-se per vigilar, des de dalt, l'arribada dels primers equips que acaben de sortir i que, al pas que van, no tardaran gaire més de dues hores a fer els 1.300 metres de desnivell que hi ha entre el Serrat i l'Estanyó. El dia és magnífic i fa goig estar arrecerat del vent, prenent el sol. L'hivern ha estat sec, de poca neu, i el vent ha tret la que ha caigut per cims i carenes, que es veuen mig pelades. Afortunadament, els fons de les valls i els torrents són ben coberts i esquiables i la pujada, feta meitat amb pells i meitat a peu, es veurà compensada per un bon descens, durant el qual, amb l'ajuda del fred, la neu es mantindrà en bones condicions.

A baix, a prop del Serrat, en Miquel Albert va donant la sortida als 26 equips inscrits. Només han fallat quatre equips italians que a última hora no es varen presentar. Fa fresca, i com que surt un equip cada dos minuts, els altres han d'esperar-se, i hi ha com una mena de bellugadissa collectiva per no refredar-se massa. Precisament, per evitar la sortida en tromba que s'originava altres vegades en anar tots junts, creiem que és millor fer-ho espaiadament. Cada equip agafa el seu pas i el recorregut no es converteix en una cursa.

Aquest dia hi ha tres cims puntuables, que són, l'Estanyó, el pic dels Estanys, i el Serrera. El recorregut es pot fer en tots sentits, i tant es poden escollir els tres cims, com dos, com un. Però tots el equips, menys el de la Seu d'Urgell, han optat per fer-los tots, començant per l'Estanyó. Així és que, a poc a poc, una filera llarga de prop de cent esquiadors, i amb una hora de diferència del primer a l'últim, van pujant lentament, primerament pel bosc i el torrent que porta cap a les bordes de Sorteny; després del pla, s'endinsen cap a la coma de l'Estanyó, i a bona alçada, quan la neu escasseja i gairebé tot són pedres, amb els esquís a l'esquena, i per la carena oest, fins dalt del cim.

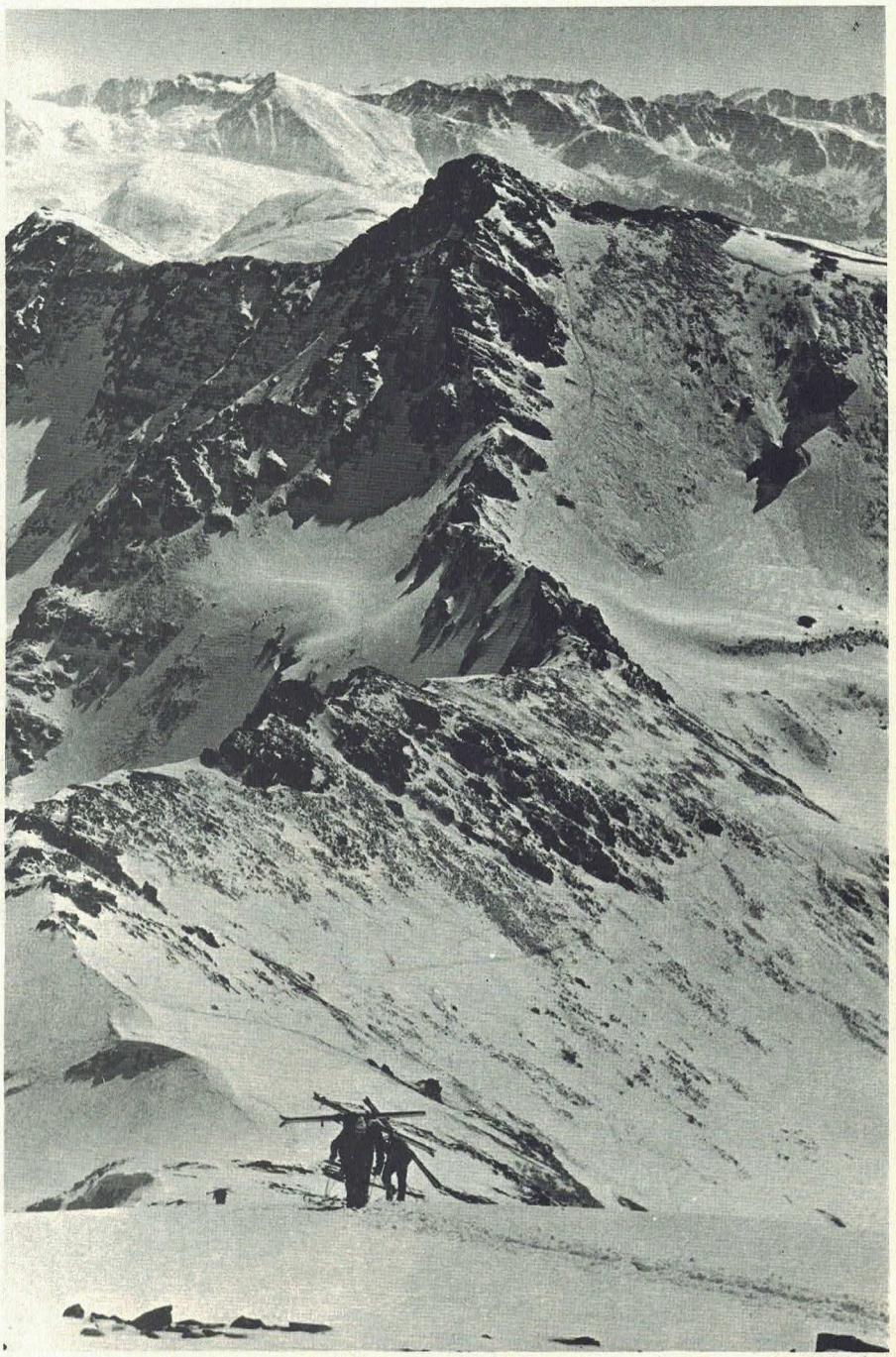

foto: Abril

Abans d'arribar, en Font i en Gregori, que han sortit abans per marcar la traça, revisen el material dels equips. Cal portar tot el que diu el reglament: motxilla, mapa, brúixola, baiard, corda, piolet, crampons, etc., perquè pot fer falta en qualsevol punt del recorregut, i cap equip no pot estar en millors condicions que un altre en portar menys pes.

De l'Estanyó surt una carena que en direcció nord-oest porta al segon pic, dels Estanys de Riu, de 2.864 m. Cal fer un sifó d'uns dos-cents me-

Després d'un llarg flanqueig cal agafar la carena que puja al Serrera i, per una dura pujada, arribar al cim. ◀

Dalt del Serrera. Uns breus minuts per a reposar i beure i mossegar quatre ganyips, abans del meravellós descens que ens espera. ▼

tres i tot carenejant s'hi arriba. Aquest cim poc conegut, té una vista magnífica sobre el Serrera i la seva vall, pel nord, i pel sud, llueixen, gelats, els estanys de Riu sobre el poble de Canillo i s'obre, ampla, la capçalera de la vall de Ransol. Més lluny, les pistes de Soldeu i fins als massissos del Puigpedrós i la Tossa Plana, que tanquen la Cerdanya. Els controls, que també han dormit a prop, junt amb els de l'Estanyó, van anotant els equips i l'hora de passada.

Però des d'aquest cim, el terreny ja es complica. Per anar cap al Serrera, últim cim puntuable del dia, cal baixar més de 400 metres, ja que pel mateix coll de la Mina la carena és impracticable. Una pala molt dreta que, esquiant, hi portaria en cosa de segons, és plena de pedres i cal baixar a peu, extremant les precaucions, ja que sota una lleugera capa de neu pols hi ha glaç, i una caiguda seria realment perillosa. Els equips fan santament, i es decideixen a calçar-se els crampons. Els primers metres, els més drets, es baixen amb més precaució, fins que una vegada provat l'estat de la neu, es pot avançar més de pressa, i més avall, fins i tot, baixar un trons esquiant. Després, cal fer un llarg flanqueig fins a agafar la carena que puja al Serrera, i per una dura pujada, arribar al cim.

El temps avança, i s'havien calculat 5 hores per a fer tot l'itinerari, amb condicions normals de neu. Aquesta pala fa perdre més temps del que comptaven els equips i comença a fer-se tard. L'esforç que es porta ja és considerable. Cal pensar que des de la capçalera de la vall fins on els equips passen per pujar al Serrera, es porten ja 1.500 metres de desnivell de pujada, i en falten encara més de 400. Uns quants equips, en veure que es fa tard i si pugen al Serrera perdran tants punts o més que no anant-hi, decideixen iniciar el descens. Cal pensar que es descompten dos punts per minut de més sobre les cinc hores de temps màxim donat, i si per guanyar 100 punts del Serrera se'n perden 100 o 120 per pujar-hi, no s'ha guanyat res més que una bona estovada que disminueix les forces per a l'endemà. Posteriorment, l'organització decidiria descomptar 1 punt per minut, en lloc de dos, ja que les condicions havien fet massa difícil poder seguir els horaris donats.

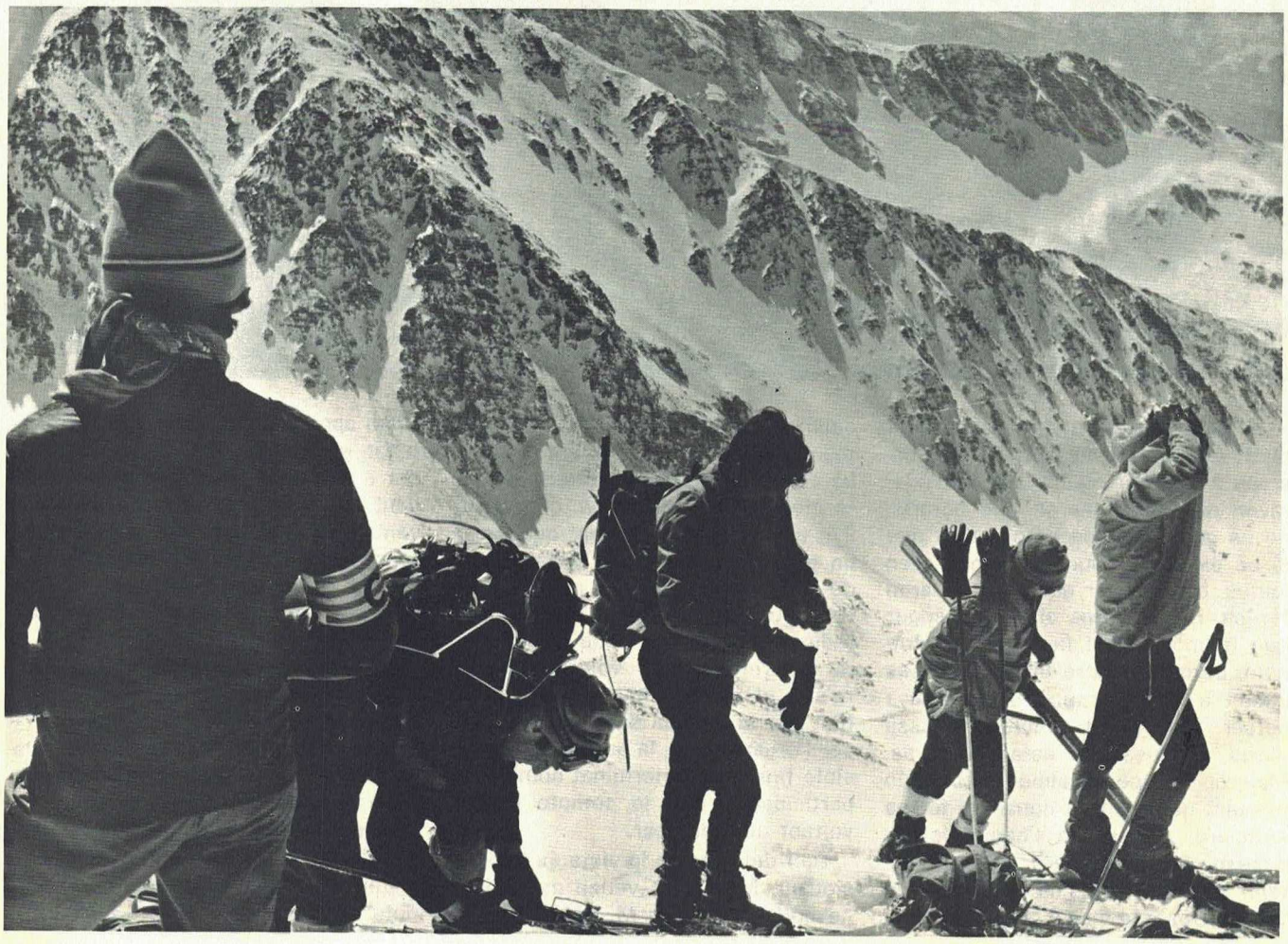

foto: Abril

L'esforç de la pujada es reflecteix al rostre dels participants, així com els esquís deixen la seva traça al pendent nevat. ▼

foto: Gregori

El problema plantejat per aquest punt, que va donar lloc a reclamacions per part d'equips que consideraven que calia allargar els horaris, no és gaire fàcil de resoldre, ja que si bé és veritat que els temps eren justos, hi va haver equips que varen fer-los, i si s'allarga el temps, segur que tampoc no es fa a gust de tothom, perquè sempre hi ha el qui es queda a fora per poc. Altres anys potser s'ha pecat d'horaris massa llargs, i aquest ha estat al revés. Malgrat tot, personalment, continuo pensant que hem de donar un temps suficient, perquè no l'hagin de fer desesperadament, però que per obtenir medalla d'or s'ha de triscar de valent. Després, per a qui vulgui passejar-se, també hi ha lloc, que a la muntanya hi cabem tots, i el que acaba els recorreguts obligatoris també té medalla. Penso, també, que el Rallye es fa pensant en gent que tenen un grau d'experiència i coneixement de la muntanya superior al simple turista. Aquesta qüestió s'anirà encara radicalitzant, ja que cada any hi haurà més equips que voldran inscriure's, i el nombre ha de ser limitat, tant per la cabuda dels refugis, com per l'organització, la qual esdevé possible fins a un determinat nombre de participants, que jo compto cap al voltant del centenar.

Dalt del Serrera la vista és impressionant. Només es veuen muntanyes nevades. En Josep M. Sala i família s'han apoderat del pedró i hi han instal·lat el control. Un dia meravellós per a estar-s'hi. Han mesurat —8° al vent i +30° al sol, resguardats del vent. Més tard, aquesta temperatura primaveral, fruit d'un moment de calma, anirà desapareixent, però la llum i el sol no ens deixaran ni un moment.

Ha passat primerament l'equip de la Seu, que se'n va abans que pugi cap dels que vénen de l'Estanyó. Els primers a passar pel Serrera són els de l'equip 12 de la Federació Castellana. Els equips pugen cansats. És l'últim cim i els 2.000 metres de desnivell a les cames es noten. Però des d'aquí dalt, tot canvia. Uns breus minuts per reposar, beure i mossegar

La pala del Serrera, famosa per la seva amplada i el seu desnivell, és esquiable per tots cantons. ▼

quatre ganyips, i un descens meravellós ens espera. La vall s'enfonsa com una immensa carretera blanca. La pala del Serrera, famosa per la seva amplada i el seu desnivell, és esquiable per tots cantons. Els primers equips aniran inventant camins que seguiran després els altres. La vall consisteix en una sèrie de plans inclinats a totes les orientacions, i que l'esquiador agafa al seu gust. El que té ganes de baixar ràpid va en **schuss** i el que vol passejar-s'hi pot anar allargant el camí, buscant racons i passos inèdits que potser ningú més no seguirà. Una vegada travessat el pla de Sorteny, que és com un descans després de la forta davallada, ve el torrent final que porta a l'arribada, situada abans de creuar el riu que baixa del Siguer, i on s'acaba la neu.

Només dos equips han tardat menys de cinc hores. Uns autocars esperen els participants i organitzadors per portar-los a l'hotel Coma d'Ordino, «quarter general» del Rallye.

Hi ha hagut algunes baixes degudes a petites lesions. La primera, al cap de pocs minuts de la sortida, és la d'un noi de l'Agrupació Excursionista Muntanya, a qui s'ha reproduït una antiga lesió, i les altres són degudes a torçades de peu o estirades de lligaments, normals en una etapa dura, on el terreny no sempre era fàcil. L'endemà, a l'hora de sortida, un altre equip s'haurà de quedar també per lesió.

A les clarors de la primera hora de la tarda, la vall d'Ordino, clapejada de neu, té uns tons suaus, reposadors, que van del beige al marró, i contrasten fortament amb la claror violenta dels cims, que portem encara enganxada als ulls.

Tenim sort, perquè al segon dia del Rallye, el bon temps continua.

Hi ha dos itineraris previstos: un d'ells va des del Serrat cap a la portella de Varilles, per fer, des d'allà, el pic del Siguer i del Serrat. L'altre puja a Coma de Rat i pics d'Arcalís i Cataverdis. Els equips han triat a la vetlla l'itinerari que volien seguir, i que ha donat 9 equips al primer i 12 al segon.

A les 7 del matí els autocars esperen els participants que, ben equipats, van pujant per anar al lloc de sortida. I com el dia abans, a les 8 en punt surt el primer equip, el número 8 del Club Alpin Mònaco, de Niça, que ho fa pel cantó del Siguer. Seguim-lo, doncs.

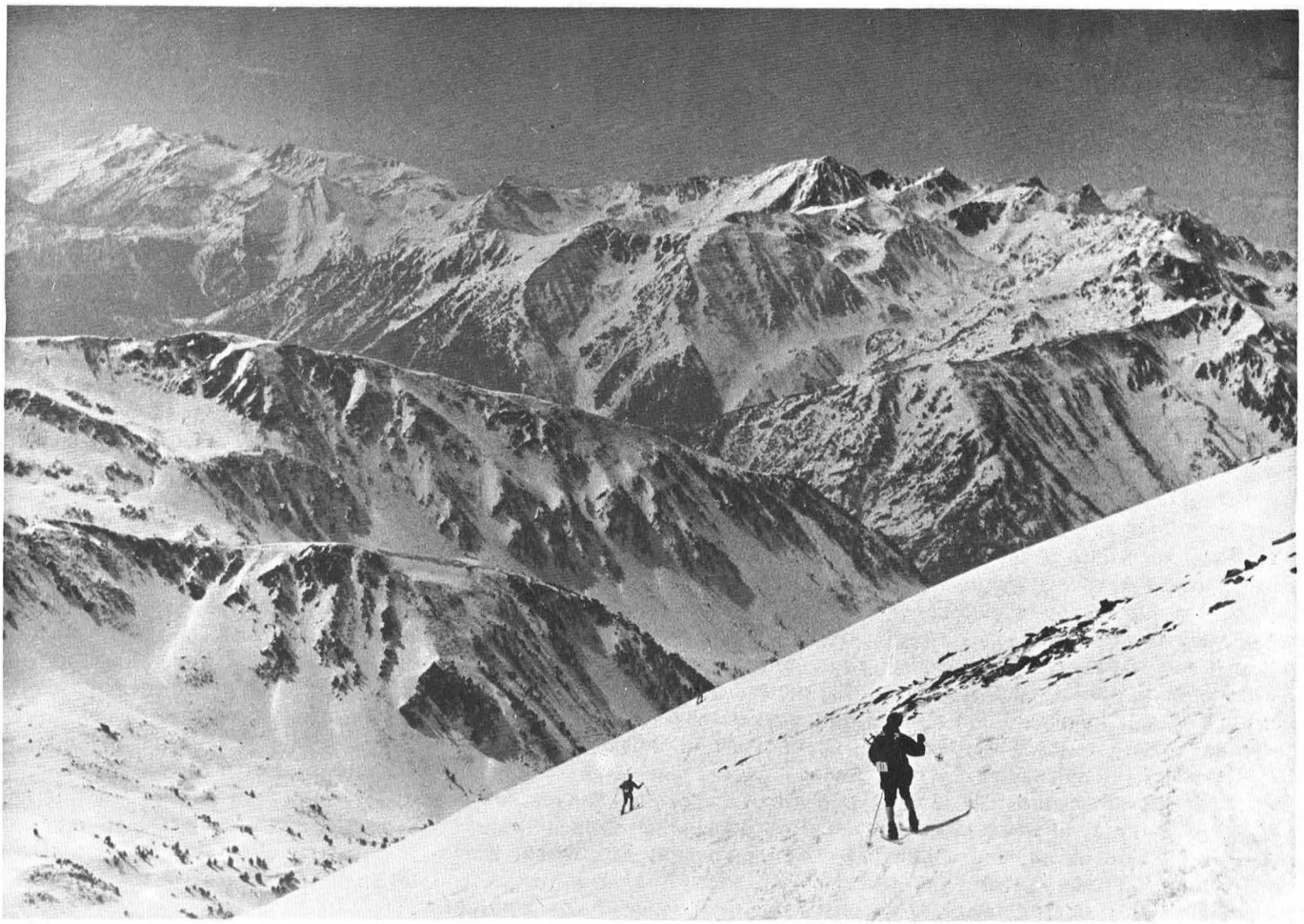

J. Abril

La pujada per la vall de Rialb és una delícia. Estreta al començament, després es va fent més ampla. ▼

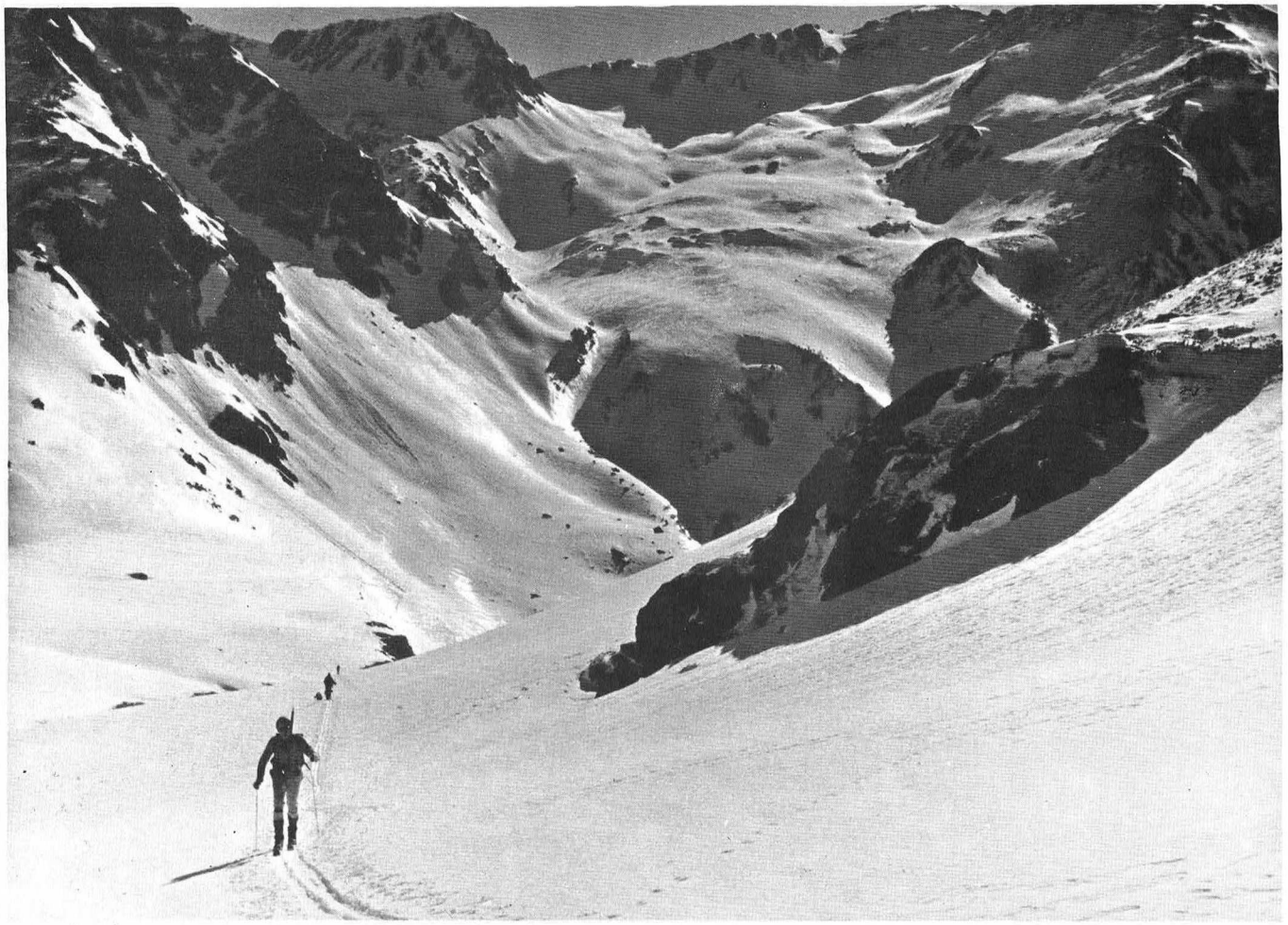

La pujada per la vall de Rialb és una delícia. És una vall estreta, al començament, i plena de pins, però que després es va fent més ampla. Però d'una inclinació constant, que permet un ritme viu i seguit. Fa fred i un vent gelat aixeca pols de neu. Neu pols, seca, que fa soroll de farina atapeïda sota els esquís. I el cel, de tan blau, sembla violeta. La traça segueix el fons del torrent, el lloc més fàcil de passar, i els esquiadors que pugen són com les màquines de tren, que no acostumen a sortir-se de la via. L'arribada a la Portella de Varilles és espectacular, ja que se surt de l'encaixonament de la vall i es va a parar a un balcó d'on es veu tota l'estesa de cims al voltant de Coma de Rat, que s'obren com un escenari davant nostre. Aquí, els equips que volen fer el cim del Serrat, facultatiu, han de deixar els esquís per anar al cim obligatori del día, el Siguer. Encara hi ha un bon tros fins al Siguer, i al començament no gaire fàcil. Pales de neu molt dretes que cal travessar, o pels equips que trien passar per la carena, trossos de roca entretinguts.

L'horari, com el dia anterior, comença a anar just. Cal accelerar el pas perquè des del coll al cim hi ha 400 metres de desnivell, que quan ja se'n porten 1.000, es comencen a fer pesats. Però al Rallye s'hi apunten nois, i aquest any també una noia, que saben que les muntanyes són altes i es guanyen a força de cames, i els 9 equips que fan aquest itinerari van arribant al cim, espaiadament, on els esperen els controls que, com els del dia anterior, han dormit dalt per assegurar, fins i tot en cas de mal temps, el control del pas. Dura feina, però també envejada, diria jo, la d'aquests controls que passen la nit a 15 sota zero, però que saben el que és poder-se despertar dalt d'un cim. en ple hivern, voltats de neu, després de passar la nit en el silenci, lluny de tot, on només la veu del vent és capaç de torbar el son. Aquest any, les nostres tendes-bivac han tacat de vermell els cims per on s'ha passejat el Rallye. Calia l'experiència, ja que és primordial assegurar que els controls siguin dalt del cim a l'hora prevista. S'hi ha reeixit, i si cada any es troben els nois capaços de fer-ho, crec que és un costum que arrelarà.

Des de dalt del Siguer hi ha també

Els esquiadors ascendeixen pel fons del torrent, seguint la traça que ningú no abandona. ▶

un descens engrescador. El vent fred manté, com ahir, la neu en bones condicions, i fins a la borda del Castellar, final de l'etapa, hi ha mil metres de pista verge, esquiables en tota la seva llargada i amplada. El descans dalt del Siguer ha de ser breu, suficient només per a fer una ganyipada i donar una bona mirada, que val la pena, a tot el rosari de cims que l'envolten. Lluny, a baix, la traça de pujada és ja un record.

I de seguida el descens, dret, seguit, fins a trobar la coma de Varilles on la vall ampla i plana és una invitació per aturar-se a prendre el sol. Una mica més avall comencen a trobar-se els primers arbres, a l'esquerra del torrent, i després, quan aquest s'estreny tant que sembla que no s'hi pot passar, es flanqueja cap a la dreta i per entre pins es baixa ràpidament fins a la cabana del Castellar, on s'arriba sense, amb prou feines, adonar-se'n.

Tots els equips que han fet aquest itinerari van arribant, i com el dia anterior, el temps just fa que només un ho faci amb les 4 hores de temps que es donaven.

Però queda un altre itinerari del Rallye; què fan aquests?

Són 12 equips que han anat sortint a partir de les 8, junt amb els altres, amb també 4 hores de temps total. La primera hora es passa per la carretera plena de neu, que porta des del Serrat cap a la borda del Castellar, i un tros més amunt deixa la carretera per enfilar-se cap a pla de Rat, per un lloc on el torrent es fa estret i sembla que no s'hi passa. Aquí varen equivocar-se dos equips del Muntanyenc que, en seguir la carretera, i això que l'itinerari estava marcat, es varen ficar en una vall sense sortida sota del pic d'Arcalís. Però una vegada passat aquest pas estret del torrent que baixa dels estanys de Tristaina, es troba com una petita vall que després de seguir-la, desemboca a pla de Rat, gran planura voltada de cims i que és difícil d'imaginar des de baix. Flanquejant per l'esquerra es va a sortir davant la bretxa d'Arcalís, enmig dels dos cims puntuables d'aquesta etapa. Cal només, amb una bona estirada, pujar fins dalt la bretxa, que no és tal, sinó simplement un coll ample entre els dos cims. En unes petites olles que fa la neu, sota la bretxa, vàrem dormir els controls d'aquests cims, des d'on, sense esquís, es puja a tots dos. El cim obligatori, el Cataverdis, és un gran munt de pedres que es puja sense dificultats des de la bretxa, que és on es deixen els esquís. Altra vegada el vent havia fet la mala passada de deixar-nos sense neu, un tros on s'hagués anat més ràpid. Aquest any, el vent ha estat bufant sobre colls i cims, fent volar la poca neu que les boires hi han posat.

Des del Cataverdis es baixa una altra vegada a la bretxa i per una carena i cresta s'arriba a l'Arcalís. Aquest era un dels motius de fer dos itineraris el segon dia. Per arribar a l'Arcalís, cal passar uns metres de cresta fàcil, posem de segon grau, però perillosa, ja que a banda i banda s'obre una bona timba. Calia evitar que es trobessin molts equips en aquest lloc que oferia un cert perill, i es va aconseguir, ja que només tres equips hi varen passar. Per altra banda, crec que cal passar per llocs, en els itineraris, on s'hagi de fer servir l'experiència de muntanyenc a més de la d'esquiador, ja que això dóna varietat als recorreguts, que han de ser una barreja d'esquí i d'alta muntanya. També, a fi d'evitar que tots els equips vagin en filera seguint les traces dels primers, s'aconsella una duplicitat d'itineraris. En l'aspecte organització, podem pensar en el que representa tenir dos itineraris preparats quan un de sol ja és prou complex.

El camí d'anada i tornada de la bretxa a l'Arcalís, és entretingut, i el tros de cresta no vol presses. Una vegada dalt del cim podem veure l'altre itinerari davant nostre com si fóssim al cinema. Llàstima que no tenien gaire temps per a estar-hi, els equips que volien guanyar una medalla d'or, perquè a més del Siguer i el Serrat amb el queixal del coll al mig i el bonic descens, es pot veure la baixada que ens portarà a la borda del Castellar, final d'etapa i del Rallye. Una vegada situats novament a la bretxa, cal baixar un tros fins a retrobar les pales netes de pedres i calçant-els esquís, començar el descens per la dreta, flanquejant, per una gran comà, sota de l'Arcalís, fins a un collet, que sorprèn l'esquiador que hi arriba per primera vegada. Efectivament, després de deixar la part alta de Coma de Rat i donar una última mirada al cims punxeguts que l'envolten, aquest coll et porta en un altre món. Una canal ampla, de potser setanta metres i molt dreta, rabiosament dreta, va a parar a una ampla coma sembrada d'arbres, i al fons retroba la vall de Tristaina, la carretera i la borda del Castellar. Aquesta canal, que brillava al sol, va quedar ratllada com un pentagrama pels esquís dels equips, que anant a dreta i esquerra baixaven amb amples revolts cercant els llocs més idonis per girar. La neu i la pròpia experiència fan que cada esquiador marqui el seu camí, més atrevit, més prudent, més dret o més suau, segons sigui capaç de fer, i si diversos equips es retroben en el mateix lloc, és bonic de veure com van entrecreuant-se uns i altres amb anades i vingudes per nous camins que es van dibuixant. Finalment, com un embut gegantí, la vall va recollint els esquiadors escampats, per conduir-los tots a la carretera que porta a l'arribada. El temps, ja ho he dit, és curt, les quatre hores són molt justes i cap equip d'aquest itinerari no va poder fer-lo amb l'horari establert. Això va fer perdre punts a tothom.

Varen anar arribant equips fins a les dues de la tarda. S'havia previst un descens encordat que serviria tant per a establir l'habilitat dels esquiadors com per prova selectiva, però en estar marcat en unes pales lluny del final del Rallye, i anar-se fent tard a causa del retard dels horaris, es va decidir suprimir-lo. El temps continuava esplèndid. La baixada per la carretera fins al Serrat va ser un agradable passeig amb es-

quís. La neu de primavera lliscava bé i només calia deixar-s'hi anar. Al final de la neu esperava l'autobús que ens portaria novament a Ordino, a fer el dinar de comiat.

Aquests àpats acostumen a ser sempre de molta xerinola. Una vegada deixades endarrera les preocupacions i els esforços de la prova, es tenen ganes de riure i d'omplir bé la panxa.

En el moment del repartiment de medalles varen acompanyar-nos els representants del Consell General d'Andorra, i el del Comú d'Ordino, que varen col·laborar generosament perquè aquest Rallye fos possible.

I ara ja, a pensar en el proper. Nous itineraris, noves preocupacions, i procurar fer-ho millor. Una cosa voldria que es repetís exactament com enguany: el temps meravellós, que ha fet entusiasmar propis i estranys amb la màgia d'una atmosfera i d'unes llums que només es poden entreveure en comptats dies de l'any.

Classificació

Agrupació Excursionista Catalunya (M. Martínez, F. Estanyol, J. M. Casafont), 375 punts, medalla d'or; Unió Excursionista de Catalunya, de Barcelona (J. Pessarrodona, M. Navarro, A. Blanc), 369 punts, medalla d'argent; Federació Castellana (L. M. Flores, J. Hidalgo, A. Blanc), 360 punts, medalla d'argent; Ski Club Torino (D. Barattieri, M. Canonico, F. de Rege), 319 punts, medalla d'argent; C. A. Mònaco, de Niça (E. Domenge, R. Ferret, L. Forfori), medalla d'argent, 313 punts; Grupo Montaña Telefònica (A. Santacatalina, T. Gutiérrez, E. Garcia), medalla d'argent, 292 punts; Federació Castellana (R. Pérez, M. del Pozo, A. Rodríguez), medalla de coure, 268 punts; Agrupació Excursionista Catalunya (S. López, F. Rexachs, E. Ruiz), medalla de coure, 236 punts; Federació Aragonesa (M. Labarta, A. Alonso, R. Cóndor), medalla de coure, 184 punts; Unió Excursionista de Catalunya, de Mataró (M. Andreu, J. Andreu, S. Floriach), medalla de coure, 181 punts; Centre Excursionista de Terrassa (J. Galofré, A. Martínez, A. Casanovas), medalla de coure, 158 punts; Unió Excursionista de Sabadell (M. A. Griñó, J. Codina, J. Cervelló), medalla de coure, 149 punts; C. A. Universitario, de Granada (M. Sánchez, A. Tinout, M. Gómez), medalla de coure, 148 punts; C. A. Universitario, de Granada (V. Costa, J. Martín, G. Alonso), medalla de coure, 141 punts; Centre Excursionista de Catalunya (J. Elias, Ll. Torcal, J. Casanovas), medalla de coure, 127 punts; Sesto San Giovanni (M. Redondo, G. Ercole, M. Silvano), 109 punts, medalla de coure; Federació Aragonesa (A. Garcia, F. Salas, I. Martínez), 96 punts, medalla de coure. **Controls:** Josep M. Sala, Jordi Sala, Ricard Albert, Jaume Altadill, Manuel Casanova, Jordi Roca, Josep Casanellas, Conrad Blanc, Lluís Vinzac, Jaume Verges, Xavier Martínez, Joaquim Puxan, Josep Sala, Núria Sala, David Sanz. **Organització:** Miquel Albert, Núria Devant, M. Antònia Simó, Carme Mohr, Gabriel Rosselló, Enric Font, Xavier Gregori, Enric Nosàs, Pere Bergadà, Glòria Mateu, Jaume Moret, Miquel Fusté, Gabriel Jaraba, Josep Abril. **Creu Roja:** Pere Cardona, Joan Soler, Carles Salvany, Albert Fornell, Anna Fonttecha, Esteve Fornells.

Una llarga travessia amb esquís

per **Enric Font i Lloret**

La nostra travessia transcorre per una regió de gran bellesa, amb un equilibri perfecte entre la neu i la roca. ▼

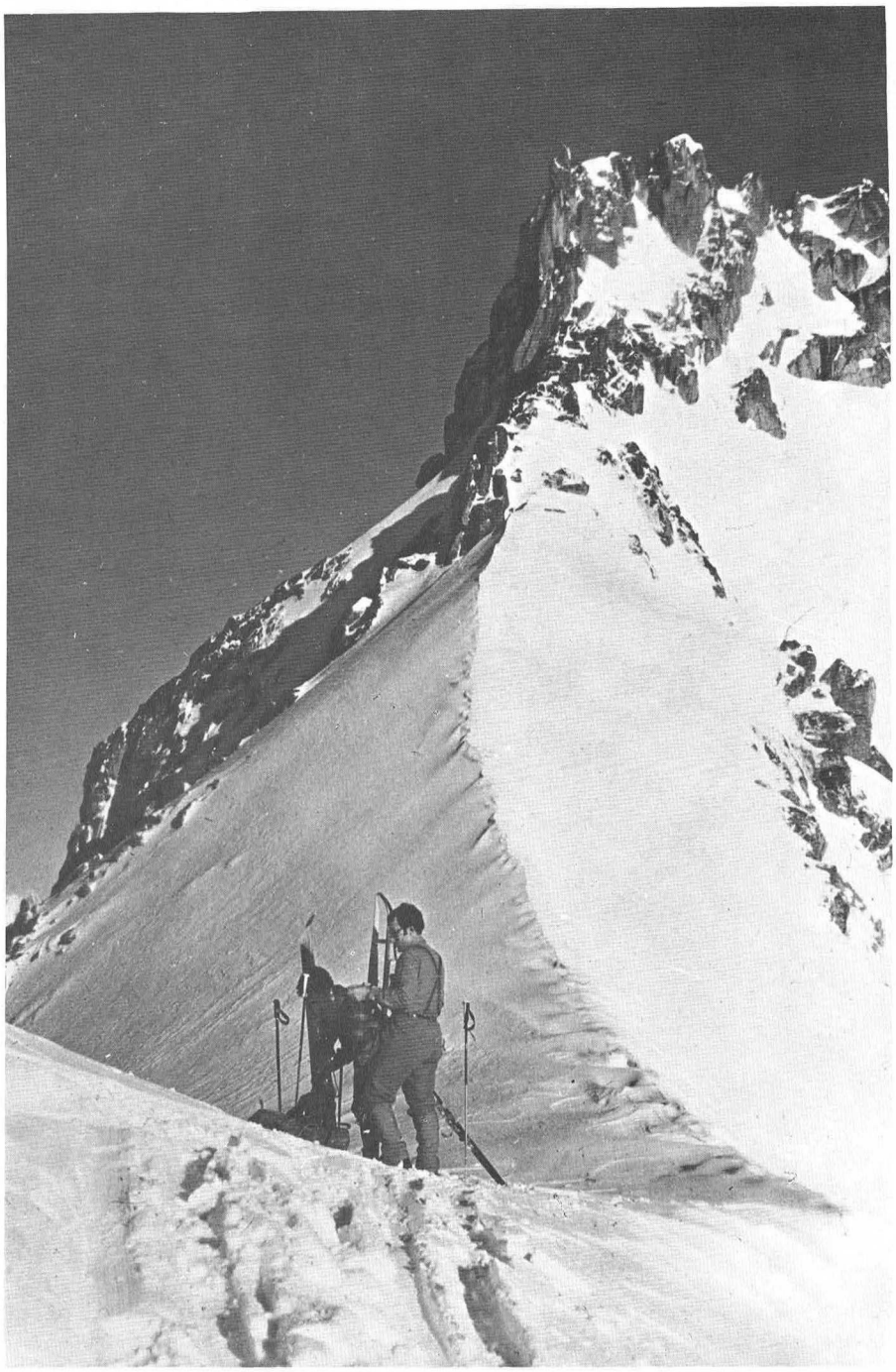

foto: Font

Som a la primavera, època en què els dies són ja més llargs, el temps és més estable, i a l'alta muntanya encara hi ha molta neu: l'època, doncs, ideal per a l'esquí de muntanya.

Ja feia temps que desitjàvem fer una llarga travessia amb esquís, encara que en més d'una ocasió aquestes travessies quedaven en els seus inicis, a causa del mal temps, que ens obligava a desistir-ne o bé a escurçar itineraris.

Aquest any, encara que irregular en el factor climatològic, ha estat un bon any de neu, que ha permès d'endinsar-se, en l'alta muntanya fins molt avançada la temporada.

Així, doncs, vam aprofitar l'abundància de neu i la coincidència d'un día esplèndid que ens van permetre, als meus companys Ramon Bramona i Eduard Lluís i a mi, de poder efectuar aquesta llarga i a la vegada interessant travessia per les muntanyes del Pallars Sobirà.

Un dissabte a la tarda ens desplacem fins a l'hospital de Viella, situat al costat de la boca sud del túnel que dóna accés a la Vall d'Aran. Situat a 1.620 m d'alçada, és, no hi ha dubte, una base molt bona d'ascensions i travessies per la regió, la qual, a més, ofereix moltes i variades possibilitats, especialment sobre la zona reina del Pirineu (Maladetes-Aneto).

Sopem pel camí, i ja un xic tard arribem en aquest punt on passarem la nit. La neu és abundant, arriba fins a la mateixa carretera, i un cel completament estelat anuncia un dia bo.

Són les tres del matí quan ens llevem i després de prendre alguna cosa calenta amb el material imprescindible mínim iniciem aquesta travessia.

L'itinerari projectat és el següent: hospital de Viella, port de Conangles, estany de Riu, coll de l'Estany de Mar, estany de Mar, bretxa Peyta, Besiberri Nord (3.014 m), pleta del riu Malo, presa de Cavallers, Caldes de Boí.

A la claror dels nostres frontals, iniciem la pujada des de l'hospital de Viella en direcció a la vall de Conangles. Travessem, de primer, una zona amb arbres. La neu és molt dura pel fred de la nit, però les pells i els ganivets de neu agafen prou per a continuar lentament però seguidament la nostra progressió.

Poc després de la zona amb arbres, la vall s'obre formant, a la vegada, petites valletes de desnivell acusat i fort.

Un cop som al final de la vall, efectuem un delicat flanqueig cap a la dreta, per un fort pendent, i després continuem cap amunt per una d'aquestes valletes secundàries, que fi-

El pas dels pendents on hi ha perill d'esllavissades és sempre delicat i exigeix prudència i circumspecció. ▼

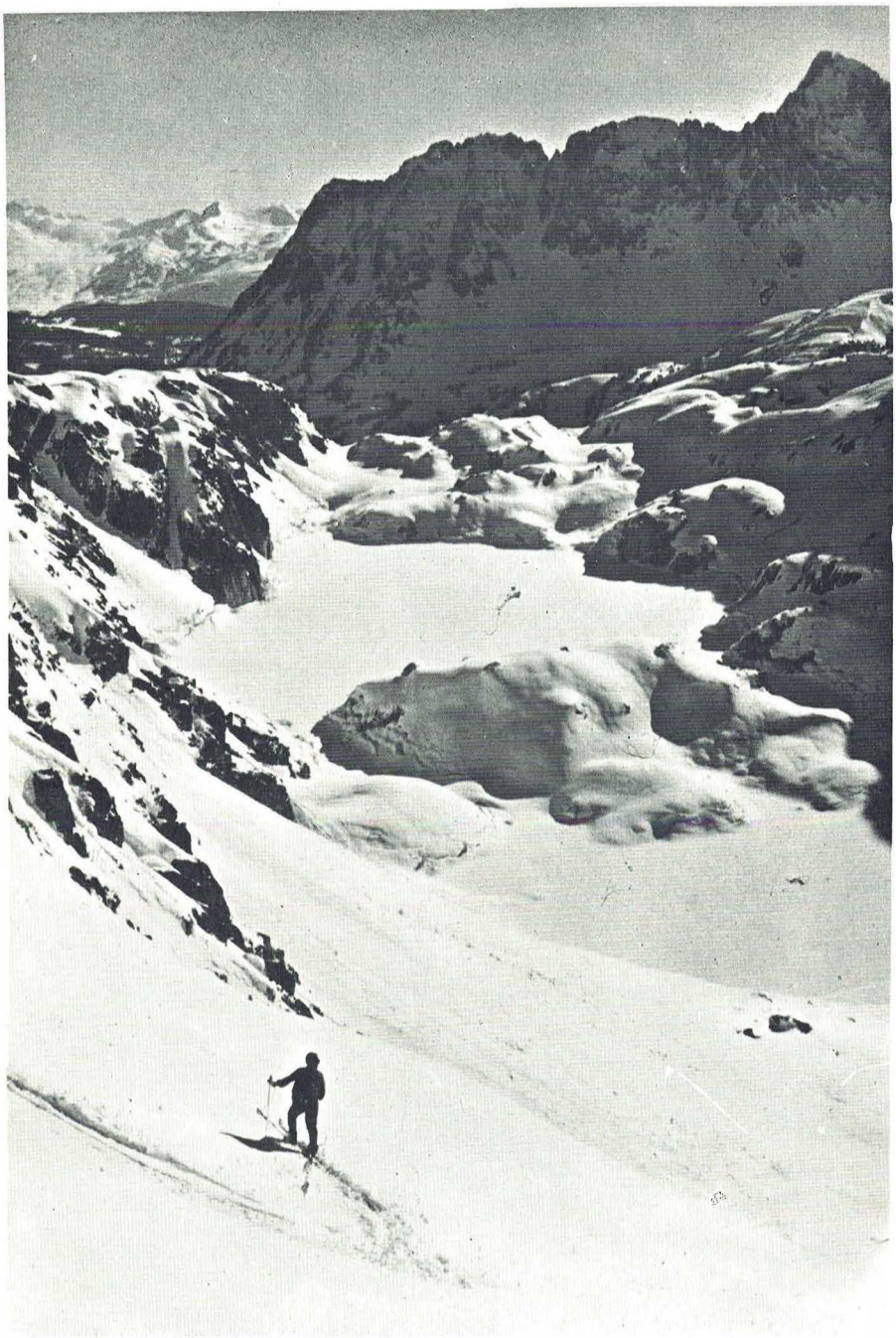

foto: Font

nalment ens conduirà al coll. Mentrestant, el dia ja s'ha aixecat i les primeres llums comencen a donar vida als altius cims del sector, el temps és esplèndid.

El port de Conangles (2.670 m) separa la vall de Conangles de la de l'estany de Riu i s'han de superar uns 1.100 metres de desnivell des del nostre punt de partida per arribar-hi.

Situats ja en aquest punt, traiem les pells i tots els altres estris, i pel vessant oposat iniciem una llarga diagonal cap a la dreta. Travessem una zona d'allaus que, com que encara és molt d'hora està en bones condicions. Després d'aquest primer descens, estem situats a la capçalera, podríem dir, de la vall de l'Estany de Rius (2.300 m), i ara hem de remuntar el vessant contrari fins al coll de l'Estany de Mar (2.470 m), que dóna accés a la vall principal, en la qual hi ha el gran estany de Mar (2.215 metres). Quan estem efectuant el descens per aquest vessant, ens adonem que tota la pala, per excés de neu acumulada sobre fons gelat, es pot esllavissar. Encara que de manera aparent no passi res, són aquells moments en què sembla que un sisè sentit us adverteixi. Es tracta d'un pendent inclinat, tallat al mig per uns escarpats, que continua després fins al mateix estany de Mar. En vista d'això, ens traiem els esquís tot seguit, procurant no fer soroll en parlar, i ens dirigim cap a un marcat «couloir» que es veu a la nostra dreta. Ara fa molta calor, no passa gens d'aire i la reverberació és molt intensa. Un cop som al «couloir», de cara al pendent, baixem recte avall fins a un punt en què el pendent es suavitza, sortim de la zona de perill d'allaus i continuem fins al centre de la vall. Parem una estona per tal de collocar novament les pells i també per fer una mossegada: el dia és radiant i ni un núvol no ratlla aquest intens cel blau primaveral.

Prosseguim ara remuntant aquesta vall cap al sud, a través d'unes amples pales de neu i per sota els pics del Tumeneia i del Pa de Sucre. És realment un lloc de gran bellesa, solitari, tranquil i amb un equilibri perfecte entre la neu i la roca.

Lentament, sota un sol aclaparador, rellevant-nos en la tasca d'obrir traça a la neu, anem guanyant desnivell. Al cap d'una hora ja veiem a la nostra esquerra (est) una bretxa marcada i alta enmig de la cresta que uneix els Tumeneies amb els Besiberris: és la bretxa Peyta, per on hem de passar seguint el nostre itinerari. El pendent és cada vegada més fort, fins a un punt en què ens hem de treure els esquís i continuar a peu, remuntant directament, fins que arribem a la bretxa, després de suar de valent l'últim tros. En aquest punt, situat a 2.830 m, es troba el refugi-bivac de Besiberri, singular refugi prefabricat a base d'alumini en la seva part exterior, que s'utilitza pre-

El refugi de Besiberri, mig cobert per la neu, té un aspecte veritablement alpí. ▼

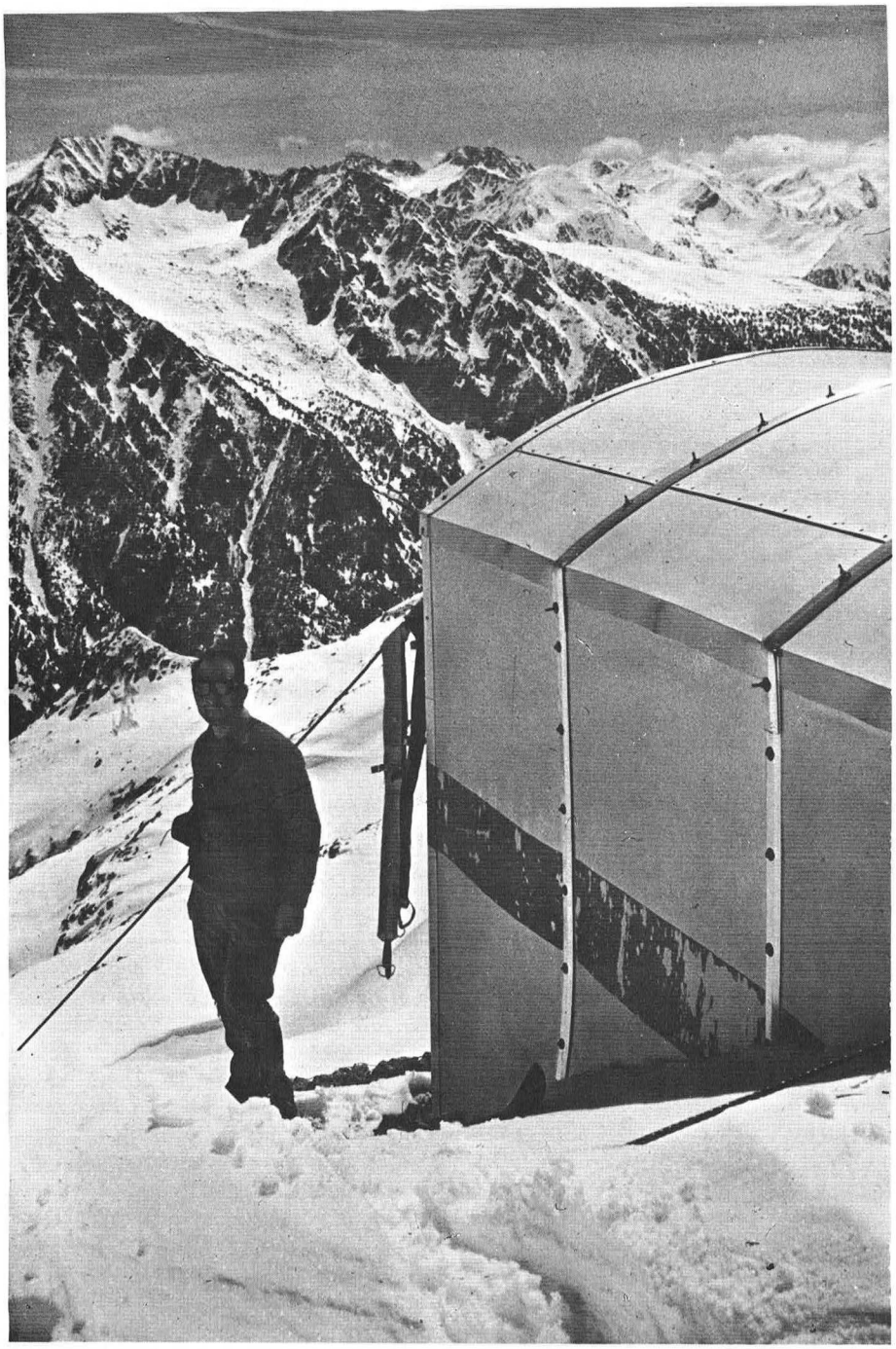

foto: Font

ferentment com a base d'ascensions als Besiberris. En aquesta època està mig cobert per la neu, i ofereix, en conjunt, un aspecte molt alpí.

Ens recuperem de l'esforç menjant una mica, i com que el nostre company Ramon s'estima més esperarnos en aquest punt, continuem l'Eduard i jo cap el Besiberri Nord. Sense els esquís, iniciem un llarg flanqueig per sota el refugi, vorejant uns escarpats rocosos dels flancs est del Besiberri. A causa de l'hora, la neu ja no és tan bona i la progressió és torna lenta i pesada. Remuntem tot seguit fins a la cresta nord-est que baixa del cim, on després d'encordar-nos continuem l'ascensió per dalt la cresta. La neu acumulada a la cresta ens obliga a prendre precaucions i malgrat que ja portem moltes hores d'esforços, l'escalada és un plaer. Al cap de poc, arribem al cim del Besiberri Nord (3.014 m), que sens dubte és el més superb de tots els Besiberris. No fa fred, el temps és esplèndid i el panorama de cims és total. M'atreviria a dir que és un dia per «despertar vocacions». Com que no podem perdre massa temps, al cap de poc iniciem el descens seguint la mateixa ruta fins al refugi Besiberri, on el nostre company Ramon, ens té preparada una sopa calenta, que devorem fins a l'última gota.

Després, iniciem tots tres el descens en direcció a la pleta de Riu Malo, que a trossos presenta pendents molt forts. Evitem la part de l'estany Gelat per la dreta, i continuem baixant després pel mateix vessant. La neu ara ja deixa de ser bona a mida que anem perdent alçada i a la part inferior és ja enganxosa. Abans d'entrar a la vall de Cavallers evitem una part engorjada per l'esquerra. A partir d'aquest punt el terreny es torna més suau i franc, si bé en vorejar la presa de Cavallers (1.760 m), escàs d'aigua en aquesta època, s'han de travessar llocs en què hi ha restes d'allaus, cosa que ho fa entretingut i cansat. Un cop som a la presa, després de baixar-ne per una pista forestal on encara la neu ens permet un tros de descens esquiant, fem l'última part de l'itinerari, ja que després d'uns 20 minuts a peu, quan ja s'està fent fosc, i nosaltres acusem el prolongat esforç de la jornada, entrem al balneari de Caldes de Boí. D'aquí un taxi ens porta novament al nostre punt de partida, i ja amb el nostre vehicle, lluitant contra el cansament dels nostres cossos, fem el retorn fins a Barcelona.

Havíem fet, sens dubte, una llarga travessia amb esquís, que gairebé semblava impossible de realitzar en un cap de setmana, però que el nostre delit i el nostre esforç han fet possible. Durant uns dies, guardarem aquest regust especial i únic que deixem les jornades viscudes intensament, i més si, com en aquesta ocasió, tenen lloc en el marc incomparable de l'alta muntanya.

El Graller de Gurp

per **Oleguer Escolà**

Començant un catàleg de cavitats de la comarca i especialment de la serra de Lleràs i zones adjacents donem a conèixer una de les moltes cavitats que hem explorat i estudiat a la zona. No és pas la més important ni cap de les de més profunditat ni grandària, però té l'interès de ser una de les primeres de què vam tenir notícia a la zona i un avenc que en principi permetia d'esperar bons resultats. La primera dada sobre aquesta cavitat ens la van donar el 11-XII-66 a prop del poble de Gurp, on vam anar a visitar una cavitat important, la sorgència del Toscà, d'història complicada car havia estat explorada per «francesos», no acabada, de molta profunditat, etc. De primer vam creure que la cavitat en qüestió seria el Graller de Castellet, parcialment visitat per Jeannel, a la recerca de noves espècies de cavernícoles per una zona, aleshores, poc coneguda. Però passat el temps vam localitzar per fi el Graller de Castellet, una «cova» que ha resultat tenir, finalment, gràcies a l'ERE, una profunditat d'uns 100 m i, per fi, vam tornar a localitzar el famós graller de Gurp.

És així com el 18-VII-71 ens hi desplacem i amb bones indicacions d'un pastor de Castellet ens hi arribem i en fem la primera exploració (1).

Situació

Situat a l'extrem sud-oest de la serra de Lleràs, terme municipal de Gurp de la Conca. Per anar-hi cal agafar la carretera o, millor dit, la pista en mal estat que va de Sapeira a Castellet, deixar el cotxe abans d'arribar a Castellet i pujar fins a una petita depressió de 5 m de diàmetre i tan sols 1 m de fons, quasi al mateix cim del lloc anomenat el Pou la Neu (A 1.521, «transcrit» al Mapa I.G.C. com a «Pan Gel»). Aquesta és la fita fronterera entre els termes de Gurp, Espluga de Serra i Esplugafreda. Des de dalt del Pou la Neu cal seguir uns 100 m per la cresta fins a un serradet que baixa en direcció a Gurp (aquests 100 m se segueixen en direcció a l'est). Es baixen després 113 m de desnivell (altímetre Thommen) per la cresta.

L'avenc cau una mica a la dreta de la cresta (oest) precedit d'una gran ensulsiada. La boca és gran i no ofereixi massa dificultats per a la seva localització. El serradet final en què es troba l'avenc va baixant per «crans de descente» de poca importància.

Coordenades: X = 4° 34''
Y = 42° 14' 46''
Z = 1.410m (al. Th.)

Material necessari: 20 m de corda i 5 m d'escala.

Descripció

L'avenc presenta dues boques separades pocs metres per un pont de roca de 3 m. d'amplada aprox., al fons d'una depressió del terreny d'uns 18 x 10 m aprox. Les boques estan orientades est-oest i la principal d'elles presenta unes dimensions de 9 x 5 m i la secundària un diàmetre d'uns 3 m. Les separa un pont de roca de 3 m i pis bastant pla, que representa el fons de la depressió embudiforme de l'entrada i punt en el qual hem pres l'alçada sobre el nivell del mar de la cavitat (1.410 m). La boca petita presenta un pou únic de 16 m fins al fons de la planta i s'uneix 3 m per sota del seu llavi amb el gran pou únic de la cavitat. Cap a l'extrem oest es presenten algunes petites continuacions que semblen sense importància per la diaclassa principal generatriu de l'avenc, en especial una d'elles, ascendent (de difícil accés sense escalada artificial).

L'altra boca és la principal, de 9 x 5 m aprox., i presenta per l'extrem est un pis lleugerament inclinat que permet baixar tan sols amb l'ajuda d'una corda fins a —8 m de la boca gràcies a les irregularitats del pis i a la presència de petites mates i vegetació que omplen els llocs. Per fi es presenta un petit ressalt vertical, de 6 m, que porta a la planta terminal i que exigeix normalment escala per a ésser baixat.

Des d'ací es veu bé tot el pou, magnificent, de 17 x 5 o 6 m i 16 m de fondària, amb algunes boques laterals que donen al pou principal. I acabat de baixar el ressalt de 6 m s'arriba a la planta terminal, de 17 x 6 m d'orientació general nord-est-sud-oest que presenta un eixamplament a la base de la boca per la qual s'ha baixat, una prolongació quasi sota de l'altra boca i un petit eixamplamet cap a la seva part mitjana, base d'un petit fus lateral completament fusionat amb el pou. El pis és bastant pla, amb petits cons d'enderrocs i la seva màxima profunditat en la seva part mitjana. El pendent s'accentua cap al sud-sud-oest i s'inicia una rampa més forta que permet d'accedir per sota d'un pòrtic baix (1,5 m d'alçada) al punt de mínim desnivell de l'avenc, a —29 m del cim superior de la depressió d'entrada. Aquí s'accedeix a una diaclassa paral·lela d'orientació nord-nord-oest-sud-sud-oest, que presenta el punt de mínim desnivell al seu extrem sud-est. Cap al nord-nord-oest, en canvi, s'inicia una pujada entre concreció on van ser trobats el únics coleòpters cavernícoles de la cavitat, i s'accedeix a replans cada vegada superiors, que en una estreta rampa de pendent pronunciat i pis ocupat per una colada estalagmítica va pujant cap amunt. Aquí una finestra permet de tornar a baixar a la planta principal, a la base del pou d'entrada. La galeria es va estrenyent i un pas estret permet d'accedir a una cambra superior, concrecionada, que per una finestra dóna al pou principal. El cim de la diaclassa generatriu d'aquesta part comunica també per una altra banda, més al sud-est, amb el pou principal.

Per l'extrem inferior de la diaclassa es pot pujar amb dificultat cap amunt per un pas estret i accedir a cavitats més àmplies, estructurades sempre sobre la diaclassa que aquí ofereix un pis més inclinat i acaba comunicant per un forat més estret amb un repeu i el pou principal (veure tall P-0).

A la base de la diaclassa lateral, cap a l'extrem nord-oest i uns dos o

tres metres per sobre del fons es presenta una petita galeria molt estreta que va ésser examinada però que al cap de poc no permet el pas i sembla acabar.

Espeleometria

Profunditat

Llavi superior de la depressió d'entrada:	0,0m
Pont de roca entre les boques	—10m
Pou	—16m
Punt mínim nivell	—4m
Prof. total	—29m

Recorregut real i total:

Rec. projectat planta:	52m
Desnivell	29m
Pou lateral	15m
Total	93m

La cavitat es troba estructurada en els conglomerats característics de la zona.

Espeleogènesi

Presenta una gènesi ordinària en els avencs en conglomerat. Es tracta d'una cavitat fusoidal principal, amb petites saletes superiors i un estret pou lateral, estructurat sobre una diaclassa paral·lela. Processos clàstics característics en les dues boques, especialment en la boca gran, però sense massa importància. En el pouet lateral l'aigua ha actuat menys intensament que en el principal.

Altimetria

Pou la Neu: 1.521 m - 10,50 h
Boca del Graller
(pont de roca): 1.410 m
(pont de roca): 1.416 m - 15,50 h.
(pont de roca): 1.408 m - 11,05 h.
Cotxe a la carretera: 1.076 m - 17,25 h.
Pou la Neu: 1.516 m - 16,10 h.
Graller Fons (—25 m) 1.401 m - 14 h.

Espeleometeorologia

Exterior (boca): 21,3° C - 11,30 h.
Fons (—29 m): 8,6° C - 14,10 h.

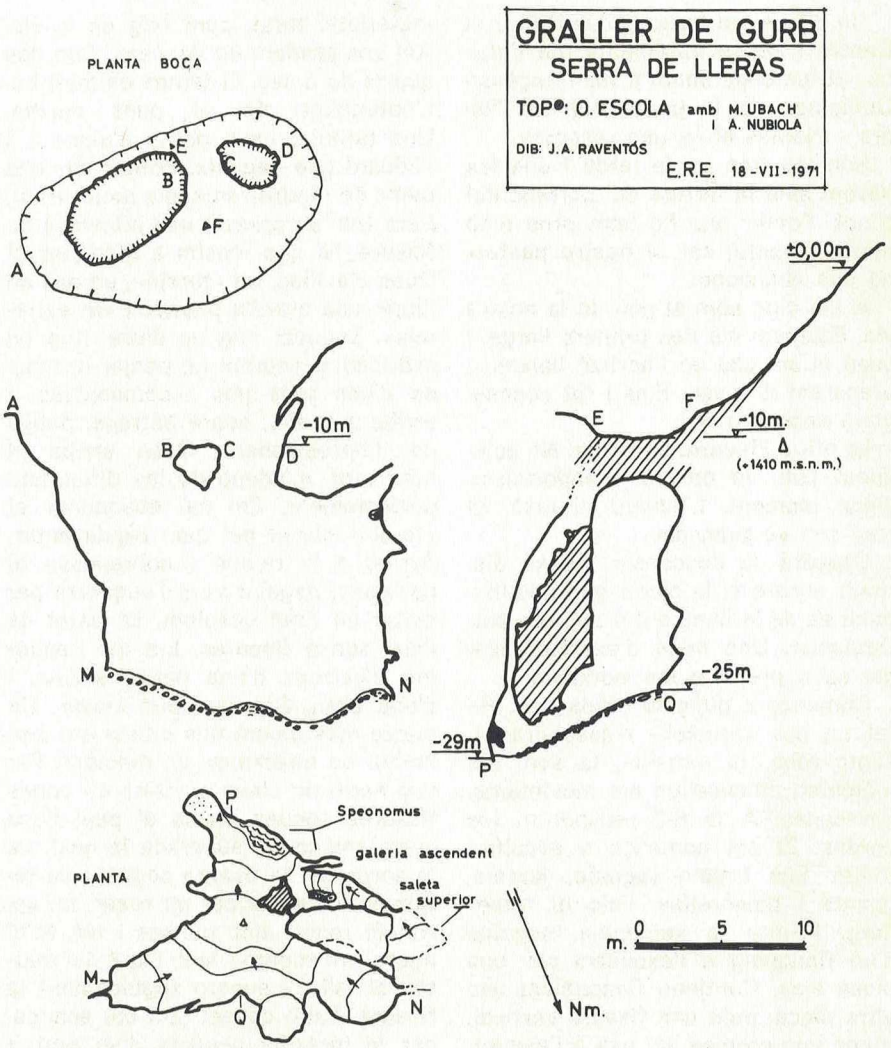

—25 m: 9,5° C - 13;30 h.
—15 m: 18° C - 14,30 h.

Horaris

Carretera, sota el Graller de Castellet: 9,10 h. - 0,0 h.
Pou la Neu: 1,10 h.
Graller de Gurp (esmorzar, etc., a part): 11,05 h. - 0,15 h.
Entrar: 12 h.
Sortir: 14,40 h.
T.p.s.t.: 2,40 h.

Fotografia: O. Escolà (1 foto interior).
Topografia ERE 18-VII-71: O. Escolà, amb M. Ubach, A. Nubiola.

Bioespeleologia

Fons del Graller (saleta del fons, corrent per les concrecions).
Speophilus quadricollis Jeann. Escassos.

Bibliografia

Fulls I.G.C. 252 REMP 1:50.000.
252 IV (Senterada): 1:25.000.

(1) M. Ubach, A. Nubiola i O. Escolà.

Ascensió al pollegó inferior del Pedraforca per la via Anglada-Guillamon

per **Josep Alesbaán Paül i Torrent**

Un moment de l'ascensió a l'Anglada-Guillamon a la paret sud del Pedraforca. ▼

Un dijous em trobo l'Eduard Ruiz al Centre i sense miraments me l'etziba: «Diumenge anem a fer l'Anglada-Guillamon de la paret sud del 'Pedra'». Només hi ha una resposta.

Són les tres de la tarda i ens les havem amb la tartera del barranc del Ninot. Potser ens ho hem pres amb massa ímpetu, car el nostre panteix no ens abandona.

A les cinc som al peu de la nostra via. Equipem els dos primers llargs, i quan el sol cau en l'horitzó baixem i preparem el bivac. Fins i tot aconseguim encendre foc.

La nit, a l'hivern, és llarga. No aclucuem l'ull. Jo encara m'endormisco algun moment. L'Eduard ni això. El fred ens va guanyant.

Cansats de descansar. Sense distingir encara si la claror que ens il·lumina és de la lluna o del sol. Les set. Dempeus. Una mica d'exercici, plegar sacs, preparar les motxilles.

Començo a pujar la corda fixa. He fet un nus «prusick» d'assegurança. Tanta roba, la motxilla, la son, em molesten, m'encallen els moviments. Em canso. A la R-2 recuperem les cordes. El sol comença a escalfar. Vivim. Ens traiem **cagoule,** jerseis, guants i tapaorelles. Faig el tercer llarg. Primer la xemeneia, seguida d'un flanqueig a l'esquerra per una placa llisa. Continuo flanquejant una altra placa, pujo una fissura vertical, prenc una cornisa, un pas a l'esquerra, un pitó entra llest, un arbust i he arribat a la R-3, una mica per sota del lloc on va caure en Jordi, una mica per sota d'on vam fer bivac.

L'Eduard puja el llarg següent. Un díedre vertical equipat amb dos pitons. Després una placa a l'esquerra per la qual arriba en un altre díedre, que li permet, prèvia col·locació d'un bon clau, d'arribar a la R-4, sobre els estreps. Quan arriba el meu torn assaboreixo aquest llarg: el díedre, la placa, la petita arrel que va aturar en Jordi... La reunió és incòmoda. Segueixo i m'aturo en una llastra, mentre l'Eduard em passa material. Clavo un pitó, penjo estreps, un altre clau, inicio un flanqueig a l'esquerra i arribo en un díedre que supero fins al característic forat, punt mig de la via. Ací ens prenem un descans. Són dos quarts de dotze. El temps és molt bo. L'optimisme és al punt màxim. Una taronja, unes gotes d'aigua... i l'Eduard que segueix. Primer per una mena de díedre-xemeneia molt difícil. I ara (oh, sorpresa!) una pitonissa de fissura. Ni que fóssim a Montserrat! Dues clavilles, un «torsió», un pas en lliure, una clavilla plantada «in extremis». Segueix mig en lliure, mig en artificial, procurant no penjar-se massa d'uns tacs poc recomanables, i arriba a la R-6, sobre estreps, penjada, impressionant. Quan arriba el meu torn, m'adono de les dificultats perfectament. Em cal abandonar el «torsió» clavat pel meu capdavanter. Arribo a la reunió i sobrepasso el company, seguint vers l'esquerra per evitar un gran desplom. La paret és llisa, sense fissures. Em cal penjarme d'estreps d'una petita savina, i d'una altra, fins que puc clavar. Un metre més amunt dos pitons em permeten de descansar un moment. Per una sèrie de claus plantats en bones fissures cegues arribo al peu d'una curta xemeneia, superada la qual, ve la sorpresa: la fissura següent és totalment ocupada per un roser, un veritable roser, amb punxes i tot. M'hi agafo, em supero i amb l'ajut del martell el tallo, i supero seguidament la fissura. Estic cansat. Em cal abandonar la motxilla penjada d'un pitó, i desempallegat d'ella arribo en un replà, on instal·lo la R-7. L'Eduard fa el llarg següent, per una xemeneia, deixant al meu càrrec el transport de la seva motxilla. Arribo a la fi, esgotat sota el pes de les dues motxilles. Són les sis de la tarda. El sol desapareix. La nit arriba.

Lentament remuntem, encara encordats, els pendents que ens porten al cim. A les set hi som. És nevat i hi bufa un vent gèlid. Plorem a llàgrima viva.

Hauríem volgut baixar per les Costes d'en Dou, però no ens hi atrevim, ja que no ho veiem clar, i així emprenem el camí de la cresta que ens porta al «rappel». El fem de quaranta metres. A l'hora de recuperar, les cordes corren al començament, però després s'encallen. Després de molts intents les deixem.

Els darrers metres per arribar a la tartera central ens ofereixen més dificultat de la que esperàvem. Tot s'ha transformat en un pendent uniforme de neu pols. Les preses són amagades, i per fer-ho més dificil, només portem un frontal en bones condicions. Així, doncs, baixo uns metres, m'aturo, il·lumino el camí del meu company i quan arriba al meu costat refaig l'operació.

Som a la tartera. Les dificultats han acabat. Dues mans encaixen. Estem molt contents.

A les deu arribem a Saldes, i gai-

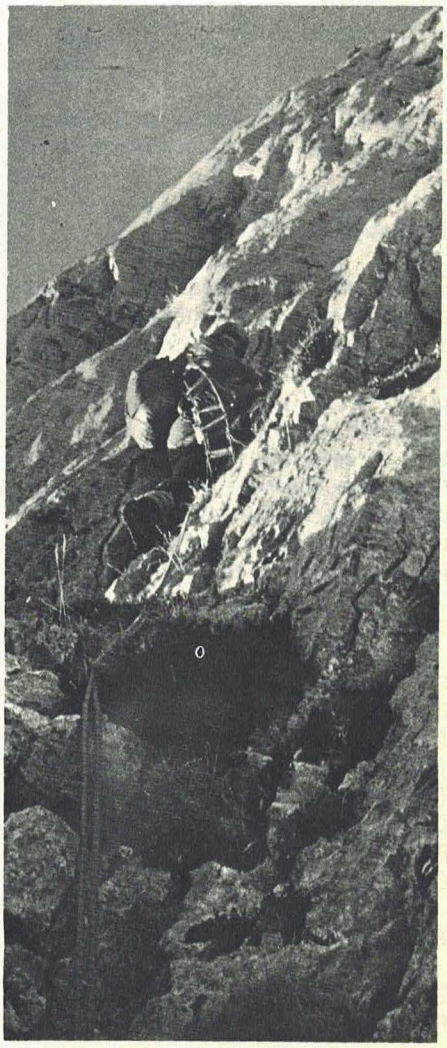

Vessant sud del pollegó inferior del Pedraforca, per on transcorre l'aèria i vertical via Anglada-Guillamon, la situació de la qual és indicada al croquis. ▼

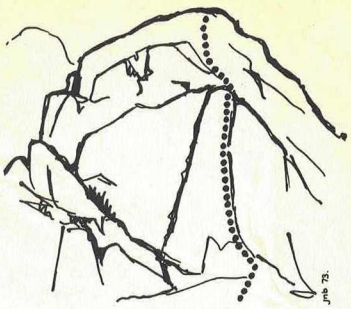

Situació de la via a la paret

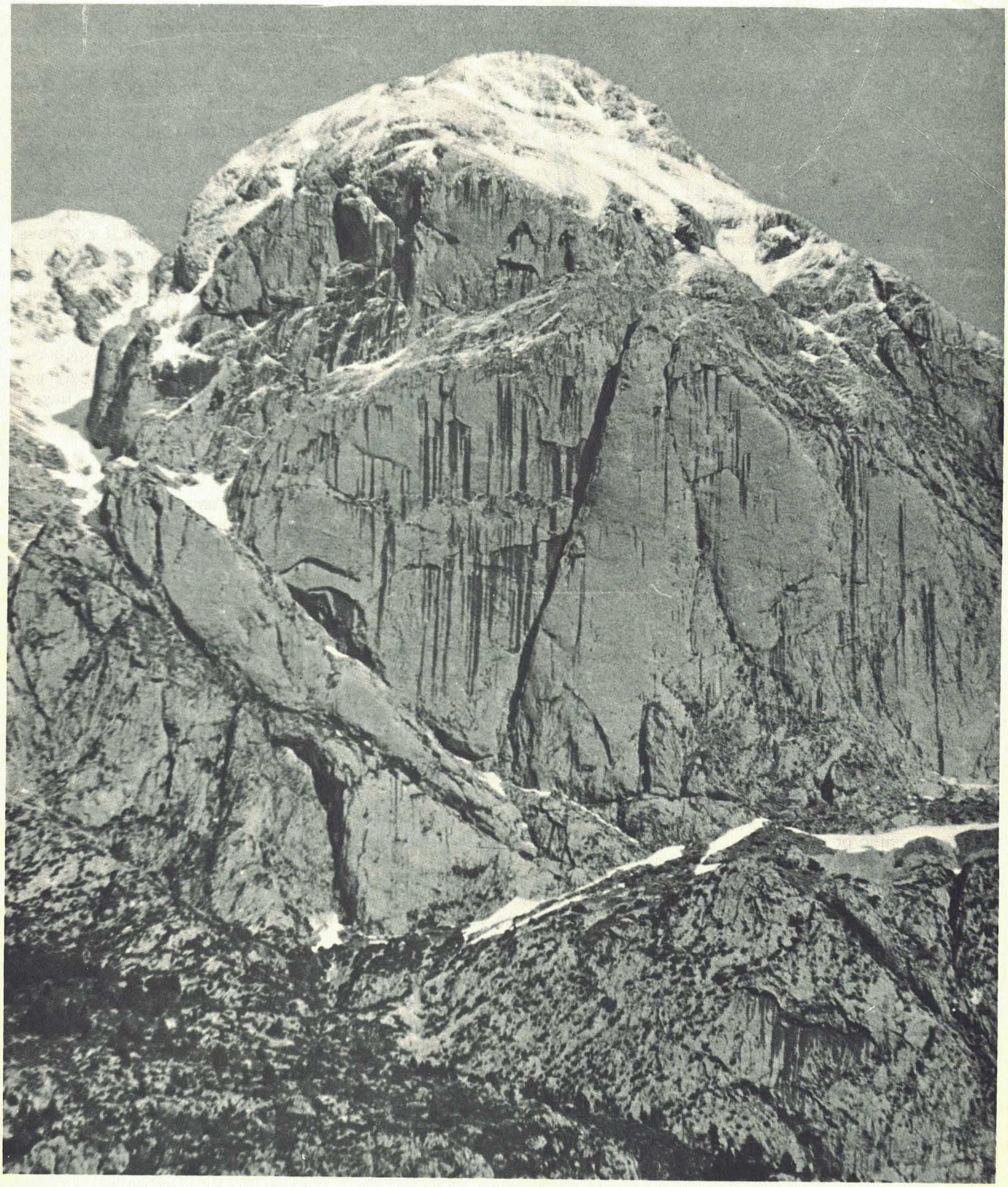

foto: Carreté

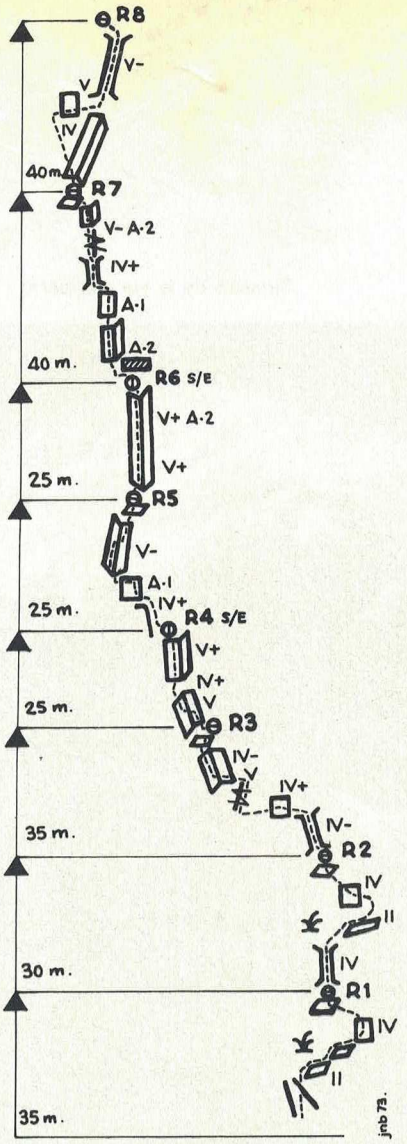

Via Anglada-Guillamon, a la paret sud del pollegó inferior del Pedraforca.

rebé sense aturar-nos-hi agafem el cotxe i'arribem a les dues de la matinada a casa.

Un somni, una aventura: ens hem vençut. I, a més ...és Nadal.

Aproximació

a) Des de Saldes: cal prendre la carretera de Gósol, cosa d'un quilòmetre i pujar per sobre d'unes mines abandonades, visibles des de la carretera, i per sobre d'una casa deshabitada (cal Ninot) s'emprèn la pujada del barranc del Ninot, fins al peu de la paret sud del Pollegó Inferior. Horari: 2 h. 30'.

b) Des de Sorribes: per sobre de can Vicensó, cal seguir el barranc de Reo. Arribats a Prat de Reo, es baixa pel vesant de Saldes, flanquejant fins arribar a la paret sud. Horari: 2 h.30'.

Itinerari d'ascensió

Peu de la via a R-1: Es puja per terreny fàcil, per una mena de canal, després vers la dreta, superant ressalts herbosos (II); es va cap a l'esquerra, per una placa llisa (IV) i s'entra en un forat, al peu d'una xemeneia, lloc de la R-1 (1 pitó).

R-1 a R-2: Cal seguir la xemeneia (3m IV) i sortir-ne per la dreta per terreny fàcil (II) i als deus metres tornar a l'esquerra en diagonal (IV) per una placa, i s'entra a la R-2, al peu d'una canal-xemeneia, guarnida amb un magnífic pont de roca.

R-2 a R-3: Es remunta aquesta canal-xemeneia (IV—) i a la seva fi es flanqueja a l'esquerra per una placa que superarem ajudats d'unes herbetes (IV+). Cal flanquejar a l'esquerra una altra placa (IV+) i prendre peu en un replà de roca. Per un pas a l'esquerra s'arriba en una fissura estreta que ens porta (IV+) en una cornisa, que seguirem, i efectuant un pas difícil (V) s'ha d'entrar en una canal-díedre que mena en una petita plataforma, lloc de la R-3, equipada amb un pitó.

R-3 a R-4: Cal continuar pel díedre, ara vertical (V-dos pitons); fer un pas a l'esquerra, pujar verticalment (IV+) per prendre un díedre que als deu metres ens deixa a la R-4, sobre estreps, equipada amb dos pitons, a la dreta d'una llastra desenganxada.

R-4 a R-5: S'ha de superar la llastra (IV+), seguir un parell de metres en artificial (A-1) i flanquejar a l'esquerra tres metres (IV+) i s'entra en un díedre que als quinze metres ens porta (V—) a la R-5, en un forat, equipada amb dos pitons.

R-5 a R-6: Se segueix en **ramonage** el díedre que domina la reunió (V+), fins a arribar a una pitonissa de fissura on comença un curt artificial (A-2, tres metres), i es continua en lliure amb algun pas d'estreps (A—2, V+) fins a la R-6, d'estreps, sota un sostre, equipada amb una pitonissa de burí i dos tacs.

R-6 a R-7: Es puja en artificial fins al sostre (A-1), es flanqueja a l'esquerra per sota d'aquest sostre, ajudats per unes petites savines equipades amb bagues (A-2), i s'entra en un díedre que mena (A-2) a una placa llisa que superem per mitjà de clavilles collocades en forats cecs (A-1, molt segur), i seguim per una curta xemeneia (IV+), i una fissura. Cal continuar per un díedre (A-2, V), i entrar en un replà, al peu d'una xemeneia, lloc de la R-7, que s'ha de clavar.

R-7 a R-8: Cal seguir per l'esquerra del díedre-xemeneia, fins a un pitó, molt visible de la reunió, i a la seva alçada efectuar un flanqueig a la dreta vers la xemeneia, per una placa llisa (V), seguit per aquesta xemeneia, en una escalada estupenda (IV a V—) fins a sortir cap a l'esquerra en un replà, a la fi de les dificultats.

Des d'aquest lloc, se segueix per pendents herbosos i rocosos fins al cim del Pollegó Inferior (300 metres).

Consideracions generals

Horari de l'ascensió: De 10 a 12 h.

Material necessari: Dues cordes de 40 m, quinze pitons variats, dos tacs mitjans, bagues, material individual.

Dificultat general de l'ascensió: MD sup.

Coincidim amb en Pere Xaus que malgrat la catalogació que se li dóna, aquesta via és més difícil que altres del mateix massís graduades ED i MD. Via molt sostinguda, aèria i vertical. Roca excellent, pitonatge segur, malgrat l'herba existent en gran part del seu recorregut. Via molt dura, difícil d'abandonar i poc recomanable a escaladors novells.

Ascensió realitzada el dia 24 de desembre del 1972, per Eduard Ruiz i Romeo i Josep Elesbaán Paül i Torrent, del CADE del CEC (primera ascensió hivernal).

Primera escalada absoluta: 5 de juliol de 1959, per Josep Manuel Anglada i Francesc Guillamon, del C.M.B.

Bibliografia:

Alt Berguedà i Cardener. Pedraforca. Ambdues obres publicades pel Centre Excursionista de Catalunya.

Serra del Cadí i Pedraforca. Guia cartogràfica. Editorial Alpina.

CRÒNICA DEL CENTRE

Festa de sant Jordi

Aquest any, vam traslladar la Festa de sant Jordi al dia 29 d'abril, per haver coincidit la diada del sant amb el dilluns de Pasqua, en què moltes famílies són fora de Barcelona.

El Saló de Cent, que l'Ajuntament de Barcelona ens havia cedit, es va emplenar de socis i de llurs familiars i amics.

Va presidir la reunió, amb el nostre president senyor Agustí Bou i els expresidents senyors Blanc i Ventosa, el regidor del districte de l'Ajuntament barceloní, senyor Cànoves, que obrí l'acte amb uns mots d'admiració per la tasca que el Centre mena a terme des de fa tants d'anys.

El president de l'Entitat va dir uns mots d'introducció abans de donar la paraula al dissertador d'enguany, senyor Agustí Jolís; va fer remarcar el gran nombre de socis que intervenen, a diversos nivells, a la gestió directiva de la nostra Entitat, i va recordar que el Centre necessita de la col·laboració personal, franca, dels seus socis, per tal d'organitzar els actes socials sense perdre el caràcter d'obra col·lectiva que ha tingut des de la seva fundació.

Tot seguit, el senyor Agustí Jolís llegí la seva comunicació sobre «Excursionisme muntanyenc», amb què va historiar de manera breu el naixement i el desenvolupament gradual d'aquesta activitat que d'uns objectius clarament científico-artístics, anà vessant-se als caires esportius a mida que sorgien d'altres entitats catalanes que es dedicaven més concretament a les activitats de tipus cultural. Va explicar el gran predomini que ha anat prenent el caire esportiu de l'excursionisme muntanyenc, en tots els seus diversos vessants d'alpinisme, escalada, esquí, espeleologia, etc., sense deixar mai de banda, però, els altres vessants més culturals de l'excursionisme primicer, amb què l'excursionisme català es diferencia ben clarament de com s'ha desenvolupat el muntanyisme en altres regions hispàniques i li dóna unes constants característiques pròpies, a les quals convé que el Centre resti fidel.

Després dels aplaudiments amb què els assistents van rubricar llur acord a la breu exposició del senyor Jolís, van ser lliurades les insígnies d'or i d'argent als socis que havien ingressat a l'Entitat cinquanta i vint-i-cinc anys enrera, respectivament.

Per acord de la Junta Directiva aquesta insígnia enguany fou lliurada també als qui complien durant aquest any els anys d'associat, a més de lliurar-la com s'havia fet fins ara, als qui els havien complert l'any anterior.

Finalment, la Coral del Centre Excursionista de Catalunya interpretà una part de cançons polifòniques escollides, per les quals rebé, junt amb els senyors Josep M. Parellada i Edmon Colomer, director i sots-director, respectivament, molts d'aplaudiments i felicitacions.

Cursets d'Excursionisme al Centre

Tal com ho havia fet en altres anys, la Secció de Muntanya ha dut a terme durant aquests darrers mesos la realització dels Cursets d'Excursionisme 72/73, a càrrec d'un grup de socis experimentats que ja fa uns anys que porten aquesta tasca, els quals estan pensats de cara als nous socis i als no iniciats. El curset de tardor aplegà durant els darrers mesos d'octubre, novembre i desembre 21 cursetistes i el d'hivern n'aplegà 20 durant gener, febrer i març d'enguany. Els cursetistes reberen nou lliçons teòriques sobre: preparació d'una excursió, per Lluís Vinsac; lectura i interpretació de mapes i l'orientació a muntanya, per Pere Bosch; geografia de Catalunya física i comarcal, per Josep Llaudó; socors a muntanya, per Josep Baró; el paisatge vegetal, per Josep M. Nuet, i l'acampada, per Ignasi Ribalta. Les lliçons foren complementades amb cinc sortides de pràctiques a diverses serralades de la nostra terra, tals com Montroig (la Noguera), Montsant, Montgrony, serra dels Tossals, Talaixà (la Garrotxa), en les quals col·laboraren amb els esmentats abans Gabriel Rosselló, Salvador Sorrosal, Rosa Sabadell i Pilar Val entre altres. En acabar els cursets els nous excursionistes han assolit uns coneixements bàsics que els permeten de moure's per la muntanya mitjana amb seguretat.

Una acampada als ports de Tortosa - Beseit

Seguint la tendència dels darrers anys, de fer el Campament de Setmana Santa a les comarques del sud de Catalunya, el del 1972 se celebrà a la comarca del Baix Ebre, concretament als Ports de Tortosa - Beseit, que teníem una mica oblidats.

El terreny escollit, anomenat la Catalana, reuneix molt bones condicions. Són uns planells al costat del bosc davant dels quals teníem una casa i una petita església. El propietari ens en va deixar les claus, per al cas que el mal temps ens obligués a buscar-hi aixopluc. A vint metres del Campament, una font convenientment arranjada va assortir-nos d'aigua fresca.

Les excursions varen succeir-se una darrera l'altra, i cal potser remarcar l'anada a la vall del Rejartjol i capçalera del Valldemó, paratges que sorprenen perquè a cada revolt de la pista es descobreixen noves panoràmiques. Per tal de guanyar temps es va intentar arribar-hi amb els cotxes, però al cap de poca estona de sortir del Campament, la pista es va convertir en un mal camí de carro, que va obligar els conductors a posar els cinc sentits en aquella mena d'auto-cros, i a la fi es va abandonar la idea dels cotxes i es va seguir a peu, i es va demostrar una vegada més que els camins de muntanya són fets per gaudir-ne caminant.

Des del Campament fins a la Cantina, a uns 20 minuts, i per una dreta i «directíssima» canal, es puja al Caro, punt culminant dels Ports.

Del Caro es domina gairebé tot Catalunya. Per una banda es desplega la desembocadura de l'Ebre a l'abast de la mà. És una vista molt aèria que permet adonar-se de tots els petits detalls del paisatge, ja que tenim la sort que hi ha poques boires i el vent que bufa fort les escampa d'un costat i les recull cap a l'altre, com si jugués a «fet i amagar». Per l'altre cantó, un seguit de carenes i de valls ens porta fins al Pirineu, vestit de núvia.

Baixant del Caro, un camí a mitja carena pel vessant oest, i que es perd sovint per la densa vegetació que cobreix la muntanya, ens porta fins al Paller. Per pujar-hi cal fer una petita grimpada per una canal tota dreta i és recomanable de portar un «cordino», ja que el terreny és molt trencat i els estimballs arriben fins al fons de la vall. Tot aquest cantó presenta una colla de fondals molt bonics i abruptes que les boires del Mediterrani ens tapen i descobreixen seguint els cops de vent que sempre bufa molt fort per aquest cantó.

El temps, incògnita que voldríem desxifrar anticipadament quan fem una sortida, contra tot pronòstic, va ésser molt bo. El termòmetre ens registrà una mínima de 5° i una màxima de 22°. Tan sols va ploure un xic la nit del dijous

al divendres i el vent, l'element més temible de la comarca, pràcticament no va fer acte de presència.

Un llarg foc d'amistat va tancar la darrera nit del Campament, que recordarem tant per les belleses naturals del país com per la bona harmonia que hi regnà en tot moment i ens va deixar les ganes de tornar-hi.

Ignasi Ribalta

Exposició i projeccions sobre l'Oisan (Alps)

Patrocinada per la Secció de Muntanya, fou presentada una exposició monogràfica i dues projeccions sobre el Massís de l'Oisan, als Alps del Delfinat (França).

L'exposició comprenia fotografies, croquis, mapes i petits cartells amb pensaments i fragments d'escrits sobre aquelles muntanyes alpines, i de l'alpinisme en general, que han cridat l'atenció dels visitants.

La realització fou efectuada per Josep Llaudó i Majoral, amb la major aportació fotogràfica del seu arxiu personal, així com d'Hermenegild Carreté, i amb col·leccions de mapes deixats per J. M. Sala Albareda, dibuixos i rètols de Joan Sabadell i Josep Nuet, i un gran mapa en relleu de la regió que fou molt útil als visitants, ja que donava ràpidament una idea del relleu i els seus grans desnivells. Aquest mapa fou una col·laboració de Lluís Puntís.

Fóra molt interessant que es repetissin les exposicions d'aquest tipus, per donar a conèixer altres muntanyes del país i del món.

També es van fer dues projeccions com a complement de l'exposició gràfica. La primera anà a càrrec de Josep Llaudó i Majoral, que ens presentà la situació i les característiques del massís de l'Oisan, ens explicà les seves diverses estades i en detallà les ascensions més notables: La Meije (3982 m), la Barra dels Ecrins (4101 m), Rateau, Cavales, Tête, Maye, Coolidge, etc.

A la segona projecció foren exhibides diapositives del Segon Campament Alpí i Campament d'Alta Muntanya del Centre (1968) al massís de La Meije-Ecrins, originals d'Enric Nosàs, Joan Créixams i Josep M. Sala, que foren comentades pels seus autors.

Al final es va celebrar un col·loqui sobre aquest tipus d'excursionisme col·lectiu, el qual fa assequible, tant des del punt de vista econòmic com del d'organització, l'estada a muntanyes llunyanes.

L'andinista August Vallmitjana a Barcelona

Hem tingut entre nosaltres el notable andinista August Vallmitjana, un dels socis fundadors del Club Andinista Bariloche (Argentina), el qual, català de naixença, resideix en aquell país des de la infantesa. Ara, al cap de molts anys, ha retornat i en els contactes que hi hem tingut ens ha promès, i ja ho podem anticipar, que properament seran exhibits públicament dos films seus sobre aquelles llunyanes terres: un sobre els rius dels Andes, a la Patagònia, i l'altre sobre l'ascensió al Payne, també a la gran serralada andina.

En una sessió privada hem tingut ocasió de veure aquestes dues pel·lícules i en podem garantir l'interès i la qualitat cinematogràfica. D'altra banda, un d'aquests dos films ha obtingut diversos premis internacionals: al Festival de Montevideo i un premi especial als films de muntanya, a Trento. August Vallmitjana, que ha viscut més de trenta anys al peu de la serralada andina, ha sabut plasmar en belles imatges tota la grandesa de les muntanyes patagòniques, la duresa del seu clima, el tremp d'uns homes posseïts per la dèria de la descoberta i la conquesta d'uns cims, d'unes valls i d'uns cursos d'aigua i la força que sorgeix de la muntanya, com a magna manifestació de la naturalesa i representació de l'esperit d'aventura, de llibertat i de respecte. Per a la Secció de Muntanya, doncs, serà un goig de presentar aquests dos films del nostre compatrici, perquè puguin ser valorats com cal per tots els nostres associats i tots els amants de la muntanya.

Anticipem, de moment, que es tracta de films de 16 mm i que cada un té tres quarts de durada. **El nacimiento de los ríos de la Patagonia en los Andes** és un film d'argument, sonoritzat, realitzat i parlat pel nostre amic, en què es vol valorar, amb un llenguatge argentí d'exaltació patriòtica, els recursos que la riquesa natural dels Andes podrien oferir a la Patagònia. Se'ns hi ofereix un recorregut realitzat durant un mes i mig pels Andes, a peu a través de les muntanyes i amb **kaiak** pel curs dels rius impetuosos, durant el qual tenen lloc diverses aventures i peripècies, així com el descobriment de restes de civilitzacions pretèrites. L'altre film és un documental sobre la conquesta del Payne, duta a terme per un grup d'andinistes del Club Bariloche, el qual, desafiant la prohibició i la vigilància de les forces militars argentines, hi va poder realitzar la primera ascensió, fins a molts pocs metres del cim. Posteriorment, l'expedició italiana de Manzoni féu constar aquesta proesa en trobar sota el cim la constància del pas dels andinistes argentins.

Diguem, finalment, que la sessió íntima es va allargar amb explicacions personals d'August Vallmitjana sobre la realització i els propòsits de la seva obra, així com sobre aspectes etnogràfics dels indis araucans, dels quals és un gran coneixedor per haver-hi conviscut durant molts anys, tema del qual ens promet parlar un altre dia al Centre, ja que té la intenció de fixar la seva residència a Barcelona.

J. Ll. M.

La tasca de divulgació dels homes del Centre

Invitats per Radio España de Barcelona en el seu programa «Estudi obert», que és radiat a darreres hores de la tarda amb el patrocini d'una firma comercial, van prendre part en una emissió de cara al públic els directius del Centre, Agustí Bou, Josep M. Sala Albareda i Joan Créixams, així com el president de la Federació Catalana de Muntanya, Francesc Martínez Massó, i el periodista Joan Pardo.

Es tractava, en aquesta emissió, de donar a conèixer les facetes de l'excursionisme. Foren formulades i contestades una gran diversitat de preguntes, des de la conveniència de pertànyer a una entitat excursionista, posseir la targa de federat, i els avantatges que comporten ambdues coses, fins a les reclamacions de què han d'ésser objecte els inconvenients dels bitllets esportius de ferocarrils. Un dels temes tractats àmpliament fou el dels accidents de muntanya, els quals, com es digué, han estat magnificats pels afanys immoderats d'un sector de la premsa, sempre àvid de sensacionalisme, ja que tenint en compte el nombre de 35.000 excursionistes i alpinistes federats a Catalunya, i la multiplicitat d'activitats que duen constantment a terme, el tribut que paguen a l'adversitat representa una míni-

ma proporció respecte al que exigeixen d'altres esports, i certs aspectes de la vida actual, com ara l'automobilisme, amb el seu tràgic reguitzell d'accidents mortals.

Foren també comentades, arran d'algunes preguntes que es formularen, certes actituds i maneres de fer que s'han produït últimament, les quals desentonen i contrasten amb l'esperit que sempre ha predominat en els cercles alpinistes, així com la repulsa que provocaren, en forma de declaració escrita signada pels millors alpinistes del país, de què tothom es va poder assabentar, declaració que s'acorda al criteri i al captenlment que sempre ha prevalgut en l'excursionisme del nostre país.

D'altra banda, Francesc Gurri i Serra, vice-president del Centre, ha dut a terme un cicle de conferències sobre «Interpretació del paisatge català», acompanyades amb la projecció de diapositives de Joan Tous i Casals, amb comentaris sobre la seva visió excursionista del paisatge i dels seus aspectes humans. Aquest cicle comprengué tres sessions, les quals tingueren lloc, durant el mes de febrer, a la Unió Excursionista de Sabadell, entitat que agrupa tots els muntanyencs de la veïna ciutat vallesana.

El director de la revista «Muntanya», Josep Llaudó i Majoral, per la seva banda, va parlar, en una sessió organitzada pel Centre Excursionista de Sant Vicenç dt Castellet, a l'edifici de la Biblioteca Popular de la Diputació, d'aquesta població, sobre «Records d'un alpinista. Impressions dels Pirineus i els Alps». Arran d'aquesta vetllada, escau de remarcar i valorar, així com d'encoratjar, aquests centres comarcals i el gran esforç que vénen realitzant a favor de l'excursionisme i dels valors cívics i culturals que li són propis. En el cas concret d'aquest modest centre de Sant Vicenç, cal esmentar que agrupa prop d'un centenar d'associats, té un estatge social que ocupa dues plantes i ha format un petit museu mineralògic que conserva també d'altres materials recollits a la comarca. Amb motiu d'aquesta sessió es féu lliurament a la seva biblioteca d'una collecció completa de diversos anys de la revista «Muntanya». També se'n féu obsequi d'una altra a la bibliotecària, per a la Biblioteca Popular de la Diputació, la qual facilita tota mena d'informacions a qui s'interessa pels diversos temes de l'excursionisme.

Promoció de la revista «Muntanya»

Amb els donatius de què hem fet esment en la informació anterior s'inicia una campanya de promoció de la nostra revista. Preguem que qui tingui notícia de biblioteques públiques o d'entitats que sàpiguen valorar el contingut de la nostra revista, que ens ho faci saber, ja que, un cop estudiat el cas, els en tametrem una collecció de números endarrerits. Pretenem, amb això, d'arribar a uns més amplis sectors de lectors als quals poder donar a conèixer els diversos aspectes positius de l'excursionisme que es reflecteixen a les nostres pàgines.

RESULTATS DE LES CURSES D'ESQUÍ

Campionat Infantil de Catalunya

Data: 18 de febrer de 1973
Lloc: La Tuca
Organització: C.E.C.
Modalitat: Slalom Gegant

«Aguiluchos» femenins

1 Raquel Aunós, 1.19.01 — 2 **Sílvia Fontdevila, C.E.C., 1.26.55** — 3 Raquel Bulbena, CANM, 1.36.18 — 4 **Cristina Foix, C.E.C., 1.37.48.** Fins a 7 classificats.

«Aguiluchos» masculins

1 Ricard Atienza, CEVA, 2.17.05 — 2 Ferran Fernández, CEB, 2.26.36 — 3 Jesús Puente, CEVA, 2.26.75 — 10 **Xavier Vallcorba, C.E.C., 2.43.83** — 12 **Pau Gríful, C.E.C., 2.45.01** — 14 **Joan Foix, C.E.C., 2.53.85.** Fins a 24 classificats.

Benjamins

1 Joan Puig CANM, 2.31.22 — 2 Antoni Escape, CEVA, 2.40.65 — 3 Antoni Barata, CEVA, 2.45.94 — 6 **Joaquim Foix, C.E.C., 2.58.07** — 10 **Claudi Garcés, C.E.C., 3.12.97** — 18 **Jaume Verge, C.E.C., 5.30.65.** Fins a 19 classificats.

Alevins

1 Joan Serrano, CEVA, 1.41.91 — 2 Gilbert Fontdevila, CVN, 1.49.87 — 3 **Enric Gríful, C.E.C., 1.52.50** — 6 **Oriol Bou, C.E.C., 2.13.77** — 7 **Albert Bofill, C.E.C., 2.21.11.** Fins a 9 classificats.

Femenins

1 Virgínia Vidaurreta, CANM, 58.49 — 2 Míriam Jara, CEVA, 1.00.15 — 3 Pilar Claret, CEVA, 1.14.68 — 5 **Anna Vall Campañà, C.E.C., 1.18.99.** Fins a 6 classificats.

Campionat Infantil de Catalunya

Data: 4 de març de 1973
Lloc: La Masella
Modalitat: Slalom Especial

Alevins femenins

1 Virgínia Vidaurreta, CANM, 30.76 — 2 Gemma Roselló, UEC, 49.02 — 3 **Anna Valls Campañà, C.E.C., 49.38.** Fins a 4 classificats.

Alevins masculins

1 **Albert Bofill, C.E.C., 44.05** — 2 Joan García Nieto, AES, 46.03 — 3 **Oriol Bou, C.E.C., 62.29.**

Benjamins masculins

1 Antoni Barata, CEVA, 80.88 — 2 Àngel Masoliver, CANM, 85.08 — 3 **Joaquim Foix, C.E.C., 89.79.** Fins a 9 classificats.

«Aguiluchos» femenins

1 Isabel Escape, CEVA, 88.21 — 2 Betlem Bulbena, CANM, 91.09 — 3 Lluïsa Joaniquet, CESM — 6 **Sílvia Fontdevila, C.E.C., 99.22** — 8 **Cristina Foix, C.E.C., 108.40.**

«Aguiluchos» masculins

1 Oriol Vidal, CEVA, 82.80 — 2 Jesús Puente, CEVA, 85.29 — 3 Joaquim Carreras, CANM, 86.54 — 13 **Xavier Belil, C.E.C., 112.57.** Fins a 17 classificats.

Campionats de Catalunya Juvenils

Data: 3-4 de març de 1973
Lloc: Super Espot
Modalitat: Slalom Gegant i Slalom
Organització: Federació Catalana d'Esquí

Slalom Gegant Dones

1 Georgette Reynes, C.E.S.M., 1'11"88 — 2 M. Xavier Viñeta, C.E.V.A., 1'12"64 — 3 **Rosa Gallach Cardona, C.E.C., 1'15"93** — 4 Mercè Orriols, C.A.N.M., 1'18"97 — 5 Beatriu Riart, C.E.V.A., 1'19"69 — 7 **Anna Veiga Lluch, C.E.C., 1'23"16** — 16 **Eulàlia Gríful, C.E.C., 1'30"71** — 17 **Elisabeth Belil, C.E.C., 1'32"73.** Fins a 22 classificades.

Homes

1 Jaume Llinàs, C.E.V.A., 2'51"9 — 2 David Viñeta, C.E.V.A., 2'53"3 — 3 Enric Romero, C.V.N., 2'54"5 — 4 Agustí Bulbena, C.E.S.M., 2'56"1 — 5 Víctor Ivanow, C.E.V.A., 2'56"5 — 6 **Jordi Pujol Galofré, C.E.C., 2'56"8** — 7 **Lluc Bisbe Lluch, C.E.C., 2'57"8** — 13 **Hans Moller Puigsureda, C.E.C., 3'00"8** — 26 **Carles Canivell, C.E.C., 3'21"6** — 39 **Josep Sala Serra, C.E.C., 3'42"5.** Fins a 56 classificats.

El corredor del Centre, Jordi Pujol, campió de Catalunya juvenil. ▼

foto: Campañà

Slalom Dones

1 Montserrat Puig C.A.N.-M., 1'43"3 — 2 Mercè Orriols, C.A.N.-M., 1'46"6 — 3 Verònica Trullàs, C.A.N.-M., 1'46"8 — 4 Josefa Cosca, C.E.T., 1'54"7 — 5 Beatriu Riart, C.E.V.A., 1'58"9 — 6 **Anna Veiga Lluch, C.E.C., 2'04"5.** Fins a 15 classificades.

Homes

1 **Jordi Pujol Galofré, C.E.C., 85"0** — 2 Enric Romero, C.V.N., 85"5 — 3 **Hans Moller Puigsureda, C.E.C., 87"6** — 4 Jordi Alabau, C.V.N., 87"9 — 5 David Cuesta, C.A.N.-M., 92"4 — 27 **Josep Sala Serra, C.E.C., 132"7** — 40 **Joan Ricard, C.E.C., 154"5** — 42 **Rafael Arguindegui, C.E.C., 167"5.** Fins a 46 classificats.

I Trofeu P.E.C.

Data: 25 de març de 1973
Lloc: La Tuca
Modalitat: Slalom
Organització: Pusaires Esquí Club

Dones

1 **Helena Gallach, C.E.C., 79"20** — 2 Maite Luengo, C.E.S.M., 81"79 — 3 **M. Antònia Fontdevila, C.E.C., 82"28** — 4 **Pilar Pont, C.E.C., 84"43** — 5 **Roser Llobet, C.E.C., 89"76** — 6 **Rosa Gallach, C.E.C., 90"78** — 7 **Iciar Belil, C.E.C., 92"44** — 10 **Montserrat Cots, C.E.C., 99"62** — 11 **Mercè Soler, C.E.C., 107"15** — 12 **Anna Veiga, C.E.C., 110"49** — 16 **Teresa Ribas, C.E.C., 179"86.**

Homes

1 Francisco Fernández Ochoa, 7 Pic., 64"08 — 2 Pere Gil, C.V.N., 66"46 — 3 Joaquim Garí, P.E.C., 66"52 — 4 **Adam Bisbe Lluch, C.E.C., 67"47** — 5 Pere Arpa, P.E.C., 67"56 — 7 **Josep Oriol Pujol, C.E.C., 70"32** — 8 **Carles Pujol, C.E.C., 72"18** — 9 **Joan Parés, C.E.C., 73"51** — 10 **Jordi Pujol, C.E.C., 75"45** — 11 **Josep M. Buló, C.E.C., 76"47** — 15 **Josep Zendrera, C.E.C., 90"63** — 21 **Jordi Albertí, C.E.C., 125"45** — 24 **Xavier Aspachs, C.E.C., 155"86.**

Gran Premi de Puigcerdà

Data: 17 de març de 1973
Lloc: Portè
Modalitat: Slalom Gegant
Organització: Club Esquí Puigcerdà

Homes

1 **Adam Bisbe, C.E.C., 2'43"75** — 2 Carles Adserà, P.E.C., 2'51"02 — 3 Enric Escrivà, C.E.S.M., 2'53"11 — 4 Claude Cajelot (França), 2'57"91 — 5 Enric Romero, C.V.N., 3'05"36. Fins a 24 classificats.

Dones

1 Maite Luengo, C.E.S.M., 1'24"28 — 2 **Helena Gallach, C.E.C., 1'25"61** — 3 **M. Antònia Fontdevila, C.E.C., 1'26"99** — 4 **Pilar Pont, C.E.C., 1'28"79** — 5 Verònica Trullàs, C.A.N.-M., 1'36"96 — 6 **Iciar Belil, C.E.C., 1'42"32** — 8 **Anna Veiga Lluch, C.E.C., 1'59"41.** Fins a 9 classificades.

A la Cerdanya s'ha celebrat per primera vegada, i amb èxit total, el gran Premi de Puigcerdà. Aquest any ha tingut lloc a l'estació de Portè. una agradable estació de la Cerdanya francesa situada sota el Port de Puimorens, lloc on no ha mancat la neu malgrat la temporada tan escassa que n'ha sofert la nostra Cerdanya.

També el Centre hi ha entrat amb bon peu, en situar-s'hi en primer lloc amb la victòria d'Adam Bisbe.

Adam Bisbe, en una demostració de la seva superioritat i del seu estil depurat hi va aconseguir la victòria amb un temps total de 2'43"75.

IV Trofeu «Baldomero Palomares»

Data: 11 de març de 1973
Lloc: Sierra Nevada
Modalitat: Slalom
Organització: Societat Sierra Nevada

1 **Helena Gallach Cardona, C.E.C., 1'57"11** — 2 Montserrat Bofill, P.E.C., 1'59"49 — 3 Magdalena Fernández, C.A.E., 2'22"85. Fins a 6 classificades.

Trofeu «Andrés Urieta»

Data: 31 de març de 1973
Lloc: Formigal
Modalitat: Slalom
Organització: Esquí Club Formigal

1 **Núria Matabosc, C.E.C., 1'09"10** — 2 Maria Neville, Fed. And., 1'12"80 — 3 Maria Vicinay, Fed. Basc-Nav., 1'14"30. Fins a 6 classificades.

VII Trofeu Austríac de Turisme

Data: 1 d'abril de 1973
Lloc: Formigal
Modalitat: Slalom Gegant
Organització: Federació Aragonesa d'Esquí.

Homes:

1 Luciano del Cacho, Fed. Arag., 2'00"63 — 2 **Adam Bisbe, C.E.C.,** 2'00"78 — 3 Pere Arpa, P.E.C., 2'02"40 — 9 **Josep M. Buló, C.E.C., 2'12"06** — 13 **Jordi Pujol, C.E.C., 2'19"27.** Fins a 51 classificats.

Dones

1 Anna Pina, Fed. Cast., 1'08"65 — 2 **Núria Matabosch, C.E.C., 1'09"33** — 3 Guillermina Caicoya, Fed. Ast.-Leon., 1'10"28 — 11 **Helena Gallach, C.E.C., 1'16"90** — 15 **Roser Llobet, C.E.C., 1'18"79** — 18 **Rosa Gallach, C.E.C., 1'21"83** — 32 **Anna Veiga, C.E.C., 1'44"44.** Fins a 39 classificades.

II Trofeu Meyba

Data: 1 d'abril de 1973
Lloc: La Molina
Modalitat: Slalom Gegant
Organització: Unió Excursionista de Catalunya

1 Tomàs Aymat, U.E.C., 34"16 — 2 Jesús Co:, U.E.C., 36"15 — 3 Fèlix Rodríguez, U.E.C., 36"18 — 4 **Josep M. Beltran, C.E.C., 36"24** — 7 **Xavier Aspachs, C.E.C.,** 37'46 — 14 **Jordi Alberti, C.E.C., 41"36.** Fins a 38 classificats.

II Copa Ciutat de Girona

Data: 7 de març i 1 d'abril de 1973
Lloc: La Molina
Modalitat: Slalom Gegant i Slalom
Organització: Grup Excursionista i Esportiu Gironí

Slalom gegant femení

1 **M. Antònia Fontdevila, C.E.C., 56"24** — 2 Maite Luengo, C.E.S.M., 58"45 — 3 **Pilar Pont, C.E.C., 1'02"13** — 4 **Iciar Belil, C.E.C., 1'06"50** — 8 **Helena Blaya, C.E.C., 1'19"48.** Fins a 13 classificats.

Slalom Masculí

1 Josep M. Luengo, G.E.E.G., 1'18"5 — 2 Enric Romero, C.V.N., 1'22"5 — 3 **Antoni Olivella, C.E.C., 1'28"5** — 7 **Miquel Moll, C.E.C., 1'29"1** — 12 **Josep Zendrera, C.E.C., 1'32"6** — 15 **Joan Josep Gregori, C.E.C., 1'34"1** — 17 **Jordi Albertí, C.E.C., 1'37"4.** Fins a 28 classificats.

Slalom femení

1 Montserrat Puig, C.A.N-M., 1'28"7 — 2 Maite Luengo — 3 **Iciar Belil, C.E.C.,** 1'35"9 — 4 **M. Antònia Fontdevila, C.E.C., 1'37"5** — 14 **Elisabeth Belil, C.E.C., 2'24"7.** Fins a 15 classificats.

Slalom Gegant Masculí

Alevins

1 **Albert Bofill, C.E.C., 1'29"70** — 2 Jordi Frat, C.V.N., 1'56"25 — 3 Gilbert Fontdevila, C.V.N., 1'58"58 — 4 **Anna Valls, C.E.C., 3'55"05.**

Benjamins

1 Joan Puig, C. Anm., 1'08"92 — 2 Marià Codina, C.V.N., 1'13"31 — 3 Juan Martínez, C.V.N., 1'15"28 — 5 **Joaquim Foix, C.E.C., 1'19"95** — 6 **Claudi Garcés, C.E.C., 1'20"97** — 10 **Rosa Valls, C.E.C., 1'32"73** — 11 **Rosa Ricard, C.E.C., 1'37"57.**

«Aguiluchos»

1 Ferran Fernández, C.E.B., 1'02"46 — 2 Antoni Planas, C.V.N., 1'03"98 — 3 Marc Moreu, AES, 1'07"27 — 5 **Albert Buendia, C.E.G., 1'10"16** — 8 **Joan Foix, C.E.C., 1'13"62** — 9 **Xavier Vallcorba, C.E.C., 1'14"41** — 15 **Joan Casamitjana, C.E.C., 1'22"27** — 16 **Sílvia Fontdevila, C.E.C., 1'23"91** — 19 **Xavier Belil, C.E.C., 1'24"99** — 20 **Pau Olivella, C.E.C., 1'25'45** — 28 **Anna Foix, C.E.C., 1'36"80.** Fins a 31 classificats.

Campionat de Catalunya de Veterans

Data: 8 d'abril de 1973
Lloc: La Tuca
Modalitat: Slalom Gegant
Organització: Club Alpí Núria Masella

Dones

1 Montserrat Corominas, C.E.V.A., 1'05"39 — 2 **Rita Alier, C.E.C., 1'34"24** — 3 Anna Marquès, C.A.N.M., 1'42"13 — 15 **Adela Piera, C.E.C., 4'35"64** — 16 **M Josep Duham, C.E.C., 4'46"09.**

Masculí

1 **Joan Poll Puig, C.E.C., 1'18"82** — 2 José Salvans, C.E.V.A., 1'19"84 — 3 Antoni Barata, C.E.V.A., 1'24"08 — 9 **Fermí Rafel, C.E.C., 1'36"31** — 17 **Jaume Talens, C.E.C., 1'49"52** — 18 **Joaquim Foix, C.E.C., 1'51"23** — 22 **Horaci Miras, C.E.C., 1'56"33** — 25 **Manuel Rodes, C.E.C., 1'58"33** — 37 **Emili Ulles, C.E.C., 2'18"72** — 43 **Erich Rohmund, C.E.C., 2'36"77** — 55 **Lluís Peidró, C.E.C., 4'30"88** — 58 **Francesc Comas, C.E.C., 15'11"37** — 59 **Eliodor Orfila, C.E.C., 19'49"94.**

Social del C.E.C.

Data: 8 d'abril de 1973
Lloc: La Molina
Modalitat: Slalom
Organització: Club d'Esquí de Catalunya

1 Josep Joan Gregori (C), 28"2 — 2 Amadeu Jori (NC), 29"3 — 3 Miquel Moll (C), 30"1 — 4 Jordi Albertí (C), 30"3 — 5 Antoni Olivella (C), 31"0 — 6 Lluís Olivella (NC), 31"0 — 7 Manuel Pujol (C), 32"1 — 8 M. Antònia Fontdevila (C), 32"2 — 9 Albert Pelach (C), 39"0 — 10 Joaquim Valls (NC), 33"0 — 11 Germà Climent (NC), 33"1 — 12 Josep Sala (NC), 33"2 — 13 Bonaventura Batlle (NC), 34"3 — 14 Pau Grífol (I), 34"3 — 15 Albert Buendia (I), 35"1 — 16 Jordi Sala (NC), 35"3 — 17 Emili Calvo (V), 35"4 — 18 Joan Foix (I), 36"0 — 19 Jordi Fàbregas (NC), 36"1 — 20 Xavier Vallcorba (I), 36"2 — 21 Xavier Torrens (NC), 36"4 — 22 Manuel Albertos (NC), 37"2 — 23 Rafael Lladó (NC), 38"2 — 24 Jaume Llongueras (NC), 39"0 — 25 Eulàlia Grífol (C), 39"4 — 26 Jordi Trallero (NC), 40"0 — 27 Claudi Garcés (I), 41"0 — 28 Jordi Pujades (NC), 41"3 — 29 Ricard Pedreira (NC), 42"1 — 30 Mercè Soler (C), 42"3 — 31 Sílvia Fontdevila (I), 44"0 — 32 Cristina Foix (I), 44"4/5 — 33 Pau Olivella (I), 46"0 — 34 M. Rosa Valls (I), 47"2 — 35 Albert Bofill (I), 47"3 — 36 Rosa M. Ricart (I), 48"1 — 37 Jordi Bienvenido (I), 48"1 — 38 Joaquim Foix (I), 48"3 — 39 Mercè Amat (NC), 51"1 — 40 Enric Grífol (I), 53"3 — 41 Raquel Goicoechea (NC), 1'2"0 — 42 Anna Valls (I), 1'11"4 — 43 Montserrat Colldeforns (NC), 1'12"0 — 44 J. Albert Amigó (I), 1'14"0 — 45 Marta Montaner (NC), 1'19"4 — 46 Joaquim Masaneda (I), 1'27"0 — 47 M. Rosa Campañà (V), 1'28"0 — 48 Glòria Soteras (V), 1'31"4 — 49 Carles Martín (NC), 1'36"4 — 50 Ernest Godó (NC), 1'41"0 — 51 Xavier Bas (I), 1'59"4.

Social del C.E.C.

Data: 19 d'abril de 1973
Lloc: La Tuca
Modalitat: Slalom Gegant
Organització: Club d'Esquí de Catalunya

1 Josep M. Buló (C), 28"7 — 2 Xavier Vallcorba (I), 33"9 — 3 Pau Gríful (I), 34"1 — 4 Víctor Herrero (C), 34"9 — 5 Miquel Bordas (NC), 35"3 — 6 Joan Foix (I), 36"1 — 7 Jordi Fàbregas (NC), 36"8 — 8 Jaume Verge (I), 39"4 — 9 Joaquim Foix (I), 39"6 — 10 Claudi Garcés (I), 39"9 — 11 Joaquim Foix (V), 40"6 — 12 Joan Urgellès (NC), 41"6 — 13 Enric Gríful (I), 41"8 — 14 Llorenç Giol (NC), 43"2 — 15 Tomàs Vallcorba (V), 48"6 — 16 Albert Buendía (I), 51"9 — 17 Ventura Garcés (V), 1'32"9.

Femenins

1 Pili Pont (C), 33"6 — 2 Sílvia Fontdevila (I), 36"4 — 3 Cristina Foix (I), 38"1 — 4 Anna Foix (I), 43"0 — 5 Carolina Rodes (NC), 43"6 — 6 Rosa Valls (I), 44"7 — 7 Eulàlia Roig (NC), 48"5 — 8 Anna Valls (I), 52"3 — 9 Elisenda Fruitós (NC), 54"3 — 10 Esther Vallcorba (NC), 54"9 — 11 Mercè Amat (NC), 1'26"0 — 12 Montserrat Cots (C), 3'01"8.

(C = Corredor, NC = No Corredor, V = Veterà, I = Infantil.)

Classificació de la Copa 400

Homes

1 Joan F. Vidaurreta, CANM., 40 punts — 2 Enric Romero, CVN., 36 punts — 3 Fèlix Puncernau, CESM., 29 punts — 4 **Òscar Pierre, C.E.C., 20 punts** — 5 **Hans Moller, C.E.C., 16 punts,** Exq. **Antoni de La Sotilla, C.E.C.** — 6 **Pere Nogués, C.E.C.** — 7 **Carles Canivell, C.E.C., 13 punts** — 9 **Jordi Albertí, C.E.C., 10 punts,** Exq. **Xavier Aspachs, C.E.C.** — 11 **Felip Riusser, C.E.C., 6 punts** — 13 **Alfons Bravo, C.E.C., 4 punts,** Exq. **Josep Zendrera, C.E.C.** — 16 **Joan J. Gregori, C.E.C., 1 punt.**

Femenins

1 **Iciar Belil, C.E.C., 70 punts** — 2 Josefa Costa, CET, 36 punts — 3 Elisabet Vidal, CESM., 35 punts — 7 **Rosa Gallach, C.E.C., 16 punts** — 8 **Eulàlia Gríful, C.E.C., 13 punts** — 10 **Elisabet Belil, C.E.C., 10 punts** — 11 **Helena Blaya, C.E.C., 8 punts** — 17 **Cristina Ricard, C.E.C., 2 punts**

II Comiat de la Neu

Data: 15 d'abril de 1973
Lloc: Sant Joan de l'Erm
Modalitat: Fons
Organització: C.E.C.

Corredors Homes

Infantils «B» (2 Km)
1 Daniel Rodríguez, C.E.C., 15'22.

Infantils «A» (4 Km)
1 Carles Dalmau, C.E.C., 12'24 — 2 Joan Fernández, C.E.B., 13'22 — 3 Josep Pous, C.E.C., 14'19 — 4 Antoni Fernández, C.E.C., 15'48.

Juniors II (4 Km)
1 Ramon Fernández, C.E.B., 10'42 — 2 Pere Matamales, C.E.C., 11'30 — 3 Albert Fernández, C.E.C., 13'27 — 4 Joan Ramon Funollet, C.E.C., 14'20 — 5 Federic Fernández, C.E.C., 15'20.

Juniors I (8 Km))
1 Enric Guilló, C.E.C., 19'44 — 2 Narcís Serrat, C.E.T., 23'44 — 3 Enric Palacios, C.E.C., 25'31 — 4 Miquel Caminal, C.E.C., 26'38 — 5 Josep Ausñas, C.E.C., 27'55 — 6 Isidre Busqué, C.E.C., 34'11.

Seniors (8 Km)
1 Fèlix Funollet, C.E.C., 20'04 — 2 Antoni Vicente, C.E.C., 24'19 — 3 Josep Lluís Lozano, 26'05 — 4 Lluís Torcal, C.E.C., 26'31.

Dones

Juniors (2 Km)
1 Helena Martínez, C.E.C., 13'06 — 2 Elisenda Fruitós, C.E.C., 13'10 — 3 Cèlia Martínez, C.E.C., 14'50.

Seniors (4 Km)
1 M. Carme Vila, C.E.C., 22'00 — 2 M. Carme Hernández, A.E.M., 22'12.

No Corredors Homes

Alevins I (1/2 Km)
1 Marc Pascual, C.E.C., 3'15. 1 Exq., Xavier Funollet, C.E.C., 3'15 — 2 Jesús Rodríguez, C.E.C., 4'47.

Alevins II (1 Km)
1 Marçal Fruitós, C.E.C., 2'20 — 2 Joan Dalmau, C.E.C., 3'25.

Infantils «B» (2 Km)
1 Ramon Miñambre, C.E.C., 16'01 — 2 Joan M. Caminal, C.E.C., 16'45 — 3 Josep Armengol, C.E.C., 16'52 — 4 Alfons Raspall, C.E.C., 17'00 — 5 Jaume Grau, C.E.C., 17'16 — 6 Xavier Galindo, C.E.C., 19'34.

Infantils «A» (2 Km)
1 Antoni Hernández, C.E.C., 12'45 — 2 Jordi Grau, C.E.C., 13'16 — 3 Lluís Ribes, C.E.C., 14'19 — 4 Josep Dalmau, C.E.C., 26'01 — 5 Guillem Reibien, C.E.C., 30'29.

Juniors II (2 Km)
1 Josep Dalmau Ausas, C.E.C., 13'44 — 2 Jordi Pintó, C.E.C., 17'17.

Juniors I (4 Km)
1 Manuel Albertos, C.E.C., 18'46 — 2 Jordi Fàbregas, C.E.C., 19'40 — 3 Xavier Borràs, C.E.C., 27'06.

Seniors (4 Km)
1 Manuel Unzeta, C.E.C., 13'44 — 2 Amadeu Jori, C.E.C., 15'31 — 3 Abel Pascual, C.E.C., 15'58 — 4 Jaume Serrat, C.E.T., 16'44 — 5 Antoni Olivella, C.E.C., 17'26 — 6 Damià Obach, C.E.C., 25'26.

Veterans «A» (2 Km)
1 Pere Matamales, C.E.C., 14'11 — 2 Jesús Rodríguez, C.E.C., 18'54 — 3 Joan Caminal, C.E.C., 21'42.

Veterans «B» (2 Km)
1 Josep Fruitós, C.E.C., 12'13 — 2 Manuel Fontdevila, C.E.C., 13'40 — 3 Isidre Busqué, C.E.C., 20'00.

Superveterans (1 Km)
1 Josep Miñambres, C.E.C., 11'14.

Dones

Infantils (1/2 Km)
1 M. Teresa Roca, C.E.C., 1'55 — 1 Exq., M. Àngels Caminal, C.E.C., 1'55 — 3 Pilar Funollet, C.E.C., 2'05 — 4 Bisela Galindo, C.E.C., 2'35 — 5 M. Antònia Armengol, C.E.C., 2'40 — 6 M. Carme Rodríguez, C.E.C., 2'43 — 7 Marta Tarrés, C.E.C., 2'51 — 8 Maite Framis, C.E.C., 3'37 — 9 Mercè Valls, C.E.C., 3'55.

Juniors (2 Km)
1 M. José Carrillo, C.E.C., 15'05 — 2 Montserrat Pous, C.E.C., 17'48

Seniors (2 Km)
1 Magdala Pey, C.E.C., 17'30 — 2 Marta Montaner, C.E.C., 19'35.

Veterans 1 (1 Km)
1 M. Rosa Campañà, C.E.C., 8'17.

Trofeu «Cosmos»

Data: 25 de febrer de 1973
Lloc: Sierra Nevada
Modalitat: fons

Dia esplèndid de sol, i excellent temperatura a Sierra Nevada. Per això la celebració del IV Trofeu «Cosmos», d'esquí nòrdic, constituí un èxit de públic i de participants, que gairebé arribaven a cent. El circuit, marcat a la zona de Borreguiles, era de 5 quilòmetres, al qual havien de fer tres voltes els seniors, dues els juniors i una els infantils, els veterans i les dames.

La sortida fou estil Suècia, o sigui, tots a la vegada, i els resultats de les dames, categoria en què participava la nostra corredora M. Helena Sintes, foren els següents:

1 **M. Helena Sintes, C.E.C., 20'32** — 2 M. Victoria García, Fed. Cast., 22'10 — 3 M. Luisa López, Fed. Andalusa, 26'07.

Fou, en resum, una prova que va reafirmar la bellesa d'aquesta modalitat esportiva. Per la tarda tingué l'acte de lliurament de trofeus.

Carles Dalmau, campió d'Espanya de fons

El corredor del Centre, de la Seu d'Ur-

Carles Dalmau, corredor del Centre, de la Seu d'Urgell, campió d'Espanya infantil d'esquí nòrdic. ▼

foto: Torcal

gell, Carles Dalmau, ha aconseguit brillantment el Campionat d'Espanya infantil de fons.

Amb aquest triomf culmina una temporada plena de bons resultats, en la qual ha anat millorant a cada cursa, fruit d'un esforç i un entrenament constants dins de l'equip de corredors infantils de la delegació del C.E.C. a la Seu d'Urgell.

Els resultats foren els següents:

1 **Carles Dalmau Ausàs, C.E.C., 26'05"4** — 2 Víctor López Martín, Fed. Cast., 26'30"30 — 3 Joan Fernández Farré, C.E.B., 26'42"5.

III Gran Premi de Sabadell

El dia 25 de març es va celebrar a la Molina una prova de fons per a totes les categories organitzada per la U. E. de Sabadell.

Encara que el dia abans de la prova, la màxima preocupació per a corredors i organitzadors era la manca de neu, el diumenge a primera hora va començar a nevar i no va parar fins al migdia. Això va facilitar el marcatge d'un circuit als boscos de darrera el trampolí d'uns 2.500 metres, però a mida que hi anaven passant els esquiadors s'anaven esborrant les traces i semblava que s'hagués d'obrir de nou a cada concursant. La cursa va tenir els seus problemes, ja que controlar a tots els participants en un recorregut tan curt va ésser dificultós.

Els corredors del Centre que hi van prendre part es classificaren en els següents llocs:

Categoria Seniors: 3 Manel Somoza, 54'40"13 — 4 Antoni Vicente, 55'22"5 — 6 Miquel Caminal, 68'12"5.

Categoria Juniors: 1 Josep Giró, 42'36"7 — 2 Enric Guilló, 49'19"6 — 8 Isidre Busqué.

Categoria Juniors II: 2 Albert Fernández, 29'51"6 — 3 Joan Ramon Funollet, 30'09"1 — 4 Xavier Busqué, 32'25"3.

Categoria Infantil: 1 Antoni Fernández, 14'29"3 — 3 Raimon Fruitós, 15'13"6.

Femenins: 2 M. Helena Sintas, 30'47"2 — 3 M. Carme Vilà, 31'17"2.

Miquel Caminal

Copa Federació Catalana d'Esquí

Homes

1 **Adam Bisbe, C.E.C., 81 punts** — 2 Josep M. Luengo, G.E.E.G., 49 punts — 3 **Carles Dexeus, C.E.C., 39 punts** — 4 Joaquim Garí, P.E.C., 36 punts — 5 **Antoni Campañà, C.E.C., 33 punts** — 11 **Josep M. Buló, C.E.C., 18 punts** — 12 **Josep Oriol Pujol, C.E.C., 14 punts** — 13 **Joan Parés, C.E.C., 12 punts** — 14 **Carles Pujol, C.E.C., 10 punts** — 15 **Aureli Bisbe, C.E.C., 8 punts** — 16 **Jordi Pujol, C.E.C., 7 punts** — 20 **Òscar Leria, C.E.C., 3 punts** 21 **Lluc Bisbe, C.E.C., 2 punts.** Fins a 32 classificats.

Dones

1 **M. Antònia Fontdevila, C.E.C., 63 punts** — 2 Maite Luengo, CESM, 57 punts — 3 Verònica Trullàs, CANM, 42 punts — 4 **Helena Gallach, C.E.C., 39 punts** — 5 **Pilar Pont, C.E.C., 36 punts** — 7 **Roser Llobet, C.E.C., 21 punts** — 9 **Montserrat Brió, C.E.C., 16 punts** — Exq. **Núria Matabosch, C.E.C., 16 punts** — 10 **Iciar Belil, C.E.C., 10 punts** — 11 **Anna Veiga, C.E.C., 8 punts** — 12 **Mercè Soler, C.E.C., 6 punts** — Exq. **Rosa Gallach, C.E.C., 6 punts** — 14 **Rosa Cerveto, C.E.C., 4 punts** — 15 **Montserrat Cots, C.E.C.** Fins a 26 classificats.

I Trofeu C.E.C. d'Esquí Nòrdic Infantil

Com estava programat al calendari oficial de la Federació Espanyola d'Esquí, es va celebrar a la Molina el passat 11 de març el I Trofeu C.E.C. d'esquí nòrdic per a infantils, amb la col·laboració de Banca Catalana, que troba en aquesta cursa un incentiu per a manifestar el seu suport als esports i, en particular, a les manifestacions en què participa el jovent.

Malgrat la manca de neu d'aquest any a la Molina, vam poder realitzar el circuit programat mesos abans: dues voltes a l'entorn dels boscos que hi ha darrera el trampolí de Font Canaleta, lloc que creiem que es pot considerar ideal per al foment i la realització de curses de fons de trajectes curts, com aquesta que vam organitzar. El circuit, de 2.500 m, amb desnivells suaus i amb quasi tot el recorregut marcat a doble traça, per allò que si algú cau no s'hi entrebanqui el de darrera, va ésser un encert, ja que no va haver-hi cap accident ni dificultats per a avançar.

Ja dissabte al matí, a les 10, es va trobar el circuit marcat i tancat, per a poder fer els entrenaments i reconèixer la pista mercès a la màquina «skitter» que vam dur de Sant Joan de l'Erm, guiada per l'Enric Guilló, expert en aquest vehicle, que va ésser l'executor en la realització del traçat, amb la col·laboració de corredors de la nostra Entitat. A la tarda, l'organització va oferir una recepció a tots els participants, delegats, federatius i premsa, als quals donà la benvinguda el president de la Secció d'Esquí, Amadeu Jori, i seguidament es va servir un aperitiu, obsequi del Consell del Xalet de la Molina. Després es van reunir els representants dels equips i es portà a terme el sorteig de dorsals. Malgrat totes les invitacions cursades només hi aconseguírem dues dotzenes d'inscrits, això sí, de bona qualitat. De totes maneres, creiem que vam

El president de la Federació Espanyola d'Esquí, senyor Baranda, lliurant els trofeus als guanyadors de la prova infantil del I Trofeu C. E. C. d'esquí nòrdic. ▼

foto: Campañà

complir amb la nostra tasca en donar a la competició l'escalfor que ens permet la il·lusió de veure que aquests nois i noies resten preparats per a competir.

L'endemà, al voltant de les 10, ens trobàvem una bona colla als plans del «camp de golf», per veure la competició. Hi van assistir les primeres autoritats regionals i nacionals de l'esquí, cosa que agraïm, ja que amb aquesta visita van corroborar l'interès de la prova. L'aspecte tècnic dels participants se centrava en l'equip francès dels Angles, els seleccionats castellans i el conjunt del C.E.C., que semblava que ens permetria aconseguir els primers llocs, però va ésser molt just, ja que els punters se'ls van endur els francesos, tant els nois com les noies, els quals van demostrar la seva preparació física i tècnica. El nostre Carles Dalmau, però, va saber treure profit de la seva preparació i aconseguí un meritíssim segon lloc. Igualment, la jove Cèlia Martínez i tots els altres corredors van contribuir a crear un ambient d'autèntica competició internacional.

A la tarda, a la sala del Xalet, plena d'afeccionats i amants d'aquesta especialitat de l'esquí, es va fer el repartiment dels premis conquerits pels participants, i hi va haver obsequis per a tots els nois i les noies. En aquest acte de repartiment de premis van assistir el president de la Federació Espanyola d'Esquí, Ángel Baranda, el de la Catalana, Joaquim Bofill i d'altres rectors esportius, així com el representant de Banca Catalana, senyor Angusto.

Va prendre la paraula el senyor Baranda, que va encoratjar perquè aquests concursos infantils d'esquí proliferin, i perquè el Centre continuï amb la seva tasca de promoció i ajuda als esports de muntanya i, en particular, a l'esquí. Per últim, felicità a tots i en especial el C.E.C., que és exemple com a Club. També hi assistiren corresponsals de premsa nacional i estrangera, així com la T.V.E.

Els resultats foren els següents:

Masculins

1 Barthélémy Riveill, Ski Club Els Angles, 2138"0 — 2 **Carles Dalmau Ausàs, C.E.C., 22'00"3** — 3 Bernard Tuzet, Ski Club Els Angles, 23'01"2 — 4 Víctor López Martín, Fed. Castellana, 24'49"4 — 5 Jean Jacques Trilles, Ski Club Els Angles, 24'50"9 — 11 **Antoni Fernández Sancho, C.E.C., 27'04"0** — 12 **Raimon Fruitós Tosca, C.E.C., 27'07"0.** Fins a 19 classificats.

Femenins

1 Cristina Trilles, Ski Club Els Angles, 28'37"5 — 2 **Cèlia Martínez Castro, C.E.C., 31'11"7** — 3 M. Dolors Pallarès Álvarez, A.E.I., 39'44"4 — 4 M. Teresa Álvarez Pallarès, A.E.I., 52'17"7.

IV Ronda de Calvet

El 4 de març es va celebrar a l'estació pirinenca dels Angles, la IV Ronda de Calvet, cursa de fons de categoria nacional francesa, amb participació estrangera. El C.E.C. va rebre invitació per

a participar-hi i va seleccionar un potent equip, ja que aquesta cursa és feta per a totes les categories i això permet d'incloure algun corredor a gairebé totes.

El dissabte ens trobàvem als Angles un grup de 10 participants per conèixer els recorreguts, entrenar i estudiar l'enceratge de la cursa per a l'endemà. Al matí a les 8 érem ja tots a les pistes, incloent-hi els que van arribar de la Molina i de la Seu d'Urgell, en total, 17 participants en les diferents categories.

A l'hora assenyalada van donar la sortida al primer corredor de seniors, 15 quilòmetres, en dues voltes a un circuit ben marcat, però una mica suau, comparant-lo amb els nostres. Seguidament van sortir els juniors, amb 10 Km, cursa guanyada per l'Enric Guilló, extraordinari de facultats, i amb un ritme que meravellà la parròquia congregada vora de les pistes. També en Pere Matemales se'n sortí bé, malgrat una petita despistada. Les fèmines seniors van ésser la gran expectació, ja que hi havia les dues campiones nacionals, la francesa Martine Vilana i la nostra M. Helena Sintas, però una despistada en un baixador d'aquesta a la primera volta li va fer perdre el lloc i va quedar en tercera posició.

En infantils, en Carles Dalmau va aconseguir el segon lloc.

L'organització va ser digna de la competició, ja que amb dues hores van liquidar uns dos-cents participants i a quarts de dues es donaven els resultats i els premis. El C.E.C. en va tenir un per l'actuació dels seus corredors. Seguidament es va servir un àpat de germanor, havent acabat el qual vam emprendre el retorn, després de veure com els nostres joves, nois i noies, havien acaparat els primers llocs en aquesta cursa en què participaven corredors d'arreu dels Pirineus.

Classificacions

Seniors, 15 Km

1 Georges Beltrans, Duanes, 50'00"8 — 2 Georges Fages, Duanes, 50'43"0 — Roger Macabies, Duanes, 52'06"0 — 14 **Lluís Torcal, C.E.C., 64'27"3** — 17 **Manuel Somoza, C.E.C., 74'05"8** — 18 **Albert Solé, C.E.C., 74'16"2** — 21 **Antoni Torcal, C.E.C., 79'46"6.**

Juniors, 10 Km

1 **Enric Guilló, C.E.C., 37'14"8** — 2 Didier Mauranne, A.S.C. Béziers, 38'21"2 — 3 **Pere Matamales, C.E.C., 39'56"5** — 8 **Isidre Busqué, C.E.C., 54'21"3.**

Cadets, 6 Km

1 André Jerez, U. S. Font-Romeu, 20'34"6 — 2 André Bellamy, S.C.A. Coume, 21'12"5 — 3 Stéphane Meunier, U. S. Font-Romeu, 21'48"2 — 6 **Albert Fernández Sancho, C.E.C., 24'22"0** — 8 **Joan Ramon Funollet, C.E.C., 27'15"0** — 11 **Xavier Bertran Ramon, C.E.C., 32'47"0.**

Infantils, 3 Km

1 Olivier Betoin, S.C.A. Coume, 10'37"3 — 2 **Carles Dalmau, C.E.C., 11'59"6** — 3 Berthélémy Rivell, S. C. Els Angles, 12'01"0 — **Antoni Fernández Sancho, C.E.C., 15'6"8.**

Benjamins, 2 Km

1 Pierre Betoin, S.C.A. Coume, 10'54" — Raymond Berjouan, S. C. Sallagosa, 11'15" — 3 Patrik Pessonnier, S. C. Cambres d'Ase, 11'18" — 6 **Raimon Fruitós, C.E.C., 11'5".**

«Poussines», 1 Km

1 Sven Betoin, S.C.A. Coume, 5'38" — 2 Christophe Fabregat, S. C. Formiguera, 6'27" — 3 Michel Poudade, S. C. Els Angles, 6'43" — 9 **Daniel Rodríguez, C.E.C., 7'03".**

Femenins, 10 Km

1 Martine Vilana, S. C. Els Angles, 41'25"2 — 2 **M. Carme Vilà, C.E.C., 47'59"3** — **M. Helena Sintas, C.E.C., 51'57"3.**

crònica

Cicle sobre les Illes Balears

La Societat Catalana de Geografia, filial de l'Institut d'Estudis Catalans, entre les activitats que ha dut a terme durant el curs 1972-73 al Palau Dalmases del carrer Montcada, ha dedicat un interessant cicle a les Illes Balears, amb quatre comunicacions. Fou inaugurat pel doctor Bartomeu Barceló, del Centre Universitari de Mallorca, amb el tema: «Els canvis recents en el paisatge i la societat de les Illes Balears», on va fer notar com el turisme és un dels factors més importants en la transformació interna i externa de les Illes.

La comunicació següent fou a càrrec de Tomàs Vidal, professor de la Universitat de Barcelona. Parlà de la «Tipologia de la casa rural i l'arquitectura tradicional menorquina», i exposà l'evolució de les construccions rurals a Menorca d'acord amb les delimitacions de terreny dites «llocs», i mostrà la distribució de les estances i dependències de la casa rural menorquina.

En una altra sessió, Pierre Deffontaines, professor de Geografia de la Universitat de Barcelona i ben conegut entre nosaltres, presentà una comunicació sobre: «Els problemes del tipus de l'habitacle a les Illes Balears», on mostrà com aquest arxipèlag ha conservat en cada una de les illes una geografia humana força particular i especialment una geografia de l'habitacle rural.

Va cloure aquest cicle Jean Bisson, professor de Geografia de la Universitat de Tours. Des del 1964 dedica les seves investigacions a l'estudi de les Illes Balears, i el tema exposat a Barcelona: «Menorca i Eivissa, estudi de geografia rural comparada», forma part de la seva tesi doctoral «La Terre et l'Homme aux Îles Baleares». En aquesta comunicació va remarcar les diferències entre les dues illes, tant en el paisatge rural com en llur evolució social, conseqüència d'un substrat històric també diferent, característiques que el fenomen turístic no ha aconseguit d'esborrar.

Està prevista per a final de curs, la publicació de les comunicacions d'aquest cicle dedicat a les Illes Balears.

En el moment de transcriure aquesta breu informació, s'inicia un segon cicle dedicat a donar a conèixer una iniciativa important: la realització d'un Atlas Temàtic de Catalunya. La introducció fou a càrrec del doctor Joan Vilà Valentí, director del Departament de Geografia de la Universitat de Barcelona. Les successives sessions han estat dedicades als problemes d'enfocament d'aquest Atlas pel que fa referència a la geografia física i humana, així com a la geografia urbana de Barcelona.

El president del Centre, Agustí Bou, assistent al Congrés Internacional de Llengua i Literatura Catalanes, a Cambridge, conversant amb un professor britànic i el filòleg català J. Roca Pons. ▼

Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes

Els dies 9 al 14 d'abril de 1973 ha tingut lloc a Cambridge, al Fitzwilliam College, el III Colloqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes. Els assistents, entre participants i acompanyants, foren a prop de 200.

El marc, el Fitzwilliam College, encara que de construcció moderna, conserva tota la gràcia i l'esperit dels collegis universitaris anglesos. El fet de residir els participants en les mateixes habitacions de professors i alumnes, que en aquells moments es trobaven de vacances, feia que visquessin plenament l'atmosfera de Cambridge.

Els punts tractats foren, bàsicament, de dues menes. Uns que fan referència a la llengua i d'altres que versen sobre qüestions de literatura.

Els assistents venien d'arreu del món. És difícil esmentar-los a tots, però només cal fer esment que hi havia els senyors Aramon, Badia, Batista i Roca, Jordi Carbonell, Mariner, Roca Pons, Sugranyes, Terry, Triadú, Vallverdú, etc.

Fita important de les jornades va ésser la constitució de l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes (AILLC). Tota la tarda del divendres 13 d'abril es va dedicar a la discussió dels seus estatuts. Va ésser una tasca esgotadora que es va acabar just a temps per a assistir a la recepció que oferia la Universitat de Cambridge com a clausura del Colloqui. A continuació es va celebrar el sopar de comiat, que va resultar altament emotiu, i, com a cloenda, un concert de música vocal catalana medieval i renaixentista a càrrec del Quartet Polifònic de Barcelona.

Com sempre que se celebra quelcom i amb èxit, cal dir que al darrera hi ha algú que hi ha treballat molt. En aquest cas, la feina la podem personalitzar en F. M. Lorda i Alaiz, que des d'Amsterdam s'ha preocupat de l'organització del Colloqui i de la preparació dels estatuts de l'Associació.

El treball a Cambridge va recaure en el professor J. G. Walker i la seva dona, que van multiplicar-se per arreglar problemes i atendre a tothom. A ells i d'altres que no esmentem, però que també van treballar i molt, els donem les gràcies per la tasca feta i l'enhorabona per l'èxit assolit.

Expedició a l'Hindukush (Himalaia) del C. E. de la Comarca de Bages

En aparèixer aquestes línies hauran iniciat ja el seu viatge els membres del Grup d'Alta Muntanya del Centre Excursionista de la Comarca de Bages, que componen l'expedició a la serralada de l'Hindukush, la més occidental de l'Himalaia. Els objectius de l'expedició se centren en la conquesta del cim principal del Tirich Mir (7.707 m). Aquesta expedició gaudeix del patrocini d'algunes entitats oficials, com la Delegació d'Esports, la F.E.M., la Diputació de Barcelona i l'Ajuntament de Manresa. Així mateix, compten amb l'ajuda de diverses cases comercials, gràcies a les quals han pogut completar el seu pressupost que ultrapassa el milió i mig de pessetes.

A fi d'aconseguir els objectius previstos s'ha estudiat el material més modern i lleuger, entre el qual cal destacar tendes especials per als campaments d'altura, així com equips d'oxigen. Amb tot plegat, el bagatge de l'expedició su-

pera les dues tones i mitja de pes, cosa que obligarà a la cooperació de més de cent portadors per al seu trasllat fins a la gelera de Torion.

Formen el grup expedicionari Josep M. Monfort, com a cap de l'expedició, Antoni Bahí, com a director tècnic, Enric Bonastre, Jordi Camprubí, Josep M. Díaz, Josep Lleonart, Ramon Majó i Joan Frontera. El doctor Armand Redondo els acompanyarà en qualitat de metge.

Esperem que l'èxit coronarà aquesta nova temptativa dels excursionistes manresans, que ja han acreditat la seva gran categoria en les més difícils ascensions per les muntanyes de diversos continents: Andes, Gran Atlas, Orient Mitjà i Groenlàndia.

Nou estatge de la Unió Excursionista de Catalunya

A la primeria de març fou inaugurat el nou local que allotja la delegació de Barcelona-Centre de la Unió Excursionista de Catalunya, amb un acte al qual fórem convidats, conjuntament amb diversos directius i amics de les entitats excursionistes de Barcelona.

Aquest nou local està situat a la Gran-via, vora la plaça de la Universitat, i ha causat una excellent impressió a tothom, especialment per l'encert i el sentit utilitari i funcional amb què ha estat distribuït l'espai d'un entresol de l'eixample barceloní. Una gran sala de reunió central, amb totes les secretaries de les seccions al voltant, li confereixen un aspecte molt acollidor. Es disposa, a més, de diverses sales per a les diverses activitats socials, entre elles una sala d'actes amb cabuda per a 140 persones assegudes, així com la secretaria, la sala de juntes i diverses dependències. A la planta superior de l'entresol hi ha una sala d'exposicions, una aula amb capacitat per a 40 persones i la biblioteca, la qual disposa de gran espai, i que és, potser, la peça més ben resolta de la casa. Com que el fons de llibres de l'Arxiu Bibliogràfic Excursionista ha passat a engruixir la biblioteca general de l'entitat, es disposarà ara d'un interessant conjunt bibliogràfic relacionat amb l'excursionisme, amb què es disposarà ara d'un bon lloc de treball.

Felicitem, novament, des d'aquestes pàgines, els nostres bons amics de la Unió Excursionista de Catalunya per aquesta notable millora que han aconseguit, no pas sense esforç i tenacitat, i els augurem que aquest nou estatge de què ara disposen serà un fogar d'activitats i d'inquietuds de què es beneficiarà tot el nostre excursionisme.

Expedició Espeleològica a l'Alta Conca de l'Amazones (Perú, 1973)

El Grup d'Exploracions Subterrànies del Club Muntanyenc Barcelonès, el primer fundat al nostre país, i que compta amb un brillant historial, ha preparat una nova aventura espeleològica extraeuropea. Aquest cop els membres del G.E.S. dirigiran els seus passos a les terres de l'Amèrica Meridional.

El projecte, sens dubte, és arriscat, ja que enclou totes les dificultats pròpies de l'exploració a regions que han de ser considerades com la «terra ignota» de l'espeleologia mundial.

Seguint l'exemple d'altres expedicions —així podem esmentar la francesa a Guatemala—, hem d'admetre que uns viatgers amb els nostres propòsits cal que tinguin una gran mobilitat, ja que es tracta de recórrer llargs itineraris, gairebé sempre plens de dificultats. Dificultats que s'agreugen quan es pren en consideració la precària situació econòmica de l'expedició.

Malgrat tot, s'ha tingut molta cura de l'equip, el qual, si bé és lleuger, en la mesura en què és possible, compta amb tot allò que es fa imprescindible per a poder fer exploracions a grans cavitats. L'instrumental científic i fotogràfic ha estat curosament estudiat i seleccionat a fi que amb un mínim de treball es pugui obtenir el major nombre de dades de tipus espeleològic i geogràfic.

L'Alta Conca de l'Amazones, compresa en el territori peruà, a la llum de les seves característiques geològiques i de les dades que n'han obtingut destacats exploradors, ofereix un dilatat camp de possibilitats a l'expedició barcelonina que, els darrers dies de juny, emprendrà viatge cap aquells indrets.

Mitjançant la documentació i els informes que disposem podem indicar que es tracta de la primera expedició, tant nacional com estrangera, que es disposa a explorar el Perú subterrani.

En l'organització d'aquest viatge s'ha estat treballant durant dos anys i s'ha aconseguit l'ajuda de la Federació Catalana de Muntanyisme, de l'Ajuntament de Barcelona i de la Diputació Provincial, als quals manifestem el nostre agraïment.

Els membres d'aquesta expedició són: Joan Ullastre, geoespeleòleg i cap d'expedició, doctora Alícia Masriera, geòleg, Rafael Ullastre, encarregat de la fotografia i com a collaborador Cèsar Garcia, geògraf. L'assessorament mèdic és a càrrec del doctor Rafael Battestini.

El gros de l'equipatge va sortir de Barcelona el passat mes de maig embarcat en el vaixell «Kudu».

Els expedicionaris sortiran de la nostra ciutat a la darreria de juny amb destí a Lima (Perú) i seran fora durant uns dos mesos.

J. Ullastre

Expedició Valenciana als Andes 1972

Presentat pel Club Excursionista de Gràcia, tingué lloc durant el mes de febrer la presentació a Barcelona de l'expedició valenciana als Andes, en les zones del Tupungato (Xile) i Aconcagua per la cara sud (Argentina), portada a cap l'any passat pel Centre Excursionista de València i la Federació Valenciana de Muntanya amb ajudes oficials i privades.

Prengué la paraula per comentar les diapositives, els propòsits i incidències d'aquesta empresa, el cap de l'expedició, Miguel Gómez, que d'una manera justa ens anà explicant la successió de diapositives que n'illustren clarament la realització. Podem avançar que ben aviat els amics valencians passaran aquest reportatge al Centre, i tothom s'adonarà de la importància d'aquesta ascensió.

Avancem la més cordial felicitació per l'esforç portat a cap pels alpinistes valencians, pels seus èxits a les muntanyes del món, primer als Alps, després a Groenlàndia, ara als Andes, que ens demostren la seva preparació i el seu grau de maduresa.

Remarquem que aquesta escalada només s'havia realitzat en quatre ocasions anteriors, i mai a l'estil alpí, és a dir, amb una sola temptativa sense equip de suport. Foren nou dies de dura lluita per aconseguir el cim de l'Aconcagua per la seva cara sud. La cordada era formada per Miguel Gómez, Àngel Tebar, Amadeu Botella i Antoni Martí.

A més, en la fase d'aclimatació, s'efectuaren amb èxit diverses ascensions a pics que sobrepassaven els 6.000 metres.

Conservació d'un tren del cremallera de Montserrat

Heus ací una notícia que tenim el goig

de comunicar a tots els excursionistes i als amics de Montserrat, una de les muntanyes més freqüentades i estimades del país: un tren complet del desaparegut cremallera d'aquesta muntanya ha estat salvat de convertir-se en ferralla.

El cremallera de Montserrat, que va deixar de funcionar l'any 1957, havia estat durant una colla d'anys el mitjà més popular i més característic de pujar fins al monestir. Per això, hem d'agrair a l'Automòbil Club de Catalunya la pensada que ha tingut de comprar, per al museu del transport que ha constituït, tot un tren complet del cremallera, quan anava a efectuar-se'n la venda com a ferro vell, salvant així de la destrucció uns elements tan íntimament vinculats amb la muntanya i el monestir de Montserrat, que ja formen part de la història del país.

Les unitats salvades són una màquina de vapor i cremallera i dos vagons. La màquina, anomenada «Abat Deas», és la número 2 de les que foren utilitzades en el carrilet de Monistrol a Montserrat. Fou construïda a París, i efectuà el servei des de 1892 fins a 1957, en què aquest fou suspès. Les dues altres unitats són un vagó jardinera i un altre de dos departaments, de luxe i de segona. Seran, en l'esdevenidor, un record de l'antic i pintoresc mitjà de locomoció que, en 65 anys de servei, va transportar, segons càlculs aproximats, uns deu milions de passatgers. Segons aquests càlculs, també, i tenint en compte que la màquina feia quatre cops al dia el viatge d'anada i tornada de Monistrol-Nord fins a Montserrat, que té 8,5 km de recorregut, resulta que al cap dels anys havia fet uns 800.000 km, que representa l'equivalent a vint cops la volta al món.

Cal recordar que la màquina fou batejada amb el nom de l'abat Deas, el qual regí la comunitat montserratina des de 1885 fins a 1912, en què el succeí l'abat Marcet.

bibliografia

L'escampall (articles de caràcter excursionista). — Joaquim Santasusagna. 178 pàgs. Reus, 1971.

Heus ací un llibre altament interessant d'un dels més destacats dels nostres publicistes excursionistes actuals i, alhora, rellevant representant del nostre excursionisme més genuí a les comarques meridionals de Catalunya. L'obra de Joaquim Santasusagna dins el camp de les nostres publicacions comprèn la seva participació en la redacció de les guies, publicades a Reus, de les muntanyes compreses entre el Priorat i el Penedès, que han conegut dues edicions, així com els seus treballs d'assaig amb què ha exercitat un mestratge en profunditat, no únicament entre els seus coterranis més immediats, sinó entre els excursionistes de tot el país. Així, els extensos articles deguts a la seva ploma apareguts als darrers volums de «Miscel·lània muntanyenca» i, molt especialment, la seva obra **Definició de l'Excursionisme,** contenen un cabal de pensament, ric i profund, que l'acrediten com un dels nostres màxims teòrics.

El llibre recent de Joaquim Santasusagna, **L'escampall,** aplega l'obra dispersa de l'autor en forma d'articles, conferències, editorials i altres treballs, fruit

Joaquim Santasusagna, segons un apunt d'Aleix Saludes.

de tota una vida de dedicació a l'excursionisme exercida de Reus estant. Aquesta activitat, que es va iniciar cap als anys vint, amb els primers articles de l'autor, esdevé particularment intensa durant el decenni següent, amb nombrosos escrits i conferències. De les èpoques posteriors cal destacar les editorials publicades (en traducció castellana) en circulars i butlletins de les entitats excursionistes reusenques, i que ara podem llegir en la seva redacció original.

Al llarg de tota la seva obra, Joaquim Santasusagna ha expressat sempre una constant preocupació per la pervivència dels valors —culturals, morals i cívics— que infonen a l'excursionisme una categoria autènticament humanística, valors que tant ens interessa que els excursionistes no oblidin ni menystinguin, car, com diu ell mateix, «si han d'acontentar-se [els excursionistes] a ser màquines de caminar i ascendir, l'Excursionisme davallarà tants de graons que acabarà semblant un esport qualsevol o potser es perdrà de vista».

Ens sentim, doncs, plenament identificats amb la línia de pensament que Joaquim Santasusagna exposa en tots els escrits aplegats en el volum que comentem, del qual recomanem la lectura decididament, lectura, d'altra banda, que ha de resultar ben grata i planera, perquè la prosa de Santasusagna és pulcra i ben treballada, el seu estil és admirable i les seves argumentacions coherents, lògiques i entenedores, amb què en resulta un conjunt tan convincent com suggeridor.

Josep Llaudó i Majoral

Nous preus de la revista Muntanya

A causa dels diversos augments experimentats en els darrers temps en els costos de la revista, ens veiem obligats a augmentar-ne el preu de venda, el qual, a partir d'aquest mes de juny, serà de 35 pessetes l'exemplar. Pel que fa a la subscripció, es manté el preu per tot l'any en curs i la nova tarifa, que començarà a regir a partir del proper mes de gener de 1974 serà la següent: 190 pessetes l'any (sis números); estranger 210 pessetes l'any.

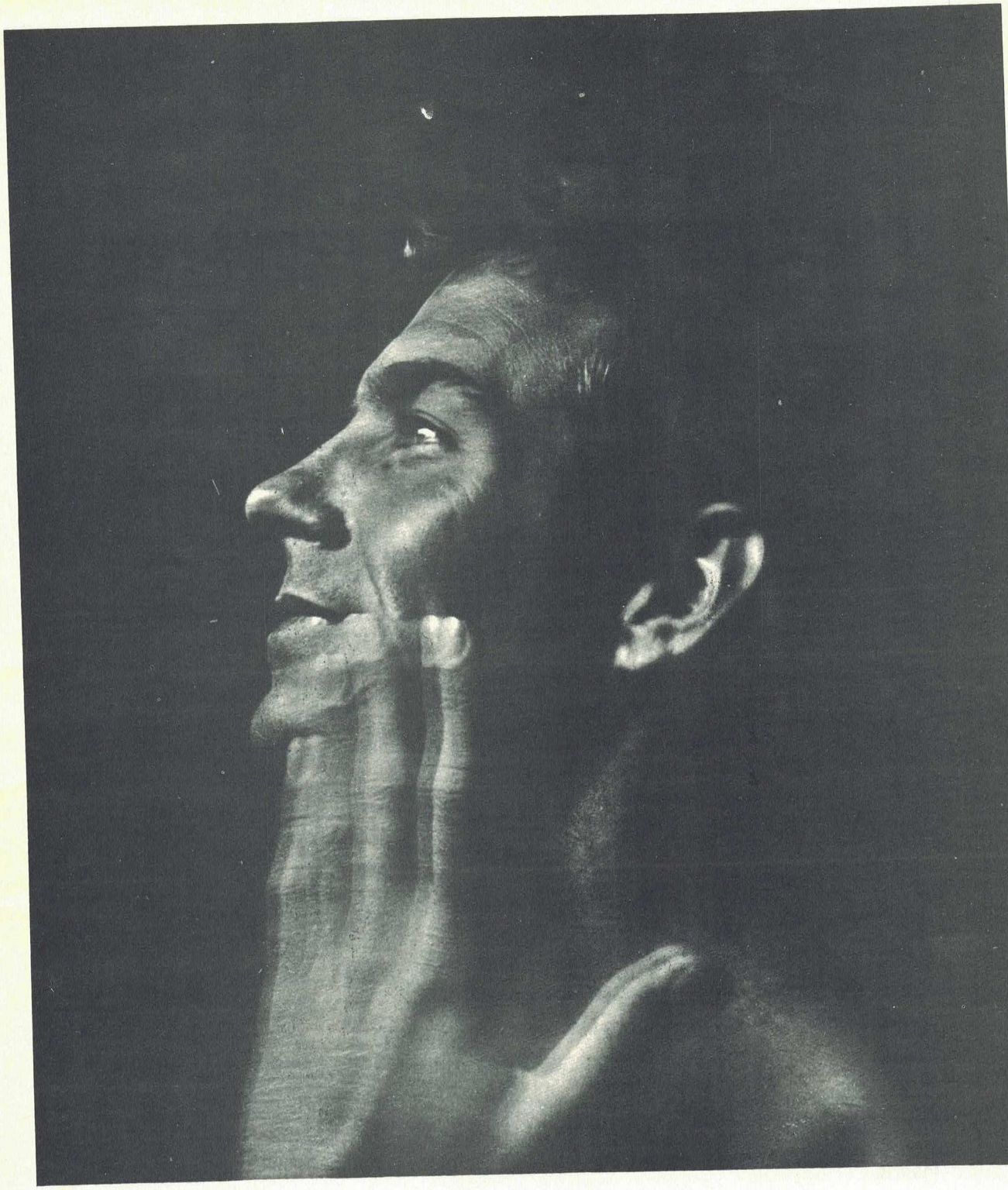

AMB AQUEST GEST...

milions d'homes de tot el món comencen cada dia llur jornada.
Un massatge fort i baronívol de FLOID després d'afaitar-vos us evitarà tota irritació cutània i prepararà la vostra pell per a l'afaitada de l'endemà.
Amb l'ús habitual de FLOID AFTER-SHAVE l'home d'avui reprèn la lluita diària, optimista i ben dispost.

Useu, també, Aigua de Colònia FLOID.
Fresca, baronívola... excitant.

Floïd

HAUGRON CIENTIFICAL, S. A. New York / London / Paris / Barcelona

· PIJOAN · estudio baqués

AGRUPACIÓ MÚTUA DEL COMERÇ I DE LA INDÚSTRIA

Mutualitat de Previsió Social

Fundada l'any 1902

Més de 139.000 associats a la nostra Entitat l'inviten a conèixer els avantatges de què gaudeixen en virtut de les previsions per ella atorgades.

Aquestes previsions consisteixen en un socors únic en cas de defunció, a la percepció de dietes en cas de malaltia i al cobrament de pensions mensuals per causa d'invalidesa; a més de poder percebre premis anuals a l'antiguitat mutualista.

Tots els socis tenen dret, d'acord amb el que s'estableix al Reglament, a la percepció de la totalitat d'aquestes previsions en una quantia proporcional al nombre de seccions en què figuren inscrits.

Existeix, a més, la possibilitat d'obtenir el dret a percebre subsidis en cas d'intervenció quirúrgica, sol.licitant la inscripció al Grup per a Alta Cirurgia.

L'import dels subsidis que atorga aquest grup està també en proporció al nombre de seccions inscrites.

A fi de socórrer els fills dels associats, en el cas de la seva defunció o de quedar invàlids, els nostres afiliats poden sol.licitar la seva adhesió al Grup especial d'Ajuda a l'Orfenesa, el qual atorga pensions fins que els fills inscrits compleixin els 20 anys d'edat.

Si vostè no és soci de l'Agrupació Mútua del Comerç i de la Indústria, a continuació detallem els drets que s'obtenen si s'hi pertany:

Socors a la defunció: de 5.000 a 500.000 pessetes.

Dietes per malaltia: de 5 a 200 pessetes diàries.

Pensió per invalidesa: de 300 a 12.000 pessetes mensuals.

Premis a l'antiguitat mutualista: de 2.500 a 100.000 pessetes anuals, com a máxim.

Subsidis per a Alta Cirurgia: una quantitat variable establerta al Reglament del Grup segons la importància de la intervenció quirúrgica soferta.

Pensions d'orfenesa: de 250 a 2.500 pessetes mensuals com a màxim, per cada fill inscrit.

Edat màxima d'ingrés: 40 anys no complerts.

Quantitat pagada per socors l'any 1972: Pessetes 260.408.554.-

Quantitat pagada des de la fundació: Pessetes 1.640.037.848.-

Si vostè ja està afiliat a l'Entitat i vol afavorir els seus familiars o amics barons, menors de 40 anys, amb els beneficis que reporta ésser soci de l'Agrupació Mútua, doni'ns el seu nom i la seva adreça i nosaltres farem totes les gestions per a procurar la seva afilicació, i reservarem a vostè la firma com a primer soci proponent.

Per a qualsevol informació es pot adreçar a les oficines instal.lades a l'Avinguda de José Antonio, 621, Barcelona (10) i la hi serà facilitada.

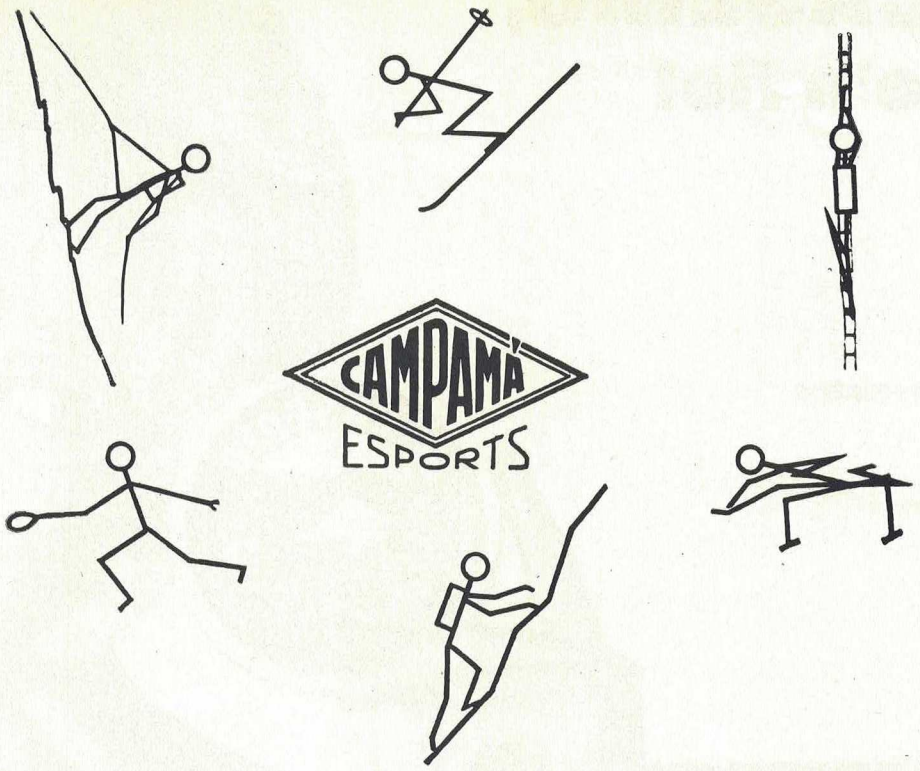

Urgell, 95 bis **B A R C E L O N A - 1 1** **Telèfon 253 50 01**

MUNTANYA **Editada pel CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA**

La revista excursionista de més tradició i de més difusió de Catalunya.
Reflex de totes les activitats i tots els aspectes de la muntanya i l'excursionisme.

Si encara no sou subscriptor de MUNTANYA, retalleu i envieu aquest butlletí i rebreu puntualment la revista al vostre domicili.

Si ja en sou, doneu-lo a un amic que s'interessi per l'excursionisme i segur que us ho agrairà.

Nom .....

carrer ..... núm. ..... pis .....

població .....
(districte postal)

Se subscriu a la revista MUNTANYA a partir del núm. , amb la quota anual de 135 pessetes.

Cobrament:

☐ gir postal

☐ reembossament

☐ compte corrent

Signatura

d'EL CASERIO, me'n fio!

Per això
és el primer formatge
en porcions
d'Espanya

Pes en origen: 170 grams

EL CASERIO

La revista **MUNTANYA,** editada pel Centre Excursionista de Catalunya, ha guanyat una nova etapa de superació, tant per la presentació com pel contingut, com a fruit dels esforços d'un treball d'equip.

Ara, **MUNTANYA,** demana la col.laboració dels seus lectors per a una nova etapa d'expansió, perquè aconsegueixi tota la difusió que es mereix.

Franqueig

TARGETA POSTAL

Revista MUNTANYA
CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA

Paradís, 10
BARCELONA (2)

Molts excursionistes no llegeixen MUNTANYA perquè no la coneixen.

Parleu-vos de MUNTANYA i feu-los-la conèixer.

Retalleu aquest butlletí i doneu-los-el perquè se subscriguin a MUNTANYA

facilitat...

CHRYSLER MARINE 19/73

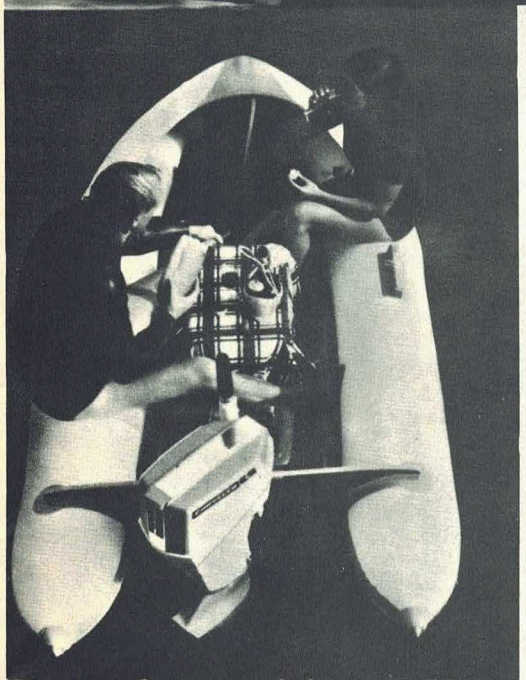

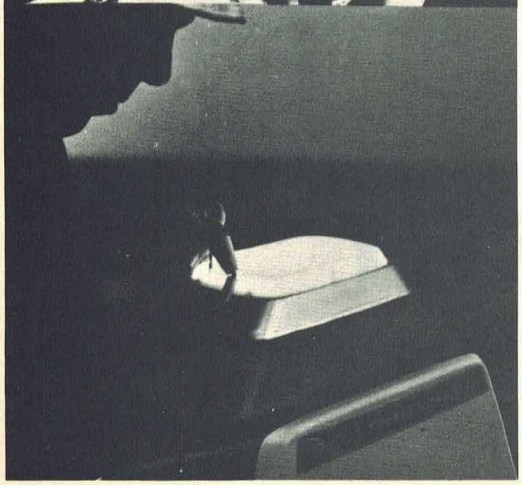

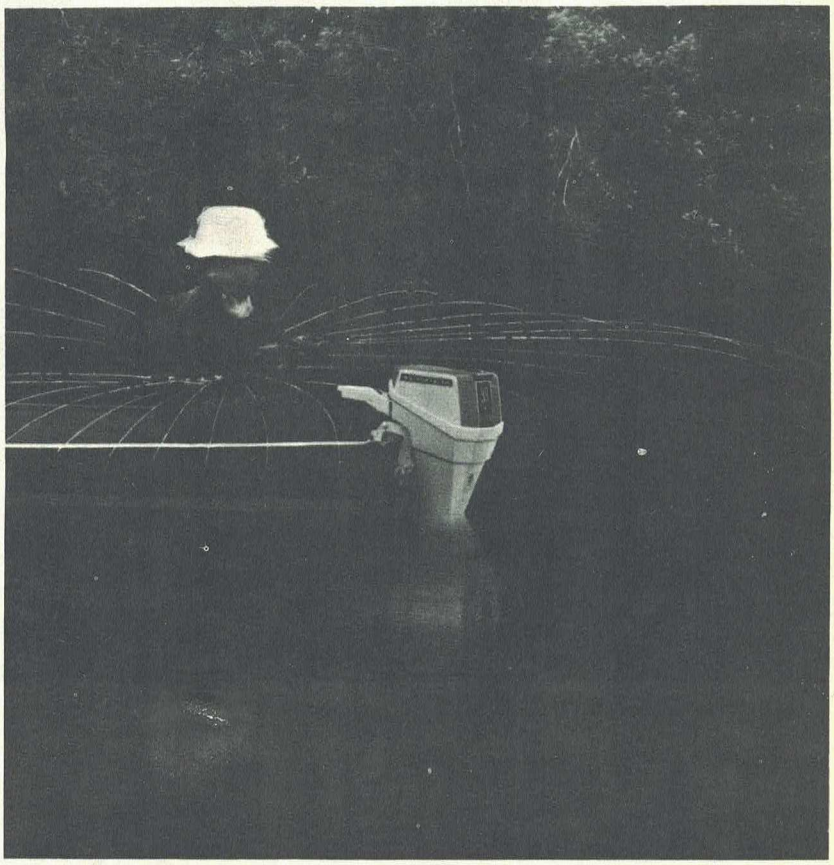

La facilitat de Chrysler, consisteix en la seva simple mecànica, la seva simplicitat de maneig, el seu fàcil manteniment, la seva potència suau i accelerada, facilitat d'escollir el cavallatge just i precís per a la seva embarcació i tot allò que vostè hi hagi de fer.

3,6 - 4,9 - 6 - 8 - 9,9 - 12,9 - 20 - 25 - 30
35 - 45 - 55 - 70 - 85 - 105 - 120 - 130 - 150

Aquestes són les potències de Chrysler en un total de 59 versions.
Únic motor adoptat per la Federació Espanyola d'Esquí Nàutic per als seus cursets.

CHRYSLER Marine

Agents generals per Espanya

SANTA EULALIA
NAUTICA
Passeig de Gràcia, 93
BARCELONA-8

ESTUDI SANTA EULALIA.-

FRED PERRY

SPORTSWEAR

Publicacions del Centre Excursionista de Catalunya

Estan a la venda a les principals llibreries i a la Secretaria del Centre els següents llibres:

Guies-Itineraris de muntanya

Alt Berguedà i Cardener. Agustí Jolis i Mª Antònia Simó. Preu venda públic: 125'— ptes.
Pedraforca. Agustí Jolis i Mª Antònia Simó. Preu: 90'— ptes.
Pallars-Aran. Agustí Jolis i Mª Antònia Simó. Preu:250'— ptes.
Pallars-Aran. Agustí Jolis i Mª Antònia Simó. (Edició en castellà). Preu: 250'— ptes.
Posets-Maladeta. A. Armengaud i Agustí Jolis. (Edició en castellà). Preu: 200'— ptes.
Posets-Maladeta. A. Armengaud i Agustí Jolis. (Edició en francès). Preu: 250'— ptes.
Vignemale-Monte Perdido. R. Ollivier. (Edició en castellà). Preu: 200 ptes.
Meteorologia de l'excursionista. Eduard Fontserè. Preu: 80'— ptes.
Guia per a conèixer els arbres. Francesc Masclans. (Tercera edició, en premsa.)
L'Aneto i els seus homes. edició en català i 2ª edició en castellà. Jean Escudier i Agustí Jolis.
(Biografia d'una muntanya i els homes que realitzaren la seva conquesta al massís Maladeta-Aneto.)
La Fou de Bor i cavitats de l'alta vall del Segre. M. Canals, C. Ribera i R. Viñas. Preu: 150'— ptes.
El preu dels llibres, els quals es poden trobar a les principals llibreries, correspon a la venda al públic. Els socis del Centre poden beneficiar-se d'uns descomptes considerables adquirint-los a la Secretaria de l'entitat, on es pot veure l'exposició de publicacions.

Revistes del Centre Excursionista de Catalunya

A més de **Muntanya,** revista de l'excursionisme i dels esports de muntanya, el Centre publica també les revistes següents:
Otro Cine. — Portaveu de la Secció de Cinema Amateur i de l'UNICA.
Al servei del cinema amateur i del bon cine professional.
Revista bimestral. Subscripció anual: 150'— ptes. Subscripció protector: 300'— ptes.
Número solt: 30'— ptes. Subscripció anual a l'estranger: 280'— ptes. 4'— $.
Número solt a l'estranger: 50'— ptes.
Queden en arxiu números endarrerits per a la venda.
Speleon. — Publicada per l'E.R.E. «Equip de Recerques Espeleològiques».
Revista sobre espeleologia física, bioespeleologia, espeologia humana, espeoarqueologia, etc.
N'apareixen un o dos números l'any, de més de 100 pàgines. Preu de subscripció anual: 150'— ptes.
Disponibles números endarrerits.
Espeleòleg. — Butlletí de relació i informació de l'E.R.E. «Equip de Recerques Espeleològiques». Treballs sobre espeleologia. Presentació ciclostilada.
Subscripció: 100 ptes. cada quatre números. N'acostumen a aparèixer de dos a quatre números l'any. Se n'han publicat fins a la data 15 números. En queden en arxiu exemplars per la venda, tret dels números 1 i 2 (exhaurits).

Altres revistes disponibles del fons d'edicions del Centre en existència

Montaña. — Anales del Centro Excursionista de Cataluña. 1945 (Alpinisme, Esquí, Escalada, Cinema, Geografia, Fotografia, Història, Folklore).
Volum relligat de 320 pàgines, ilustrat, mapa plegat.
De les publicacions periòdiques del Centre queden en existència un limitat número d'exemplars (per completar col·leccions).
Primeres publicacions excursionistes, des de 1876.
«Memòries de l'Associació Catalanista d'Excursions Científiques», «L'Excursionista», «Butlletí de l'A.C.d'E.C.». «Butlletí de l'Associació d'Excursions Catalana».
Anuari de l'A.E.C. — En queden números solts.
Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya. —1891-1938. En queden exemplars per a completar col·leccions.
Montaña. — Revista Bimestral 1946 al 1969. N'han aparegut 124 exemplars agrupats en 11 volums. En arxiu, col·leccions incompletes. Números solts. Interessants temes monogràfics, amb mapes i itineraris d'excursió, vies d'escalada, ressenyes.
Preu número senzill: 20'— ptes. Número doble i amb mapes: 35'— ptes.
Muntanya 1970-1971. Butlletí bimestral del Centre.
En resten comptades col·leccions completes (11 números). Només se serviran els pocs números esgotats formant col·lecció. Preu: 250'— ptes. Números solts: 25'— ptes.
Per a l'adquisició d'aquestes publicacions i per a tota mena d'aclariments sobre les edicions del Centre, cal adreçar-se a la seva secretaria (carrer Paradís, Barcelona, 2), de dilluns a divendres, de 7 a 9 del vespre. També s'hi poden adreçar comandes per escrit, detallant les obres i els números de les revistes que es desitgin.

SI VOLEU FRUIR D'UN BON ESTIU EQUIPEU-VOS DEL MATERIAL PER

ACAMPADA

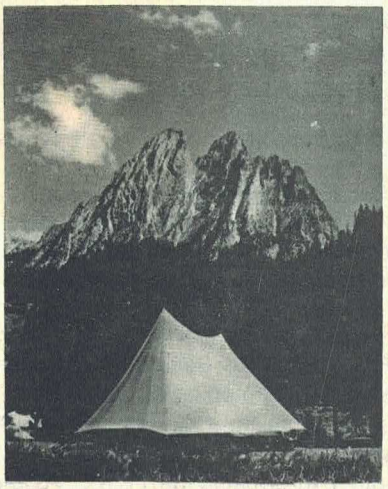

ESQUÍ AQUÀTIC

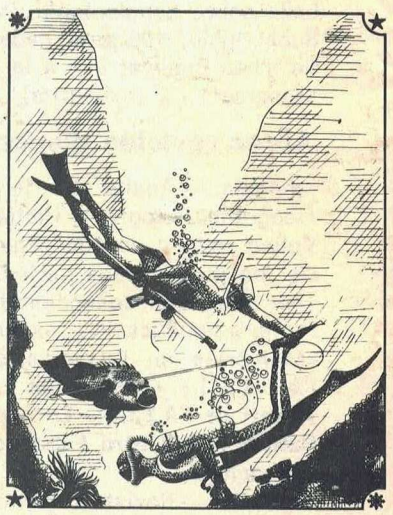

PESCA SUBMARINA

Parellesset

central: **ENRIC GRANADOS, 122** sucursal: **AVINYÓ, 8 i 10**
nova sucursal: **Pg. MANUEL GIRONA, 49**